

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Loca Infesta,|| Hoc est:|| De Infestis,|| Ob Molestantes||
Daemoniorvm Et Defvncto-||rvm Hominvm Spiritvs,
Locis,|| Liber Vnvs.||**

Thyraeus, Petrus

Coloniae Agrippinae, 1598

VD16 T 1247

Capita Primae Partis, Im Qva agitur de Locorum infestorum, & infestantium Spirituum, atque molestiarum, quæ à Spiritibus adferuntur, conditionibus, causis, modis, finibus, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61332)

8

DE LOCIS
INFESTIS PRIM A
DISPUTATIONIS PARS.

IN QVA
IPSORVM LOCORVM ATQVE
*Spiritus, molestiarum quoque, quæ locis infestis af-
feruntur, genera, modi, fines, causa, & his
similia, inquiruntur, examinantur,
& explicantur.*

ISAGOGE IN PRIMAM DISPUTA-
tionis partem, de Locis Infestis.

*Argumentum presentis Disputatio-
nis trium definitionem requirit.
Principio demonstrandum est, esse
quædam loca Spiritibus & Spectris
infesta. Deinde assignanda rationes, quibus Spirituum
talium status & conditio innotescit. Tertio
prescribendus modus, qui in huiusmodi Spiritibus
exigendis, & Locis ab iisdem purgandis, seruari
possit. Potuerunt pleraque horum ex ijs, quæ aliàs
de Spiritibus, et Dæmoniâcis dicta sunt, à prudentio-
ribus intelligi, verum, quia non omnium idem in-
genij acumen, quædam etiam hic singularem habent
difficultatem, libenter quorundam desiderio & pe-
titioni satisfacimus, & hanc de Locis infestis Dispu-
tationem damus.*

*Porrò primum Caput trium explicationem po-
A stulat,*

²
stulat, quorum in titulo fit mentio: locorum, qui in-
festantur: Spirituum, qui infestant: molestiarum &
difficultatum, quae in locis infestis, ab infestantibus
Spiritus hominibus afferuntur.

3.
In unoquoque genere haud pauca sunt, quae diffi-
cultatem habent. In locis quaeritur: Sintne verè qua-
dam loca infesta. Praeterea sintne omnia unius ge-
neris. Rursus, an omnia aequè infesta, an alia alijs
magis, minusve: & unde hoc accidat, atque his simi-
lia. In Spiritibus: Quinam & quales Spiritus sint,
qui infestant, quibusque de causis infestant: quas ob
causas haec potius, quam illa loca: hos potius, quam il-
los homines infestant, quando infestant, & c. In mo-
lestijs duo spectantur, scilicet, modus, quo molesti
sunt: & mala, quae sua molestia afferunt. Neque enim
unus est molestandi modus, neque unius generis, quae
afferuntur, mala. Omnia haec prima Disputationis
parte inquirimus.

CAP.

CAPVT I.

Varijs, omnium propemodum temporum, atque locorum, exemplis docetur, loca quaedam Spectris, atque Spiritibus infesta esse.

Effe quaedam loca Spectris & Spiritibus infesta, dubium non est. Rerum gestarum historia rem hanc egregijs exemplis declarat atq; confirmat. Recentia & quotidiana omittimus: proferimus aliquot priorum temporum, quæ idcirco hinc maius robur habere debent; quòd & plurimasint: & protos auctores habeant: & varijs disiunctissimisq; locis atque temporibus acciderint; & tum Gentilium, tum Christianorum opinione sunt confirmata.

Refert B. Augustinus Hesperij cuiusdam, viri Tribunitij domum à Spiritibus plurimum vexatam esse. Verba eius ascribimus. *Vir Tribunitius, inquit, Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio suffalensi fundum, Cubedi appellatum; ubi, cum afflictions animalium, & seruorum suorum, domum suam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti competisset, rogauit nostros, me absente, presbyteros; ut aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus: obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, ut cessaret illa vexatio; Deoq; protinus miserante cessauit. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam, de Hierosolymis allatam, ubi sepultus Christus die tertio resurrexit, eamq; suspenderit in cubiculo suo, ne quid mali etiam ipse pateretur.* Hæc B. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.

In Thermis Angularibus, à Germano Capuano Episcopo, visum esse, & versatum, Spiritum Paschasij cuiusdam recenset B. Gregorius. *Post multum, inquit, temporis (intellige à morte Paschasij) Germano Capuano Episcopo, Medici pro corporis salute dictauerant, ut in Angularibus Thermis lauaretur. Ille ingressus Thermas Paschasium Diaconum obsequentem in caloribus inuenit. Viso ipso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir (Apostolica sedis Diaconus) faceret, inquisiuit. Cui ille: Pro nulla alia causa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij, contra Symmachum sensi. Sed quasi te, pro me Dominum deprecare: atq; in hoc cognosces, quòd ex iudicatus si; si, huc rediens, me non inueneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit; & post paucos dies rediens, iam dictum*

⁴ *Paschaſum in eodem loco minime inuenit. Ita B. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 39. Simile huic aliud exemplum idem habet Gregorius. quod à Felice Portuensi Epifcopo ſe accepiffe aſſerit. In eiufdem etiam vita legitur Spiritum quendam habitationem ſuam habuiſſe poſt abſidem oratorij, vbi Gregorius Deo laudes conſueuerat celebra- re: eundemq; inter peſtuo incurſu ſepius Sanctum unum, orationi inten- tum, perturbaffe: equos ex ſtabulo eduxiſſe: duos ex ipſis precipites egiſ- ſe: viros religioſos, eiufdem cum B. Gregorio profeſſionis, nunc in forma cati vnguibus tentaſſe lacerare, nunc ſub ſpecie Ethiopis lancea peti- iſſe. Ita Ioannes Diaconus, in vita Greg. lib. 4. cap. 89.*

4. *Infectorum quoq; balneorum meminit alius Gregorius, Nyſ- ſenus dictus, in vita Gregorij Neocæſarienſis; docetq; ſpectra, quæ in iifdem fuere, plurima mala attuliſſe; & neminem illorum, qui balnea noctu intraffet, manè viuum exiuiſſe, præter Gregorij Neocæſarienſis Diaconum, qui ſigno crucis munitus nihil ſit paſ- ſus. Rem geſtam adſcribimus Gregorij verbis. Cùm veſpere, inquit, ingreſſus ciuitatē Diaconus laſſus eſſet ex itinere; neceſſe eſſe duxit corpus lauacro reſi- ere. In eo autem loco dominatum obtinebat quidā Damon homicida, verſans in lauacro: cuius vis exitialis poſt tenebras operabatur in eos, qui accedebant. Ea de cauſa poſt occaſum ſolis non patebat, ad id aditus, neq; id exercebatur. Ad quod cū acceſſiſſet, rogabat eū, qui illi præ- erat, ut id ei aperiret, et nō ei inuideret bal- ei uſum, quo ſe recrearet. Cū is autem ceſtaretur, nullū ex ijs, qui illa hora auſi ſunt intrare, ſuis rediſ- ſe pedibus, ſed Damonem omnes veſpere ſuperaffe, multoſq; ab ignoratio- nem paſſos eſſe grauiffima, quos pro ſperata recreatione exceperunt la- mentationes, eiulatus & ſepulchra. Cū hac referret, & qua ſunt huius- modi; ille nihil de ſuo remiſit deſiderio: ſed inſtabat omnino cogens, ut eum intromitteret. Ille autem ſatis ſe lucrifacere exiſtimans, ſi non cum hoſpitis ignorantia una veniret in periculum; cū ei dediſſet clauem, procul recedit à balneo. Poſtquam autem nudatus fuit intus, multipli- ces terrores, & varia obſtupefaciendi cauſa adornabantur à Damonio, nempe omnis generis viſa, oſtendentia naturam igne & fumo mixtam, & qua in forma hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus re- ſonabant, anhelitus appropinquabant, & in orbem circa corpus effunde- bantur. Ille verò ſe ſignaculo Crucis muniens, & Chriſti nomen inuocans, domos peruaſit illaſus. Interius autem progreſſus, in grauiora incidit ſpe- ctacula, in grauioſum aſpectum transformato Damonio. Nam & ſimul terremotu exiſtimabat, domum concuti, & perruptum ſolum nudam flammā oſtendere inferius, & ſcintillas ex aquis emitti flammeas. Rur- ſusq; ei arma iidem fuere ſignaculum & Chriſti nomen, & quod per
Magia*

Magistri (Gregorij) preces ferebatur auxilium, discutiebatur, que videbantur, & fiebant terribilia. Aqua autem resreatus, cum properaret egredi; rursus prohibebatur, fores opponente Damonio. Sed hoc quoque rursus impedimentum, pari rursus virtute est solutum, foribus signaculo cedentibus. Postquam autem ei omnia procefferunt ex sententia, dicitur Damonium voce humana ad eum exclamasse, Ne sibi vim illam attribueret, per quam effugit exitium. Vox enim que eum commendavit, ei qui custodi bat, prastitit, ut minimè laderetur. Hoc ergo modo conservatus, magnam attulit admirationem ijs, qui loco preerant, cum nullus apparuisset vivus ex illis, qui illa hora aquam ausi essent ingredi. Hæc Gregorius de Gregorij Diacono, apud Surium Tom. 4.

Meminit infestæ à spiritibus domus, in vita Theodori vicariorum Archimandritæ, Georgius presbyter, Theodori discipulus, in qua & hominibus & iumentis plurimum molestiarum afferebant spiritus: in eadem cum domestici pranderent, aut cœnarent, lapides in mensas à Spiritibus iaciebatur, & tela mulierum rumpebantur. Tanta quoque murium & serpentum multitudo domum occupabat; ut, præformidine, nemo ingredi auderet. Et Metaphrastes in vita S. Panthenij meminit officinæ purpuraræ, quam Dæmon ita infestavit, ut cum magno suo detrimento, domini eandem deserere fuissent coacti, nisi Parthenius rogatus in Christi nomine Spiritum eiecisset. Apud Surium Tom. 1. Sancto. Vbi sic Metaphrastes, Accidit, inquit, ut officina, in qua tinge batur purpura, impediretur ab immundo Spiritu. Sed & immundus Spiritus apparebat, tinctori bus & opus Imperatoris nõ sinebat effectũ reddere: adeo ut ex hac re magnũ periculum & damnũ servi sustinerent & tinctores. Quamobrem cum hac rescivisset homo Dei Parthenius, & ab ijs fuisset rogatus, prompto & alacri animo venit ad locũ officinæ: & cum advocasset immundũ operantem Dæmonem, & eum inuocasset terribili & sancto nomine Christi, fecit eum evanescere ex omnibus finibus, illo clamante omnibus audientibus: Tanquam ab igne expellor in gehennam ignis. Cum autem iussisset Sanctus tinctores impleverunt lebetes, & eo presente immiserunt lanam. Ea verò ab illo tempore, quam oportebat, tincturam, curà ullum impedimentum accepit etiam in futurum. Sicq; & qui gerebant rempub. & tinctores omnes liberati sunt a periculo Imperatoris. Hæc Metaphrast.

In Anastasio Imperatore sic scribit Glycas, parte 4. Erat hic temporibus Rex Persarum Coades; qui cum in castello quodam gemmas magni pretij didicisset; ac quo minus potiretur ab incolis loci Genys impeditur; omni genere prestigiarum usus est. Nam & ludæos, & quosvis alios accersitos adhibebat; neq; tamen illorum quisquam aliquid ef-

6
 fieri potuit. Tandem Antistes eius loci solo Crucis signo Daemonem expulit, ita Glycas.

7. Tempore Romani Argyropoli Imperatoris, in Tracensi Provincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miserabilibus eiulatus & lamentis, à Mense Martio audita, primùm quidem præsentis Spiritus indicavit; deinde etiam cladem Romanorum in Cælisyría portendit. Hoc Cedrenus, & post ipsum Ioannes Curopaletes, in Historia Græcorum Impp.

8. Scribit Plinius lib. 7. Epist. 27. Athenis fuisse ædes, in quibus umbra ingens & macilenta, catenarum stridore, quibus vincita videbatur, ædes ipsas replebat. Propter quam rem cùm inhabitare ædes nullus auderet, ad exiguum pretium locatio redacta est. Athenodorus verò Athenas profectus, domum conduxit, perspectaque Umbra eam audacter sequutus: ubi vidit locum, in quo apparere desineret, humum effodit, illicq; corpus catenatum, umbræ, quæ apparuerat, simile inuenit, sublatumq; cadaver horrore ædes liberavit. Fulgofus lib. 1. cap. 6. Exemplum hoc ad longum referimus Plinij verbis, Capite 86. præsentis Disputationis.

9. Simile quid accidisse Corinthi, in domo Eubatidæ refert Pythagoricus quidam Arignotus, apud Lucianum in Philopseude. Inhabitabilis illa erat, propter terricula, quòd si quis inhabitasset, expauesfactus subito fugiebat. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur. Nullus erat, qui ingredi auderet. Arignotus hac audiens, incantationibus & carminibus armatus, domum ingreditur, Umbram, si appareat, domo exacturus. Dum tacitus in vastissimo atrio sedens, ad lumen legit, adest Damon squallidus, hirsutus, & tenebris nigrior: tentatq; si qua ratione terreat & expugnet: & nunc in canem, nunc in taurum, nunc in leonem se vertit. Nihil his omnibus commouetur Arignotus: sed assumpto carmine, in quendam domicilij tenebrosum angulum, Spiritum compulsi, ubi mox ille disparuit. Mane sumptis ligonibus iussit effodi locum, ubi Spiritum se condentem noctu obseruaret. inuenitur cadaver hominis defuncti, quod exhumatum, ubi sepultura fuit eraditum, omnis infestatio domum reliquit. Ita Arignotus apud Lucianum.

10. Pausanias Spartanorum Rex interfecta Cleonice Byzantina virgine, per tenebras, manibus illius, ad mortem vsq; exagitatus fuit, teste Plutarcho. Sed Plutarchum audiamus. Fama est, inquit, virginem Byzantinam, illustribus ortam parentibus, nomine Cleonicen, quam stupri causa accersuerat Pausanias, à parentibus fuisse necessitate & metu subactis dimissam. Eam pro cubiculo precatam ut lumen auferretur, cùm per tenebras silentio ad cubile pergeret sopiti iam Pausania, incur-

rissa

riffe inuitam in lucernam, eamq; euertisse. At illum ex strepitu obturbatum, stricto pugione, qui propè iacebat, quasi ab hoste aliquo peteretur, percussisse, & prostratisse puellam, quam ex vulnere mortuam non permisisse Pausania quietem, sed Spectrum nocturne offerens, in somno hunc versum cum indignatione ad illum protulisse,

Tu cole iustitiam; teq; atq; alios manet ultor. *Quod factum socij cum Cimone, iniquo animo ferentes arte obsederunt eum Byzantij. Elapsus tamen est, & viso illo exterritus, Heracleam confugit ad manium oraculum, euocataq; Cleonices anima, offensam deprecatus est. Illa in conspectum Pausania venit, ac breui eum ostendit illis malis explicatum iri, ubi Spartam venisset, obscure ut conyicio, imminetia illi fata designans.* Hæc Plutarchus in vita Cimonis.

Non caruerunt Spectris aliquando ædes Dionis. Et huius testis est Plutarchus, in Dione. Dum coniuratio, inquit, coitur, Spectrum est Dioni immane & monstrificum oblatum. Sedebat forè diei serò domi cogitabundus in porticus strepitu repente. Ibi factò respiciens, clara adhuc luce, ad alteram porticus partem, conspexit grandem mulierem, cultu & facie nihil à tragica abhorrentem furia, qua verrebat scopis domum. Ille vehementer percussus & trepidans, acciuit amicos, visumq; ijs narrauit: atq; orauit, apud se ut permanerent & pernoctarent; quod planè extorpesceret, timens ne si solum reliquissent, iterum sibi obuersaretur monstrum. Caterum id non est reuersum, sed filius eius serè adultus, per dolorem aliquem animi, & iram ex parua & puerili ortam occasione, è fastigio domus precipitauit se in caput, & interijt. Et hæc Plutarch.

Antequam cadauer C. Cæsaris Caligulæ sepeliretur, custodes hortorum lamiarum vmbris inquietati sunt. In domo verò, qua occubuit, nullam noctem, sine aliquo terrore, transactam esse affirmarunt, donec tandem incendio domus est consumpta. Hoc Suetonius in Caligula: & his propemodam verbis.

Sic Neronem, postquam matrem Agrippinam, dicta factaque acerbius corrigentem, interfecit, ubiq; spiritus infestantes secuti sunt. Nunquam, ut testatur Suetonius, potuit sceleris conscientiam ferre: saepe confessus se materna specie exagitari, atq; verberibus furiam, ac ardentibus tedis. Antè eiusdem Neronis mortem, in Curia, barbaricum murmur, cum multò risu; & tumultum, in teatro, cum magno fletu auditum esse, cum tamen nullus ibi hominum esset, scribit Xiphilinus in Dione.

De Ottone refert idem Suetonius. A suppliciis ille imperium, occiso Galba, auspicatus; sed infeliciter. Siquidem nox, quæ primum diem imperij secuta est, ad eò infesta illi contigit, ut gemitus edide-

11.

12.

13.

14.

DE LOCIS INFESTIS

ediderit ingentes, repertusq; sit humi antè lectum iacens, à Galbæ manibus se expelli, & prosequi dicens. Suetonius hanc rem his verbis refert. *Dicitur ea nocte per quietem paucifactus, gemitus maximos edidisse: repertusq; à concursantibus humi antè lectum iacens, per omnia piaculorum genera, Manes Galbæ, à quo daturbari expelliq; se viderat, propitiare tentasse.* Ita in Ottone Suetonius.

15. Inhabitavit Romæ ædes Alexander ab Alexandro, ita evidentissimis portentis infames, vt nemo illas incolere ausus fuerit; quin assiduis *Vmbrarum illusionibus, & terris imaginibus, noctibus ferè singulis, inquietaretur.* Docet in iisdem, præter nocturnos tumultus, qui medio noctis silentio audiebantur, & horridos fremitus, cum eiulatu striduloq; vocis sono, quibus lachrymari & tremere videbatur; visam esse speciem hominis squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili, nomen suum exprimentem, & opem implorantem. Hæc ipse Alexander lib. 5. Genialium dierum, cap. 23. qui & pro horum confirmatione egregia exempla adfert.

16. Refert Cardanus, lib. 16. cap. 93. de Rerum Varietate, quod sequitur. *Est, inquit, familia nobilis, ac inter primas Parma, Torrellorum nuncupata. Possident arcem, in qua aula est: in ea, sub camino, solet videri animus, iam centum annis, quoties ex familia obiturus est aliquis.*

17. Pertulit & Hildesheimensis in Saxonia Diocæsis infestantem Spiritum, Hudekin appellarunt lingua Saxonica, siue pileatum, à pileo, quo caput opertus fuit. Mira de eo referuntur. Hominum conuersatione plurimum videbatur delectari, quibus nunc sub humana specie, in habitu rustico, sese exhibebat, nunc inuisibiliter illudebat. Principes viros de rebus magnis admonerat: aliis sua obsequia non negabat. In culina Præfulis frequentius inueniebatur cocis ministrare. Cùm quidam, longius profecturus, ipsi vxorem satis procacem, commendasset per iocum, officio ille strenuè functus; qui libidinis causa vxorem petebant, aliquoties impediuit. Neminem, nisi prius læsus, iniuria afficiebat: læsus non parcebat. Itaq; cùm in prædicti Præfulis culina puerulus quidam assidua consuetudine ipsi familiarior factus, eundem contumeliis afficeret: principio culinae Præfectum admonuit, vt insolentiam pueri coërceret. At vbi nihil profecit, inuentum, in culina, dormientem puerum primùm suffocat; mox in frustra diuidit; tandem igni appositum coquit. Nec hac vindicta contentus, multis aliis modis, & culinae Præfectum, & plerosque alios ex aulicis vexat, quemad-

quemadmodum pluribus prosequitur Ioannes Trithemius, in historia Monasterij Hirsaugiensis, circa annum Domini 1132. Tandem ab eius loci Episcopo, Bernardo, per Ecclesiasticas Censuras Prouincia illa excedere compulsus est.

Testatur V Vilhelmus Parisiensis, Pictauij, in parochia S. Pauli, anno 1447. fuisse Spiritum, qui cyathos & vitramenta frangebatur, iniectis lapidibus, neminem tamen mortalium presentium laderet. Bodinus lib. 3. de Dæmonom. cap. 6. 18.

Haud procul à Binga oppido, vbi Naas fluuiolus Rheno miscetur, pagus est, Camon vulgò, quasi caput montium, dictus. Hic anno 8183. Spiritus fuit, qui plurimas incolis molestias attulit. Primò a nemine visus, cœpit in homines iactare lapides. & pulsare fores. Mox, sub humana specie, responsa reddidit: surra prodidit: quoscunq; nota infamia aspersit; discordiasq; & simultates excitauit. Paulatim borrea omnesque casus succendit & exussit. Vni autem, præ cæteris, fuit molestior, perpetuo eius lateri, quocunq; diuerteret, hærens, atque domum comburens. Nec hac molestia contentus, vt vicinam vniuersam in necem innocentis concitaret, ob scelera illius, hunc locum infamem esse, & suis infestationibus obnoxium, mentiebatur. Vexatio tum demum finem habuit, quando ab Archiepiscopo Moguntino missi sacerdotes, lustrali aqua, atque comprecationibus pestilentem Spiritum profligauerunt. 19.

Hæc Sigebertus, Martinus, Chronicon Hirsaugiense. Simile quid refert Ioannes Diaconus, in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 93. accidisse in fundo Barbiliano. Hunc propter incolarum scelera, plurimum infestabat Dæmon; atque in forma ferocientis tauri nunc oues infestabatur, & fatigabat: nunc gregum atq; armentorum custodibus grauis molestias afferebat; vt etiam quidam ipsorum propter molestias solum mutare coacti sint. Quem tandem vir Sanctus Litaniarum, atque aquæ lustralis præsidio profligauit. 20.

Eandem propemodum molestiam ab infestantibus Spiritibus, sustinere Deo consecratæ Virgines, Monasterij Verretensis, in comitatu Hornensi. Siquidem in loco, vbi dormire solent, audiebatur incessus Spectri ingemiscens: audiebatur item vox, qua Virgines hortaretur, vt surgerent, & secum ad ignem, agrotum consulatur, accederent. Aliquoties pedibus è lecto, ad passus aliquod, subtraherantur à Spectro: aliquoties sub plantis adeò inillabantur, vt primum risu, modo non morerentur: quibusdam particula carnis euelle-

B bantur:

bantur: pleriq; in aduersam partem profus intorquebantur iibia, brachia, & fauces. Mitto reliquas, quas sustinuerunt, ad tres annos, molestias: quas videre licet apud Vierium, lib. 3. cap. 9. de Præstigiis Dæmon.

22. *lib.* Circa annum Domini 1098. non longè à VVormatia, multis diebus ac noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparuit, tanquam ad placiti colloquium, seu bellum processura: & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes, circa nonam horam noctis, ad vicinum montem, ex quo prodire consueuerunt, reuertebantur. Tandem nocte quadam, Monachus Limburgensis Cœnobij, non procul à monte, de quo exire solebant, distantis, assumptis secum quibusdam aliis, ad locum infestum accessit; munien. que se signaculo sanctæ Crucis, exeuntes de monte, *Qui essent*, per virtutem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. vt dicerent, adiurauit. Cui vnus ex turma: *Nos phantasma*, inquit. *sumus, nec militum viuentium turba; sed anima hominum, quondam in hoc mundo, Principi terrenorum militantium, non ante multos annos, in hoc loco, interfectorum. Arma, habitus, & equi; qua nobis, dum viueremus, instrumenta fuerunt peccati, etiam nunc, post mortem, in nobis sunt quædam indicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos, totum ignium est nobis; quanquam vos ignem nostrum minimè videatis. Cumq; Monachus, vtrum ab hominibus iuuari possent, inquireret; respondit Spiritus: *ieiunijs, & orationibus, & maxime oblatione corporis & sanguinis Christi adiuari possumus, & rogamus.* His dictis omnis illa multitudo Spirituum, quasi vna voce, clamabat trinavice: *Orate pro nobis: orate pro nobis: orate pro nobis.* Mox omnes in ignem resoluti videbantur. Sed & mons ipse, quasi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & strepitum emisit. Ita Chronicon Hirsaugiense, circa annum Domini 1097. Similia Spectra sunt, quæ Marathonicum campum, olim horrendum reddiderunt: illa etiam quæ Calcerandus Rochensis Hispanus conspexit, & quasi prænuncia fuerunt ingentium motuum Siciliæ; quibus furens plebs Hugonem Montecanum Proregem, vrbe Panormitana eiecit, eo tempore, quo Siciliæ Regnum ad Carolum V. peruenit. de quibus sic Thomas Fazellus. *Paucis antè diebus, (scilicet quàm tumultus excitaretur, viuentis adhuc Ferdinando Rege) cum sub primam lucem in lectulo vigilaret Calcerandus, magnam hominum multitudinem in arca perstreptentem audiuit. Ad fenestram oculus accurrit, virorum frequentiam primùm, peditumque:**

que species: mos hastatos scutarisq; subsequi, ac equites deinde in turmas
 divisos, armatorumq; acies in prælii speciem concurrentes in regiam do-
 mum, qua Hugo utebatur, irruere, ac oppugnare, oculis perinanem
 umbram sibi videre est visus. Pleriq; præterea sub idem tempus ad verti-
 cem ac radices Peregrini montis milites armis instructos noctu concur-
 santes se vidisse fassi sunt. Hæc Fazellus lib. 10. & ultimo de Rebus
 Siculis.

Apud Aquilonares populos plura loca infestantur. Refert O 23.
 laus Magnus, solere apud ipsos, nocturnos viatores, gregumque
 & armentorum excubiis intentos, portentis diuersi generis circum-
 fundi, mirifico contentu. Hunc nocturnum Monstrorum ludum
 vocant incolæ Choream Eluarum; de quibus eam habent opinio-
 nem, quòd animi eorum hominum, qui se corporeis voluptati-
 bus dedunt, corporibus illapsi, circa terram volutantur. Vestigia
 harum laruarum manè interdum, in herba rosida, deprehendun-
 tur; interdum verò ceu igne exesa conspiciuntur. Olaus, lib. 3.
 cap. 11. Gentium Septentrionalium.

In Islandia Insula, sub polo Arctico, promontorium est, quòd 24.
 instar Aetnæ perpetuis ignibus æstuat. Illic submersorum, siue a-
 lio violento casu occisorum Spectra sese offerunt congressibus notorum
 hominum, tam manifesta, ut tanquam viuentes accipiantur ab ignaris
 mortis illorum. Nec deprehenditur error, priusquam disparuerint
 Umbrae. Idem Olaus, lib. 2. cap. 3.

Arx est in extremis terris Finlandiæ suppolaris, Regno Sue- 25.
 tiæ subiecta. Præterlabitur hanc vastissimus fluuius, inscrutabilis
 profunditatis. Ad hunc Spectra subinde apparent: & imminente
 morte Præfecti arcis, vel militis alicuius, Cytharadus, per noctem, in
 medijs undis, ludens conspicitur, & auditur. Hoc quoq; Olaus, lib.
 20. cap. 19. & 20. Apud Philappas quoq; ingens est numerus Spe-
 ctrorum, quæ cum ipsis conuersantur, colloquantur, conuiuantur: nec ar-
 ceri aut abigi vlla ratione dicuntur. Cumq; præcipuè terreantur à
 manibus cognatorum, ne id fiat, prohibent cadaveribus defossis &
 sepultis sub foco. Beucerus lib. de Diuinat. fol. 283.

Similiter Sterlingi, arx in Scotia, à Spiritibus infestatur, & quia 26.
 ibidem gementes & clamantes nocte audiuntur, nomen accepit, vt
 Mons dolorosus dicatur, quemadmodum scribit lib. 4. Scotorum
 historiæ H. Bœthus.

In ea, quæ est circa Syrtes Lybia, quandoque, & maximè 27.
 quieto à ventis tempore, apparent in aère diuersarum animan-
 tium formæ, quarum quædam quiescunt, quædã mouentur: & hæc
 aliquan-

aliquando fugiunt; aliquando fugientes insequuntur: quos verò comprehendunt, frigidò circumdant contactu. Refert hoc Diod. lib. 3. cap. 4.

28. Ex Aristotele de Admirandis auditionibus refert Thomas Fazellus, lib. 1. de Rebus siculis, tumultum in Lipara Insula olim fuisse, ad quem noctu accedere nemini licebat. Cymbala namque, crotali quoque, immanes præterea sonitus, tumultusq; cum inconditis cachinnis ibi exaudiebantur. Quibus territi Liparenses, ne quid sibi mali accideret, illoc progredi perhorrebant. At cum merito quidam correptus, eo temerè peruasisset: iuxta tumuli specum obdormiuit, perquælitusq; à domesticis post triduum exanimis est repertus. Pro mortuo autem inde elatus, cum sepulturæ paratis exequiis, ac fenebri pompa tradendus efferretur, repete omnibus admirantibus experrectus, quæ & viderat, & passus fuerat enarrauit. Hoc Fazellus.

29. Et fodinæ metallicæ quædam à Spiritibus infestantur. Hinc Spiritus Annebergicus, qui operarius duodecim amplius statum interfecit in specu, qui corona rosacea appellatur, eo etiam nomine relictus, quamuis argento diues esset statum verò emittebat ex rictu; cum equi-specie, habentis procerum collum, & truces oculos, appareret. Hinc alter Schnebergicus, nigro cucullo vestitus, qui in fodina Georgiana operarium è solo sublatum, in superiori loco maxime illius concavitatis, quondam feracis argenti, collocauit, non sine corporis attritu. Hæc ex Georgio Agricola Munsterus lib. 1. Cosmograp. cap. 15.

30. In Prouinciæ Peruanæ ea parte, quæ Ititanorum est, Catarina sedecim annorum puella, ob sacrilegio sæpius violatam Confessionem, & infelicem mortem, post mortem multarum turbarum atque tumultuum fuit causa. Mox, vt anima exhalauit, scædum caduer remanuit, tam tætri odoris, vt seponédum fuerit sub dio, ne inficeret domum. Eodem tempore mansuetus aliaquin equus & placidus sic furere cepit, vt calcibus arsetaret in murum, & hac illacq; percursa et vinculis abruptus. Auditi canum latratus, & inquieti discursus. Adolefcens quidam extra lectum brachio extractus, vna ex ancillis calce in humerum percussus, cuius plures, ad dies manserunt vestigia. Hæc corpore Catarinæ nondum humato acciderunt. Post sepulturam in famulam, ingredi cupientem cubiculum, vbi illa erat, vas deiectum est de tabulato supersore. Et maior pars oppidanorum contempsit vim magnam laterum regularum quæ magno fragore dispergi percauit. Neque hoc latet. *Domus cuiusdam decemq; alijs aut duodecim n. u. laribus*

feribus, semel iterumque ac tertio est rapta pede altero (nec apparebat raptor) famula, quæ Catarina familiaris fuerat. Secuta sunt alia monstra. Cùm in cellam vestiariam iret ancilla, ut promeret vestem, videt Catarinam extollentem sese vasis prensando, at ipsa cum clamore repente se proripit, cæterum vas in parietem proiectum, diffra-ctum est quasi ingenti. Cùm Domina strepitu excitata, intraret cellam, dimidiatum later magno impetu in murum est impactus. Postridie, impressa in pagina Christi effigies de cruce pendens, apertè applicata est glus ne in pariete vestiarij; statimq; cunctis inspectantibus, euulsa tres in partes confissa est. Eodem die cùm in horto cœna esset, magna pars lateris decidit in lancem & conturbauit mensam. Vide Annales Societatis Iesu anno 90 & 91. in prouincia Peruana fol. 766. vbi hæc & plura his similia habentur.

Kerope castrum est vnum ex ijs, quæ Moschus Polono cecidit, in quo multi Germani à Moschouitis occisi sunt. Castrum hoc, & tota vicinia illusionibus diabolicis ad eum erant ante annos adhuc duodecim infesta. vt *Cacadamonés palam, & in conspectu omnium, cùm lu-
na nocte splenderet, in equis sedentes effusis habenis circum mœnia, mag-
no cùm impetu, currerent, & subinde morerentur. Inter diu quoq; more
Moschorum vestiti, integros currus onustos frumento, in humeros suos
ferentes, omnibus aspicientibus in vicinum locum villa cuiusdam arci
proxima conicerent. Hæc Isselt anno 86 Historia.*

Est alius locus palustris, decem scilicet passuum millibus ab Odepe, quod prædium est noui Episcopatus Vendæ in Liuania. Lacus autem, qui in eo erat, sic infestabatur, vt nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affigerentur vicini, & plurima & damna ijs Dæmones afferrent; conturbarent aërem, tonitrua, fulmina, procellas & tempestates exciarent. Hinc vsitatum apud illos erat, matribus furari infantes atq; in lacum proijcere, aut saltem extractum ex eorundem corporibus sanguinem in eundem mittere. Etiam hoc Isselt eodem loco.

Hæc pro veritate infestorum locorum exempla. Quæ in ha-
Disputatione ad duo valere volumus Lector. Primum, ne de in-
festis quibusdam locis vllū in animo ipsius relinquatur dubiū.
Deinde vt ad hæc, id est, ad primum Caput recurrat, si quando in
disputatiōnis nostræ discursu quædam exemplis confirmamus &
vnde illa petita sunt, non assignamus. Ad primum caput conu-
ertat animum cogitationesq; illud, quod desiderabitur, docebit.

Multiplicia esse loca, quæ à Spiritibus infestantur: & quòd omnia ad duo genera possint reuocari, quæq; sit inter ipsa differentia.

1. **R**ecedenti Capite demoustratum est, esse quædam loca Spectris & Spiritibus infesta; Sed ita, vt simul insinuatam sit, non vnus generis omnia illa esse. Data sunt infestæ domus; vt inter alias illa quam Alexander ab Alexandro inhabitauit. Data fundi; vt Hesperij, quorum meminit Augustinus. Data arces & palatia; vt illa in Scotia, ob Spirituum gemitus Mons dolorosus dicta. Data ciuitates; vt Moguntia. Data insule et prouincie, apud Aquilonares populos, & in Saxonia Episcopatus Hildesheimensis. Rursus data loca subterranea, in Fodinis metallicis. Data priuata, vt domus, quam Theodorus, Sicæorum Archimadrita purgauit. Data publica, vt Angulares Thermæ &c. Sed hæc omnia ad pauciora genera reuocantur.

2. Et quidem si rectè ratiocinabitur, duo constitui possunt. Locorū enim quædam possumus dicere *Infesta propter homines*; quædā *per se. Infesta propter homines* illa vocamus, quæ non nisi propter certos homines, quos ipsi Spiritus persequuntur, horrida sunt. *Infesta per se*, quorum infestationis ratio ex Spiritibus, & non ex hominibus, qui iisdem locis degunt, petitur.

3. Atq; *infesta propter homines* sunt, domus, quæcunq; Pausaniam Spartianorum Regem excipiebat: domus quam Nero post cædem matris inhabitabat: Locus, vbicunq; Otto Romanorum Imperator, post internecionem Galbæ, reperiebatur &c. Hos siquidem, quocunq; diuerterent, ob vindictam patrati sceleris, infestantes sequebantur Spiritus.

4. *Infesta per se erunt*, fundus Hesperij, apud B. Augustinum; Thermæ Angulares, apud B. Gregorium: domus, tam illa, quam Theodorus Sicæorum Archimandrita liberauit; quàm alia, quam Romæ inhabitauit Alexander; Aquilonares prouinciæ, & arces Olai Magni; campi VVormatienses, & fodinæ metallicæ &c.

5. Multiplex verò est inter hæc duo locorum genera *differentia*. Prima à *tempore*, quo Spiritus molestare incipiunt, sumitur. Nam in illis, quæ propter homines infesta sunt, prius ipsi homines in locis inueniuntur, quàm loca Spectris sint horrida. Quia eum certis locis Nero, Pausanias, atq; Otto inueniebantur; idcirco molestas.

lestantes patiebantur Spiritus, quibus anteat caruerant. In posterioribus prius ipsa loca infesta sunt. quàm hominibus molestia à Spiritibus afferatur, quèadmodum 1. Cap. allata probant exempla.

Altera differentia à *duratione petitur*. Illa tam diu infesta sunt, quam diu homines. quos infestantes Spiritus sequuntur, ijs locis degunt, & causas molestiarum non tollunt. Sublatis verò hominibus, aut causas molestiarum cessantibus, desinunt infestantes Spiritus. At posteriora hæc infesta manent, quamuis etiam ab hominibus prorsus deserantur. 6.

Tertiam differentiam suppeditant *sines Spiritibus in his locis propositi*. Qui prioribus locis inveniuntur, vindices plerumq; sunt patrum scelerum; quemadmodum Spiritus virginis à Pausania interfectæ; manes matris Neronis, & Imperatoris Galbæ. Qui verò posterioribus, non item. Et quamuis aliquando, non tamen semper, mortales affligunt: vt verò affligant, per se ipsis propositum non est. 7.

Quartam differentiam *forma*, quibus se Spiritus dictis locis exhibent, præbent. Priorum locorum Spiritus *plerumq;* sub eorum specie (& ob id humana) exhibent, qui iniuriam passi, vindictam his terriculamentis expetere videntur. Hinc à matris Spiritu Neronis; à virginis Byzantinæ Pausanias; & à Galbæ Spiritu Otto cognouit se persecutionem pati. At verò posteriorum locorum Spiritus, nunc sub proprijs, nunc sub peregrinis formis conspiciuntur, quèadmodum primi Capituli exempla demonstrant. 8.

Quintò differunt dictorum locorum Spiritus, quòd *in priori genere pauciores* ferè inveniuntur, qui molestant; *in posteriori plures*. Rarius audimus, quosdam suos ubiq; molestantes sequi Spiritus; sæpius certis atq; definitis locis alios atq; alios molestos esse. 9.

Deniq; hoc differunt, quòd in his alia; quàm illis, *expiandis*, ratio seruari debeat. In ijs, quæ propter homines infesta sunt, præcipua est occupatio, (si modò plena securitas obtinenda est.) cum hominibus, quorum causa loca infesta sunt; in alijs, non tam hominibus, qui infestis locis degunt; quàm ipsorum locorum ratio habenda est, quemadmodum suo loco docebitur; tertia parte *Disput.* 10.

Cæterum, quamuis iam dictis rationibus loca hæc distinguantur; multa tamen habent communia: in primis illud, quòd in vtrisque omnis generis molestantes Spiritus deprehendantur; dæmoniaci, scilicet, et hominibus, tam purgandorum, quàm perpetuis supplicij deputatorum: De quo in sequentibus. 11.

CAP.

Tria esse Spirituum genera, quæ loca infestant, de quibus præsens est Disputatio.

2. **N**o argumento Capiti huic præfixo, vnum certum ponitur; alterum in quæstionem vocatur. Illud est, *Esse plura Spirituum genera, per quos loca infestari queant*: hoc, *Quinam illi sint Spiritus*. Nec de potentia quæstio est; Sed de facto, quia, non, quinam valeant loca infesta reddere, sed qui reipsa infestent, quæritur.
3. *Primum* autem omnium confessione manifestum est. Nec male. Quoniam sunt boni Spiritus & mali; & inter vtrosque (vt de Deo Spirituum auctore nihil dicamus) quidam humani sunt; vt inter malos damnatorum animæ; inter bonos, mentes beatæ atque purgandæ: quidam Angelici, vt inter malos diaboli; inter bonos, Spiritus cælestes, in nouem ordines siue choros distincti.
3. De potentia verò quæstio non est, Quinam, videlicet, Spiritus loca infestare valeant. Cùm enim omnium magnæ sint in res corporeas vires; & in rebus corporeis loca, & quæ in locis sunt, habeantur; dubium nullum est, quin quicumq; Spiritus, si modò velint, & nulla superioris autoritate prohibeantur, loca infestare possint.
4. Qui igitur reipsa infestant. *Tria potissimùm Spirituum genera*. Vnum prorsus incorporeorum, duo humanorum: hoc est Diaboli primùm; deinde hominum animæ ad inferorum supplicia damnatæ; & tertio illæ, quæ purgatoris pœnis expiantur, viuentibus molesti sunt.
5. Non negamus interim *Angelos bonos* certis quibusdam, locis & olim visos esse & modò interdum videri. Plura pro hoc argumento exempla protulimus in illa, quam de Spirituum Apparitionibus dedimus, Disputatione. Nec ita cælis includimus *bonos hominũ Spiritus*; vt ipsis quasi vincula iniiciamus, & extra cælũ comparere fas non sit, quoniam etiam hos sæpiùs aliis locis visos esse, in iam dicta Disputatione demonstratum est: sed aliud est apparere Spiritus certis locis; aliud locis esse atfixos quasi, & molestos.
6. Quòd si quis etiam ipsorum præsentia loca infesta fuisse, aut esse, omninò velit convincere, non multum repugnabimus, quæ nos loca infesta hac Disputatione dicimus, illa prioribus, triplicibus Spiritibus, infestari, intelligi volumus.

Nemi

P A R S P R I M A .

Neminem verò vsque adeò desipere existimamus, vt omnes omninò, quæ vel molestiæ percipiuntur, vel tumultus infestis locis audiuntur, *bonis tantùm Angelis*, vel certè *humanis illis felicibus Spiritibus* auctoribus fieri credat. Multa hîc fiunt, quæ non nisi à prauis atque peruerfis; aut certè miseris hominum Spiritibus fieri possunt, vt aliàs demonstrandum erit.

Sic nec quisquam erit, qui molestias atque tumultus omnes ab Angelicis illis *prauis Spiritibus* putabit excitari. quemadmodum non omnia, quæ fiunt, cælestibus illis beatis possunt ascribi; ita neque omnia Dæmonibus. Quædam non nisi Dæmones; quædam non nisi homines habent authores. Sic quædam non nisi homines, quædam non nisi Dæmones produnt.

Et quæ hîc ab humanis Spiritibus fieri certum est, non *eiusdem conditionis* sunt omnia, quamuis prodant miseros Spiritus aliqua; non tamen semper damnatos. Neque enim omnes miseri Spiritus, damnati Spiritus: quamuis damnati omnes miseri. Miseri illi, qui purgatoriis pœnis expiantur, miseri & damnati, qui infernalibus suppliciis adiudicati.

Cæterùm à dictis tribus Spirituum generibus loca infestari, quamuis difficile non sit, certa quadam ratione docere; *exemplis* tamen rem illustrasse breuitati studentibus suffecerit.

Pro *Dæmonibus* igitur sunt Spectra, quæ in fodinis mineralibus, & salinis obseruata: quæ Hesperij domum reddiderunt infestam: quæ in balneis, quorum B. Gregorius Nyssenus meminit, multis mortem attulerunt: quæ aqua benedicta profligata à Theodoro Sicæorum Archimandrita: quæ agrum Bingensem affligerunt: choreæ item Eluarum, quarum mentionem fecit Olaus: Hutingen etiam Hildesheimensis. De quibus primo Capite. Præterea terribilis & monstrosa effigies, quæ ad M. Brutum nocte ingressa, & quisnam esset interrogata, respondit se eius esse genium. Fœdum quoque & dirum Spectrum, quod Cassio Parmensi obuersatum est sub id temporis, quo iussu Augusti interfectus est. De utroque Sabellicus Tom. 4. lib. 1. Exemplorum, cap. 3. Deniq; quæcunque visa sunt sub peregrinis formis, de quibus capite 19. Thef. 9. & 10. in sequentibus.

Pro *animabus purgandis* sunt, Paschasius; quem celebrat Gregorius Magnus: Spiritus, qui obsequium aliquamdiu exhibuit presbytero, Felici Portuensi Episcopo noto: & armatorum, vt credimus, tam equitum, quam peditum multitudo, quæ in agro Vormatiensi, multis noctibus atque diebus, conspecta est: de quibus

quibus 1. cap. Mater quoque S. Elisabethæ Hungarorum Regina: quæ filię post mortem apparuit; pœnas, quas ob vitam negligentius actam sustineret, exposuit; & vt filię suffragiis iuuetur, rogauit: & tandem, voti compos facta, pro matura liberatione gratias egit, cum secundo iam filię post fusas ad Deum preces appareret, quem admodum in eius vita testatur Iacobus Montanus Spirensis, cap. 23.

13.

Denique pro ijs qui inferni cruciatibus addicti sunt, est Umbra, quæ Athenis domum, quam postea Athenodorus inhabitauit, turbabat: sunt manes matris Neronis, Cleonicæ Byzantinæ Virginis, & Galbæ Imperatoris: Aethiops, qui apparuit Isidoro Monacho: de quo vide Thesin 8. cap. 38. Spectra demum, quæ plurima offerunt Regiones Aquilonares. Quamuis enim ipsa apparitionis, & infestationis horum Spirituum ratio ipsos damnatorum loco habendos esse, non necessariò demonstrat; ex alijs tamen nullam ijs cum beatis aliquando partem futuram clarum est. Ex quibus verò? Quia vera fide destituti (vt de alijs criminibus dicatur nihil) ex hac vita discesserunt. Nequit cuiquam quecumq; probè transacta vita ad salutem prodesse, qui, vera fide destitutus, præsentem hanc cum alia vita (vt illi) commutat. Pro hac, ne plura dicam, disertus est B. Augustini sententia, lib. de fide ad Petrum. *Firmissimè, inquit, tene, & nullatenus dubites, non solum omnes Paganos; sed etiam Iudaos, Hæreticos atq; Schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam, præsentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Eodem modo in damnatorum Spirituum numero illi erunt; qui quamuis cum Christiana fide, sine charitate tamen hinc discesserint: quemadmodum idem Augustinus eodem loco his verbis testatur. firmissimè tene, & nullatenus dubites, non omnes, qui intra Ecclesiam Catholicam baptizantur, accepturos esse vitam æternam; sed eos; qui, percepto baptisate, rectè viuunt, id est, qui abstinerunt à vitijs & concupiscentijs carnis. Regnum enim calorum, sicut Infideles, Hæretici atq; Schismatici non habebunt, sic Catholici criminiosi possidere non poterunt.*

14.

Porro ex dictis tria, vel quatuor, inferimus. Primum est, *Animas hominum cum corporibus non interire, sed depositis corporibus vitam aliam viuere. Hoc probant & defunctorum Spiritus, qui apparent; & quos in diuersis locis excitant, tu multus atq; terrificatiões.*

15.

Alterum est, *Non vno tantum loco infernales pœnas sustineri. Esto sit vnus locus, qui hoc sibi ius præ reliquis vendicet; & qui post extremum Iudicij diem, solus damnatorum sedes erit & domicilium; nunc tamen, præter hunc, plures habet Deus Opt; Max; in quibus*

quibus debitas pro meritis à damnatis pœnas exigit. Nonne damnati Dæmones? nonne infernaleni ignem sustinent? Et tamen eos mundi Rectores tenebras haurum, & Spiritualia nequitia in caelestibus vocat Apostolus Paulus: & aërem sublunarem plenum esse Dæmonibus, vt communis, ita non vana, mortalium est opinio.

Tertium est, *Non vno loco contineri animas, quæ non plenè purgata, ex hoc saeculo discesserunt.* Præcipuus earum locus, quem Purgatorium dicimus, haud procul ab inferno constitutus est, in visceribus terræ: ad hunc maxima ipsarum pars à morte demigrat. Præter huc singulari Dei prouidentia & clementia, quædam alia habent, quibus purgantur, loca. Sed hæc aliò pertinent

C A P . I V .

Varios esse tam Demoniorum, quàm miserorum hominum Spiritus, qui mortalibus molesti esse solent, & loca reddere infesta.

Spirita Spirituum genera astruximus, quæ loca infesta reddere soleant; Dæmones, Damnatorum hominum animas, & Illas, quæ purgantur. *Verum in singulis generibus gradus, & ordines, an, contra, in vnoquoque genere omnes vnius eiusdemq; conditionis, definiendum est*

Dæmonum igitur (ab his initium faciamus) Psellus, quidam Philosophus & Christianus, (sed vt videtur Christianæ doctrinæ rudis) sex genera, secundum locorum varietatem, distinguit: vnum *Igneum* vocatur, quod circa sublimiorem aërem vagatur. Alterum nominatur *Aërum*, in hoc aëre, nobis proximo oberrans. Tertium appellatur *Terreum*, quia plurimum circa terram versatur, *terrenis quæ rebus, & machinis aduersatur homini.* Quartum dicitur *Aquatile & Marinum*, quod humoribus immergitur, libenter circa lacus & fluuios habitans, in mari fluctus & tempestates suscitans, nauigiaque hominibus onusta, submergens. Quintum est *Subterraneum*, subter terram habitans, infestansque fossiles puteorum, & metallorum; efficiens terræ hiatus, concutiens fundamenta; & flammis omos ventos excitans. Sextum &

C a vltimum

ultimum genus est *Lucifugum*, & inscrutabile, & penitus tenebrorum, passionibusq; frigidis, violenter multas res perdens. Ita Pselus lib. de Dæmonibus.

3. Melius alij molestantes *Dæmones* in duo genera distinguunt; in *Mites*, & *Tetricos*, siue Truculentos. *Mites* volunt Lares dici, qui concubia nocte in domibus versantur, & aliquid facere se, strepitu vario, indicant; nihil tamen faciunt. Germani (inquit Georgius Agricola libro de Animantibus subterraneis) Guteolos vocant, à bonitate: alij virunculos montanos dicunt, quia plerumq; apparent Nani, tres dodrantes longi. *Truculentos* laruarum appellatione dignantur: hi familiam terrent, molestant, turbant. Vtrorumque meminit Cassianus Collat. 7. ca. 32. Priorū his verbis: *Nonnulli es immundorum Spirituum*, (quos etiam *Faunos* vulgus appellat) *ita se ioculatores, & ioculatores esse manifestum est, ut certa quadam loca seu vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis eorum, quos pratercuntes poterunt decipere, delectentur: sed se risu tantummodo & illusionem contenti, fatigare eos potius studeant, quam nocere.* Posteriorū verò sequentibus: *Alios ita esse furor ac iruculentia deditos esse manifestum, ut non sint contenti hominum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super eminentias irascuntes, & affligere illos sacrissima cede festinent.* Ex hoc posteriorum genere inveniuntur plures. ex priorum fuit, cuius mentionem facit V Vilhelmus Parisiensis, cap. 8. secundæ partis, partis secundæ principalis, qui cum ioculatore, quem V Vilhelmus se vidisse testatur, se lebat ludere, nec quiescere eundem patiebatur: quiq; noctis quietem nunc lapidibus in parietem iniectis, nunc tumultu & strepitu suppellectilis, nunc detracto lecto interrumpabat.

4. Sed distinctio hæc non in disiuncta Spirituum genera est, sed in vnius generis Dæmonum diuersa officia. Nullos Dæmones crediderim, qui tantum sunt *Mites*: nullos, qui tantum sunt *Truculenti*. Qui nunc mites, post truculenti: qui nunc truculenti, post mites. Nam nec mites deest sua bilis, aut nocendi potestas vel voluntas. Et qui ex odio in nos sæuiunt (quia mille artes norunt) etiam in Angelos lucis se transformant, & summam quandoq; simulant mititatem.

5. Alij hos molestantes Spiritus distinguunt, pro ratione *Ordinum*, in quibus à Deo creati sunt. Hi nec in hoc errant, quod ut bonos, ita malos Angelos, nouem Ordinibus distinguunt: nec in illo, quod quoscunq; quorumcunq; etiam sint Ordinum, putant loca infesta reddere. Quamuis enim superiorum *Ordinum* Spirie-

Spiritibus beati minima officia non subeant; superiorum tamen Ordinum Nequam Spiritus conditionis suæ rationem non habent: & sæpe, non quod ipsos, pro naturæ suæ conditione, facere oporteat, attendunt; sed quò libido trahit, perficiunt. De quo aliàs, Disput. de Dæmoniis.

Damnatum hominum Spiritus duplicis sunt generis. Quidam propter solum originale peccatum, cum quo ex hac vita migrarunt, miseri sunt: quidam propter actualia etiam, quæ commiserunt. Posteriores hos, certis locis, molestos esse posse, clarum videtur ex multis, quæ primo Disputationis Capite allata sunt, exemplis De prioribus maior est difficultas, præsertim si, qui cum originali labe discesserunt, infantes, fuerunt, aut teneræ adhuc atque immaturæ ætatis.

Cùm enim hæc molestandi ratio horum Spirituum quoddam etiam supplicium sit, quod ob sua ipsorum delicta, de ijs Deus Opt. Max. exigit; omnino ab hoc liberi videntur ij, qui propria voluntate Deum non offenderunt, nec quicquam, quod propter grauius puniantur, commiserunt, ut hi posteriores sunt.

Vniuersim tamen non facile negauerim, hos Spiritus posse esse molestos. Quid ita? quia quoddam defunctorum manes viuentibus molesti sint, non solum ob defunctorum, quæ commiserunt, fit delicta; sed aliquando etiam viuentium malo merito, quod dignum est mortuorum Spirituum molestatione vindicari.

Non merebatur Cleonice, Byzantina virgo, ut post mortem adesset aliquoties viuenti Pausaniæ, sed Pausaniæ hoc exigebat peccatum, & crudelitas. Non matrem Neronis defunctam propria; sed filij culpa cogebat viuorum rebus sæpe interesse: Et quod post mortem Galba esset molestior, viuentis Ottonis merebatur impietas. De his I. cap.

Amauerit pater quidam plus æquo filium, Deumque amando grauius offenderit: Sit alius, qui per nefandam libidinem filium procrearit; quid obstabit, ne dicamus manibus defunctorum filiorum terreri, affligi, atque molestari posse parentes viuos?

Probandum erit, capite decimo septimo, iusto Dei iudicio fieri, ut crudeles homicidæ innocentium interfectorum Spiritibus infestentur; at verò potest innocenter vita priuari, non adultus tantum, qui Deum grauius offendit: potest etiam *infans*, & quem solum grauet originalis culpa: quidni igitur & hic, ut ille, post mortem grauis erit cædis auctori? Hoc probabiliter dici possumus,

DE LOCIS INFESTIS

namus, quamuis contrarium doceat Tostatus in 25 Matt. q. 754.
*Purganda anima etiam sunt in duplici ordine. Quædam solas pæ-
 nas persolunt, quas in hac vita peccatis grauioribus contraxe-
 runt: quædam etiam leuioribus culpæ purgatorio igne deponunt.
 Vtræq; viuorum rebus interesse possunt, & viuentium auxilia, ex-
 citato strepitu, postulare. Sed tamen illæ in primis, quæ persol-
 uendarum pænarum pondere grauantur. Priorum culpæ facilius
 expiari videntur, vt ob id hac infestatione, ijs viuorum auxilia im-
 plorare necesse non sit: posteriorum pænæ, quia grauius, & diu-
 tius vindicandæ, etiam hac ratione, possunt vel expiari, vel viu-
 entium subsidium obtinere.*

CAP. V.

*Quinam dictorum Spirituum, præ omnibus, fre-
 quentius rebus humanis intersint, & loca
 reddant infesta.*

1. Omnes Spiritus molestos posse esse, & esse, demonstratum est. An æquæ omnes molesti sint, nunc inquiramus. Duplex autem eius, quod quæritur sensus est: alter, an omnes æqualia, & molestias afferant: alter, an omnes æquæ frequenter infestent, & mortalibus adsint; an potius hi illis frequentius. Posterius hinc definiendum: prius illud alium habet locum.
2. Difficilis autem admodum est illius definitio. Neq; enim ex effectibus hinc certum argumentum peti potest; cum sæpe eadē hominum, atq; Dæmonum Spiritus operentur. Nec clarum est ex Spirituum confessione; quod & susp. cta illa sit, & admodum rarò habeatur. Nec deprehenditur ex Spirituum conditione & attributis; cū quæ quorum propria sint, difficilimum sit intelligere.
3. Sed tamen omnino intellectu res hæc impossibilis non est. Cū enim quæ hinc fiunt, ratione & consilio fiant, si rationem ducem sequamur, poterimus veritatem ipsam, si non perfectè assequi, certè à longè intueri.
4. Ratio verò omnino suadet, vt credamus quàm rarissimè Spiritus damnatorum hominum rebus viuentium interesse, & molestias excitare: frequentius purgandorum hominum: præ utrisq; Spiritus Dæmoniorum.
5. Quam enim ob causam credi debet, frequentius rebus viuentium

tium

titum adesse, & interesse damnatorum hominum Spiritus. An fortè, quia id ipsi expetunt? An quia ita placet Deo Opt. Maximo? An velle id possunt Dæmones, sub quorum potestate damnati sunt?

Expetere hoc non possunt ipsi mortalium Spiritus: quia causam, cur expeterent, nullam habent: habent verò, cur cupere debeant latere, & ad viuos redire nunquam. Priùs clarum est ex eo, quod bonum sperent nullum: posterius ex malo, quod suo ad nos reditu incurrunt.

Si miseris bonum aliquod propositum esset, quod viuorum consuetudine consequi valerent, reditum fortè affectarent: ad propositum prorsus est nullum. Non fortunarum, aut corporis; quia huius capaces non sunt. Non animæ; quia ea Spirituum horum est conditio, vt secundum animam perpetuò debeant esse miseri, & & infelices.

Sed & malum, quod suo ad nos reditu incurrunt, ne reditum affectent, impedit. Illud est honoris, quem apud nos saluum esse cupiunt, iactura; qui in præsentissimum periculum adducitur. An fortè honoris rationem non habent superbiæ filij? quorum, vt diuina habent eloquia, *Superbia ascendit semper?* Aut in discrimen honor non vocatur, cum socij intelliguntur esse Dæmonum? hostes Dei? ter in omnem æternitatem miserrimæ creaturæ?

Dei forsitan voluntate, atque imperio, rebus viuorum sapiùs intersunt damnatorum Spiritus? Verùm vnde hoc constat? Quòd Dei voluntate ad nos redeant certum: quòd sapiùs redeant, nec certum, nec verisimile, imò improbabile.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt legum, quas sanxiuit, studiosissimus sit obseruator. Iam verò ita de perditæ salutis hominibus statuit; vt quamprimum ex hac vita discederët, mox sua ipsis supplicia, suis certis locis manerent, quæ perpetuum sustinerent. An decretum hoc temere violabit? an locis alijs, quàm à mundi constitutione ordinatis volet hæerere?

Quid verò hîc dubium? Vtrum, quod perditis hominibus mox à morte, sua maneant supplicia? An quòd hæc certis locis miseri sustineant? An quòd Deus legum suarum sit studiosus obseruator.

Primùm clarum est, vel solo diuitis Epulonis exemplo; qui suorum, quæ mox à morte sustinuit, tormentorum, testis est misera illa & lamentabili oratione; *Crucior in hac flamma*. Lucæ 16. Scio quosdã hoc argumentũ illudere; & docere præsentis tēporis verbo, futuras

24
 futuras pœnas significari, quas post diem Iudicij Epulo, cum alijs damnatis communes habiturus est: sed attendant illi: vtrum etiam post futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis fratres; quos tamen ipse suo malo desiderat sapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore superſtites erant fratres Epulonis, ipſe cruciabatur. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliàs.

23. Et certis locis miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniffimo. de quo licet quidam diſputent, vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap. 14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq; vini in infernum, operiti humo.*

24. Longè verò eſt à Deo, vt quas ipſe leges poſuit, *mox violet.* *Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neq; vt filius hominis, vt muteatur.* Num. 23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio,* inquit B. Iacobus cap. 1. Ipſe verò, *Ego Deus,* inquit, & *non mutor,* Malach. 3.

25. Sed & hoc querimus, quam ob cauſam poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium interlint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium apud viuentes? Habent hi Moyſen et Prophetas; illos audiunt: habent verbum Dei; illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus? Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire, vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inſlictiſ malis vindicet? Hic ipſi ſeruiūt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *adminiſtratorij Spiritus.*

26. Ex his facile colligitur, aut nunquam viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe rariffimè, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen, quæ à libera ipſius pendent voluntate, diſpenſat ali
 quando

quando; & non priuati semper; sed communis boni rationem habet quandoque.

Nec Spirituum igitur propria voluntate, nec Dei permisso frequenter uiuentibus adsunt hominum damnatorum Spiritus. An fortè hoc uolūt *Dæmones*; sub quorū degunt potestate? Primū omnium hæc res à Dæmonū uoluntate non pendet. Quæ dei legibus subiecta sunt (quemadmodum esse ostendimus, quòd in inferno sint damnatorum Spiritus) non dæmonum, nec ullius creaturæ uoluntate, nisi deus permittat, uolantur, aut infringuntur. Quocirca hinc maior necessitas, cur ad nos Spiritus redire frequenter possint, non petitur; quàm ex ipsa dei uoluntate. Deinde ut maxime dæmonum uoluntati esset subiecta; cur tamen, redire uelint ad nos Spiritus hos, causam non habent dæmones. Quid enim? An hoc reditu ipsis seruitur? an sic, quod quærunt, regni ipsorum propagantur sine? an horum indigent opera, ut mortalibus noceant? Nulla hinc ipsis seruitus præstatur. Regnum ipsorum hoc reditu magnas sæpe patitur defectiones. Per se, ut noceant, sunt promptissimi & potentissimi.

Quæ uero ita sint, si qui Spiritus raro rebus mortalium interfunt, profectò *damnatorum hominum Spiritus sunt*. Addiderim & illud non solum damnatorum hominum Spiritus rarissime ad nos redire; sed sæpe quoque uiuentibus illud; ut damnatorum hominum Spiritus se uiderè existiment, qui tamen non nisi dæmones sunt; sub damnatorum hominum forma, & imagine. Hoc quomodo, & quibus de causis dæmones efficiant, alterius est loci.

Post hos frequenter uiuentibus adsunt Spiritus hominum purgandorum. Quamuis enim ipsis suus sit determinatus locus; & hoc, pro dei uoluntate, puniantur; desiderare tamen ipsi possunt, ut rebus uiuorum intersint; & desiderio ipsorum atque expectationi facilius potest satisfacere deus.

Damnatorum Spiritus redire non affectant: quia bonum à uiuis nullum sperant. Desiderant non redire: quia honoris timent iacturam. At alia purgandorum Spirituum ratio. Quia enim bona à uiuis & sperare & consequi possunt; redire desiderant: & quia honorem non quærunt; quinimò libenter peccatum suum agnoscunt, redire non refugiunt.

Neque erga hos ea seueritate, atque vigore iustitiæ, utitur clementissimus Deus, quo erga damnatos, atque reprobatos: quin potius, quia ipsos, ut filios charissimos, amat, seueritatem disciplinæ, leuiori pœna mitigat: permittit, ut aliorum ipsis charitas

profit, qui egregia erga bonos omnes flagrant charitate.

22. Accedit, quòd & in hoc suo permisso magnæ & multæ rationes Deo possunt esse propositæ, quæ apud Spiritus damnatorum locum non habent: quas, quia aliàs profecuti sumus, hîc repetere necesse non est.

23. Porrò his purgandis Spiritibus frequentius adhuc viuentium rebus interfunt *Damoniorum Spiritus*. Hoc ex dictis, & quotidiana experientia est manifestum. Cùm enim plurima loca infesta sint; & rarò purgandorum Spiritus adsint; rarissimè damnatorum; omninò necesse, frequentissimè Dæmonibus loca infesta esse.

24. Idem aliunde demonstratur. Ex Spirituum istorum voluntate & desiderio: Ex Dei prouidentia atque ordinatione: Ex hominum quorundam nunc molestia, nunc patientia, quæ hîc profequi prohibemur, quòd aliàs illa à nobis sint tractata; Disputatione de Apparit. Spirituum.

C A P. VI.

Qui præ cæteris, ut plurimum ex Spiritibus Damoniorum soleant rebus viuentium interesse: loca reddere infesta, & mortales molestia afficere.

1. **I**N maximo numero esse Dæmones extra controuersiam est. Et profani nòrunt hoc auctores, & Sacrarum literarum scriptores. Sed & si his præfidiis destituti essemus, vnus miseri hominis exemplum magno nobis potest esse argumento, à quò Dominus verbo legionem, id est, 6666. (rectius secundùm Iansenium in Euang. Concord. 12250.) aliquando expulit.

2. Confusa autem hæc multitudo non est. Quem Ordinem Spiritus, antequam ob peccata è cælo disturbarentur, habuerunt, eundem adhuc habent, habituri que sunt in omnem æternitatem. Nec mirùm. Naturam sequitur Ordo: naturam eandem semper retinent Spiritus. Ut idcirco nouum videri non debeat, quòd Regnum Spiritus illi habere dicantur, Matth. 12. *Principes* item atque *Potestates*, Ephes. 6.

3. Hinc est, ut quemadmodum inter beatos Spiritus, tres distinguuntur:

guantur Ordines; & in singulis Ordinibus Chori tres: ita inter Dæmoniorum Spiritus, tria prima genera liceat distinguere, & in singulis generibus tres Choros; quos iisdem possemus (quamvis v. fus non ita permittat) nominibus, quibus beatos Spiritus solemus, compellare.

Hæc cum ita sint, quæritur: *Omnesne hi Dæmoniorum Spiritus loca reddant infesta, & molestijs mortales defatigent promiscue; an potius, ex toto numero certi sint aliqui? & qui illi? quorum Ordinum? quorum Chororum?* Curiosa forsitan quæstio: sed certè difficilis explicatu: & quæ si non magnam, aliquam potest lucem præsentis Disputationi asserre.

Eius verò solutio non ex Dæmonum voluntate petenda est, sed diuino potius decreto, decretique causis. Si solius Dæmonum voluntatis ratio habenda esset; nullos iustè excluderis. Si diuini decreti; de pluribus merito dubitaueris.

Quid quærunt magis versipelles, quid ita expetunt, quam primùm ne infernalibus carceribus includantur? Deinde, ut mortalium generi, quibuscunque rationibus valent, incommodent? Omnium quidem hoc desiderium; sed illorum ardentius, qui naturæ præstantia superant. Quid inde? omnes, & in primis illos superiorum Chororum desiderare loca viuorum infestare, nullamque ipsis pacem relinquere.

Quod inferimus, rectè inferri omnes intelligunt. Sed de propositionum veritate forsitan quis dubitat. At non minus certæ sunt omnes, quas ponimus. Certum omnes Spiritus horrere carceres inferni. Certum mortalibus omnes cupere incommodare. Certum horrorem carceris atque nocendi studium maius esse apud superiorum Ordinum Spiritus.

Quòd inferni carceres omnes horreant, malintque quibus suis aliis quam inferorum locis esse, illud probat, quòd hi in peccatorum poenam, quam summo opere detestantur, constituti sint, sed in primis ostendit ipsorum oratio ad Christum, ipsos ex homine quodam exigentem facta, qua significant vereri se, ne ab ipso ante tempus torqueantur (Lucæ 8.) tum etiam deprecatio, qua ut in porcos, & non in abyssum mittantur, rogant. Matth. 8. Scilicet potius in porcos cupiunt mitti, quam in inferni abyssum; quod grauius ipsorum in inferno, quam porcis supplicium. Et ante tempus torqueri se existimabant, si ante iudicij diem ad inferos detruderentur: quod grauioris poenæ loco habebant, quam si extra inferni locum, suum nihilominus infernum haberent.

9. Quòd vero *viuentibus cupiant incommodare omnes*, nemo nouit. Clara est Apostoli oratio. *Diabolus circuit, tanquam Leo rugiens, quarens quem deuoret.* 1. Petri 5. Idem alius Apostolus confirmat, dum docet nobis perpetuum grauiſſimumque eſſe bellum non aduerſus carnem & sanguinem, ſed *aduerſus Principatus & Potestates; aduerſus mundi Rectores tenebrarum harum, & c.* Ephes. 6.
10. Sic dubium non eſt, *magis exhorreſcere inferni clauſtra ſuperiorum Ordinum Spiritus*. Quò illorum natura præſtantior, eò indignius fuerunt peccatis ſuis conſtitutas pœnas. Superborum hoc ingenium. Præterea, cùm pœna ipsis ſit hic carcer; quò grauius iſtorum delictum, eò quoq; pœna carceris ipsis moleſtior. at grauius ſuperiorum eſſe delictum quis dubitat? Nonne grauitatem peccati dignitas perſonæ, quæ peccat, auget? grauiſſimum igitur huius carceris odium.
11. Nec dubium, *grauius ſuperiorum Spirituum eſſe odium erga miſeros mortales*, quàm ſit inferiorum. Cùm enim odium iſtorum ex noſtro bono proficiſcatur; quò perfectius hoc Spiritus cognofcunt, eò grãuiori odio erga nos flagrabunt. at cognofcunt tanto perfectius ſuperiorum Ordinum Spiritus, quanto naturæ dignitate, intelligendi vi, & ingenij perſpicuitate inferiores ſuperant.
12. Quocirca, quod initio dicebamus, ſi ex voluntate Spirituum iudicium petendum eſſet; non his potiùs, quàm illis infeſtatio locorum tribuenda; cùm æquè *omnes* ab inferorum carcere cupiant abeſſe quàm remotiſſimè: æquè *omnes* cupiant mortalibus, quas poſſunt, moleſtias afferre.
13. Verùm, quod omnes cupiunt, non omnibus conſeſſum videtur. *Diuinum decretum ipsis*, quemadmodum peccatoribus omnibus, *alias leges præſcripſit & poſuit*. Exigit Deus pro ratione delictorum ſupplicia: grauiſſima grauiſſimis, leuia leuib; vindicat. Quorum igitur Spirituum grauiora peccata, illorum grauiora ſupplicia: quorum leuiora, leuiora ſupplicia.
14. Iam dubium non eſt ſuperiorum Spirituum grauiora multo eſſe peccata, quàm inferiorum. Oſtendit alicubi S. Thomas grauiſſimum fuiſſe peccatum primi Angeli; ſed qua ratione ille oſtendit huius fuiſſe grauiſſimum, eadem grauiora eſſe ſuperiorum Spirituum facile concludunt docti: grauior igitur conſtituta pœna ſuperioribus.
15. Quid inde? *Rarius rebus viuentium intereſſe Spiritus ſuperiorum Ordinum, frequentius inferiorum*. Quomodo hoc? quoniam pœnarum & ſup-

& suppliciorum, quæ Dæmonibus decreta sunt, haud parua pars sunt ipsi, quibus conclusi sunt, carceres. Si verò inferni carceribus superiores conclusi sunt, quomodo rebus viuentium possunt interesse, eosdemq; molestare?

Assertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta nocturna, quæ mortes hominum solent portendere. Hæc omnibus propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obseruantur: & authores, vt plurimum inferiorum, non superiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet libellus de Terrificationibus nocturnis, aliàs à nobis datus. 16.

Cæterum, non, ob hæc, vniuersim omnes superiorum Ordinum Spiritus exclusos à viuentium locis volumus: non volumus omnes inferno ita conclusos, vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando, aut adhuc pateat accessus. Quamuis carcer ipsis sit iusta pœna; potest tamen is, qui eos hac carceris iusta pœna exercet, Deus Opt. Max. alia in eosdem aduertere; quam etiam, extra infernum positi, maximo cum suo cruciatu sustineant. Hoc solum volumus esse definitum, frequentius eos, qui inferiorum sunt Ordinum, & chororum loca reddere infesta, & viuentibus molestos esse. Vide Caput 12. de Dæmoniacis. 17.

CAP. VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas sustinent, facilius ad viuos redeant, & viuentium suffragia postulent.

Difficilis videtur ad propositam quæstionem responsio: propterea, quòd ex locis purgatoriis reditus Spirituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyssus multa* dicitur, Psalmo 35. & hominum ingenio comprehendi nequit. 1.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc suppetit *confessio*. Nouimus multos ex ipsis ad viuos rediisse, sed neminem nouimus, qui, cur sibi hoc, præ cæteris, priuilegium concessum sit, causas dederit, ex quibus quinam præ cæteris redeant, coniecturam capere possimus. 2.

D 9

Nec:

3. *Nec ex peccatis, quæ purgatorio igne expiantur, coniectura pendenda est; quasi illi facilius redeant, qui leuiores, & quæ veniam facilius merentur, commiserunt: illi vel nunquam, vel difficilius, qui perpetrarunt grauiora. quoniam & difficile admodum est nobis de grauitate peccatorum, quæ ab aliis committuntur, iudicare; & eorum, qui ex purgatoriis locis ad nos redierunt, quidam leuius, quidam grauius deliquisse videntur.*

4. *Sic status personæ hinc parum facit; fuerit sacris initiatus, qui ad nos redit, an homo profanus; quasi hi præ illis, aut illi præ his facilius uiuentibus adsint. Non tantum redeunt sacris initiati: non tantum homines profani. Ex utroque genere redeunt, ex utroque æquè frequentes redeunt. Nec profanus status facit, quod redeant; nec sacer, quod non redeant; aut contra.*

5. *Verum, quamuis ex his similibusque rebus nulla coniectura capi possit; non tamen omnino nullam esse dici debet. Probabiliter admodum dicitur eos facilius ad uiuos redire, qui dum uiuerent, ut redirent, quasi meruerunt, id est, qui illarum se virtutum studio exercuerunt, quæ diuinam clementiam atque bonitatem maximè solent conciliare. Nec hoc mirum. Cum enim ex singulari Dei clementia hi Spiritus redeant; nonne credi potest ijs hoc præ cæteris priuilegium concedi facilius; qui dum nobiscum communem vitam agerent, eandem Dei clementiam pluribus, maioribusque rationibus sibi conciliauerunt?*

6. *Sed, quæ hæ rationes? quæ hæ virtutes? Duæ præcipuæ. Flammans & singularis erga Deum charitas; & ardens proximum, & in primis piè in Christo defunctos iuuandi studium. Non potest non Deus diligentes se diligere, & ob id ijsdem benefacere. Et omnino conuenit, ut quæ quis mensura alijs mensus est, ipsi remotiatur, atque ob id mortuus uiuorum possit experiri, aut etiam expetere suffragia, qui uiuens mortuorum patrocinium suscepit, eosdemque quibus potuit rationibus iuuat.*

7. *Est & aliud piè defunctorum genus, quod sæpius redire solet, uiuentiumque operam implorare. Illorum, inquam, qui ære alieno grauari plenam perfectamque restitutionem, cum ex hac uita discederent, non fecerunt. De horum reditu plurima nostris temporibus referuntur exempla. Damnare omnia quis audeat?*

8. *Scimus non talibus, sed hæredibus efficere, si per hæredes, quæ restitui seriò mandarunt, non restituantur, bona: sed tamen resti-*

restitutionem illi apud hæredes vrgere meritò possunt; tum quòd omnibus bene velint, sed ijs in primis, quibus ipsi, quouis modo, peccati occasio (vt his fit) fuerunt; tum quòd hæc per hæredes facta restitutio aliquod ipsis in pœnis leuamen esse possit. De quo plura capite 79.

Quod verò hi Spiritus merito petere possunt, quidni identitatem permittit Deus Opt. Max. & quidem ipsis? Dei charissimis amicis? in rebus (vt alieni est restitutio) ad salutem maximè necessariis? cum magno sæpe eorum solatio & fructu, quorum bona ab iniquis possessoribus habentur? 9.

Atque hæc ex parte ipsorum Spirituum petitæ sunt causæ. Veruntamen quoniã ex Dei voluntate hic reditus maximè pendet, non negandum est, alias persæpè diuinam prouidentiam habere, cur eosdem reditus permittat, qui nunc ex viuorum, nunc ex alijs defunctorum rationibus petantur; nunc etiam in solam diuinam, mortalium generi occultissimam, prouidentiam referantur. 10.

Addo præterea, nec tantum robur recensitas à nobis causas habere; vt *semper* credi debeat talibus Spiritibus facultatem fieri ad viuos redeundi, eorumq; suffragia, excitatis tumultibus, implorãdi. Quemadmodum si his diuina clementia mouetur, vt reditum permittat, Spiritus defunctorum possunt gratias agere; ita si reditum neget, non habet, quod conquerantur. fit Spiritibus gratiam, quod redeant; non fit iniuria, si reditus negatur. 11.

CAP. VIII.

*Qui ex Spiritibus hominum damnatorum facilius
ant frequentius ad viuos redeant, ijsq; ex-
citatis tumultibus molestias
pariant.*

EX peccatis hominum, qui horum Spirituum molestias patiuntur; peccatis item Spirituum, qui molestias afferunt; omnino reprehendi debet, Quinã Spirituum damnatorum hominum facilius frequentiusq; ad viuos redeant, & infesti sint. Et meritò, quoniam vel ipsorum Spirituum; vel viuentium peccatis tribuantur, quæ ab his molestiæ excitantur. 12.

Huius

2. Huius illud magnum argumentum est, quòd non facilè hęc Spiritus molestias attulisse deprehendes, quin vel Spirituum, obserues delictum aliquod; vel hominum, qui molestias sustinent, culpam. Sed hoc maius, quòd quãuis graue hisce Spiritibus sit inferni carcere concludi, vagarique malint; inuiti tamen ad viuos, vt ab ijs cognoscantur, redeant; & quotiescumque redeunt, in suam (si non aliorum) ad minimum pœnam, quæ peccato debetur, redeant.

3. Nec enim videtur vlla esse alia ipsorum reditus ad viuos causa. Ipsi, qui redeunt, sibi bonum non petunt, non petunt alijs, quibuscunque tandem sese exhibeant. Illi, quibus apparent, ipsorum præsentia non delectantur; molestias verò ferunt ægerrimè. An igitur alia de causa, quàm sua, vel viuientium culpa, viuos molestant?

4. Et vt fieri aliquando possit, quòd ob nullam suam culpam ferant molestias viui: quis credat, vt malù aliquod sustineant, quod non merentur, *defuncti*? Cedit ad viuorum emolumentum, si immeriti aduersa patiantur; at emolumentum nullum sperant hi defunctorum Spiritus. Quocirca si non viuientium, defunctorum saltem delicto tribuamus quod inuiti redeant.

5. Cæterùm non *omnia* vel ipsorum, qui redeunt, Spirituum, vel viuentiù, ad quos redeunt, deccata, huius reditus sunt causa. Quid? An non omnes omnino Spiritus damnatorum hominum, redire necesse esset ad viuos, cùm ipsorum nullus sit, què non sua peccata ad inferos detruserint? Et ex viuorum genere quàm sunt multi, qui etiam grauibus se inuoluerunt peccatis; & tamen horum Spirituum molestias nunquam experiantur?

6. *Certa quedam peccata sunt, quibus hic cum molestia coniunctus reditus tribui debere videtur. Nec malè, tum quia rarius accidit; tum quia, cùm singulare quoddam insolitumque vindictæ sit genus, singularibus quibusdam delictis, & non promiscuè quibusuis, ille decretus existimari debet. Atq; hoc insinuassee forsitan videtur Porphyrius lib. 2. de Abstinencia animalium. Nam cù de prauis & fallacibus Dæmonibus dixisset, mox hæc de animabus subdit. Tales, inquit, sunt & Anima defunctorum, qua vitijs oppleta è corpore migrarunt: conflictantur enim etiam tunc, ira & concupiscètia perturbationibus: & in naturã conuersæ Dæmonum, similes illorum redduntur: noxia ac turbulentæ in varias se vertunt formas: ac modò conspicuas se oculis præbent, modò recondunt: & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium.* Hoc Porphyrius.

7. Sed qua ista peccata? Existimo horum alia ex ipsis molestantibus

bus Spiritibus; alia ex viuentibus, qui molestias patiuntur, esse petenda. Vtrique possunt quædam commisisse, quæ propter & illos conueniat redire, viuentibusque molestos esse; & viuentes horum molestias sustinere. Et *qua Spirituum defunctorum?* hæc prius indagemus.

Omnia, si generatim de iis loquamur, ad vnum genus, quo charitatis erga proximū iura enormius violantur, reuocari possūt: Si ad species descendamus, alia sunt, quibus officium, quod parentibus debetur, in grauem contumeliam est versum: alia, quibus viscera misericordiæ erga summa vel graui egestate laborantes claudia fuerunt: alia, quibus iidem oppressi sunt. Vt huius reditus rectè tria ferè genera peccatorum constitui debeant, *impietas, scilicet, erga parentes, induratum erga egentem proximum peccus, & grauis in subditos tyrannis.*

Et quidem exempla eorum, qui reuersi leguntur, magnam nostræ assertioni fidè faciunt: Sed tamen ratio, quàm hoc conuenienter fiat, clarius demonstrat. Primùm optimo iure hæc pœna damnatis hisce debetur. Deinde, vt mortales cognoscant Deum peccata, quibus in proximū grauius peccatur, iustissimè punire (vt hic punit) magnæ rationes probant.

Norunt omnes, quantum pietas erga parentes filijs cōmendata esse debeat. Norunt, quantum supplicium impijs omni iure constitutum sit. Cùm igitur defunctorum Spirituum graue supplicium sit ad viuos redire; quis dubitabit quin Deus hoc supplicii genere eorum peccata, qui *in parentes impij* fuerunt, vindicare iustissimè velit?

Ita misericordia indigni sunt, qui *misericordiam miseris negant*; & quibus possunt modis & commodissimè valēt, miseris egentibus non subueniunt; maluntq; cum Dei offensa in greges impudentiū canum, aut obscuros Lenones, expendere substantiam; quàm cum maximo animarum suarum lucro Christi membris egentibus conferre. sacrarum literarum auctoritate confirmata est sententia. *Iudicium illi sine misericordia, qui non prestunt misericordiam. Iacob. 2.* Et hi igitur hac vindicta digni.

Nec meliori loco *tertij illi* habendi sunt: quinimò hoc illorum conditio est deterior, quòd non solum miseris pro ratione suarum facultatum non subueniant, sed etiam miseros reddant miseres, & vulnera vulneribus, mala malis addant. Quorum vero aut par culpa est; aut etiam grauior; leuior erit pœna atq; supplicium?

Atq; quemadmodum horum, vt ita dicam, barbaries mere-
tur,

E

tur,

tur, vt hoc supplicij; præter alia, genere vindicetur; ita conuenit; vt viuentes intelligant (intelligant autem hoc misero reditu) hæc eorum iusta supplicia. Sic re ipsa cognoscunt Deum legum suarum esse rigidum obseruatorem; vrgere charitatis leges; humanitatis leges erga proximos non violandas: non opprimendos pauperes; misericordiam miseris exhibendam.

14. Quæ diximus, Spirituum, qui redeunt, molestique sunt, sunt peccata. Aliquando non Spiritus in causa sunt: sed *viuentium* peccata merentur, vt infestationes Spirituum horum sustinere debeant. Et *que illa?* quibus vel *damnatis Spiritibus* culpæ, suppliciorumque, que sustinent, fuerunt causa; vel *summæ crudelitatis in damnatis* aliquando argumenta statuerunt.
15. An iniusta priorum vindicta? Iustissima. Cùm enim culpæ fuerint miseris socii; & suppliciorum, quæ grauissima patiuntur, quodam modo sint auctores; nonne conuenit, vt de his miseri sese excitatis, tum multis, aliisque rationibus, vt ita dicam, vlciscantur? & molestant, quos propter perpetuæ ipsis in inferno molestiæ sunt sustinendæ?
16. Sic nec *posteriorum* iniusta vindicta. Esto defunctorum delicta hunc reditum non mereantur; merentur tamen summæ crudelitatis viuorum in ipsos statuta argumenta, in quæ etiam his rationibus animaduertere solet Deus: vt quò pluribus rationibus charitatem, mutuumque amorem cupit mortalibus esse commendatum, eò pluribus vindictæ generibus (atque hoc inprimis reditu) intelligant omnes eundem offendi, si violetur.
17. Vtrorumque exempla proferre haud esset difficile. Sed quid opus? Plura à nobis primo nostræ præsentis Disputationis capitula allata sunt. Non pauca etiam in reliqua Disputatione obseruantur. Nec desunt curiosis quotidiana, quæ ab aliis malimus obseruari, quàm à nobis hoc loco proferri.
18. Quocirca, vt quæ pluribus dicta sunt, contrahamus, *quinque* ferè Spirituum damnatorum hominum genera sunt, que ad viuos frequentius, faciliusque, redeunt, & molestias pariunt: sunt impij in parentes, sunt immiser cordes, sunt pauperum oppressores, sunt miserè seducti, sunt crudeliter necati.
19. Et priores tres ob propria sua delicta redeunt, posteriores ob viuentium adhuc hominum. Quò fit, vt hi molestare desinant, si vita exceßerint illi, ad quos molestandos redeunt; illi certis hominibus alligati non sunt, possintque nunc his, nunc illis molesti

testi esse, prout diuinæ prouidentię visum fuerit. Verum de hoc plura in sequentibus.

CAP. IX.

Vtrum semper in propria persona adsint viuentibus Spiritus, dum molestias excitant.

Et ostenditur ex omni genere aliquando adesse.

Duo modis intelligi potest Spiritus molestiis, quæ ab ipsis afferuntur, viuentibus adesse. videlicet vel autoprofopos, id est, in propria persona, vel heteroprofopos in persona aliena. Quemadmodum enim quis duplicem personam potest sustinere, propriam, vel alienam; ita potest vel propria vel aliena persona dici adesse, & se exhibere, atque molestus esse.

De Spiritibus igitur, qui molestias mortalibus afferre creduntur, quæstio est, vtrum quotiescunque rebus mortalium interfunt, molestique sunt, semper adsint in propria persona, & quæ fieri obseruantur, ipsi præsent; an non ipsi, sed alij ipsorum nomine, quidquid agitur, perficiant, qui ob id ipsorum personam sustinere & gerere dici possint.

Et quæstio est præcipua de humanis Spiritibus. De Damonibus res adeo quibusdam est certa, vt in illam suspicionem venerint, per hos solos molestias omnes afferri; nullas per Spiritus humanos. Spiritus humanos ita suis locis esse conclusos, vt nunquam exire inde liceat. quocirca & semper illudi viuentium sensibus, quotiescunque sub humana, quam etiam norunt, Spiritus conspiciantur, aut molestent. Et sententia hæc nobiles authores habet teste Maldonato in 6. Lucæ. Nam Chrysostomus in Homil. vltima de Lazaro, aliisque nonnullis locis: Tertullianus in libro de Anima: & Athanasius, aut quisquis author est qq. ad Antiochum q. 11. & 13. & Isidorus lib. 8. Etymolog. cap. 9. & Theophylactus in 8. Matthæi, prorsus negant vnquam fieri reditus animarum defunctorum ad viuos. Sed & cur fieri non conueniat, multas rationes afferunt. Primum, id viuus utile non esse: qui si viuus non credunt, ne mortuis quidem credent, vt Abraham diuiti respondet. Deinde, quod si etiam ipsis oculis damnatorum supplicia homines cernerent, nihilo se magis à peccatis abstinerent.

E 2

Quæstio

Quotidie, inquit Chrysoſtomus, fures & alios reos ad ſupplicia duci vident; & iſdem ſe, propter quæ illi puniuntur, peccatis inuoluunt. Præterea, quod ſi id fieret: progreſſu temporis res in contemptum veniret: & non magis mortui nos, quàm viui commonerent, vt eodem loco Chryſoſtomus inquit. Denique, quod ea res multorum errorum cauſa eſſe poſſet; dum Dæmon fingens ſe ſilicuius mortui animam eſſe, homines ludificaret, & quidquid vellet, illis perſuaderet, vt Tertullianus, Chryſoſtomus & Athanaſius argumentantur. Nam & cum ſciamus, inquit Chryſoſtomus, mortuorum animas non redire: tamen ſæpe Dæmon, per quietem & ſomnium, qua vna ratione poteſt; animarum deſunctorum perſonam ſumit; quid facturum fuiſſe, ſi animas redire ſciret. Ita dicti Patres. Quid nos?

4. Libenter his concedimus Spiritus Dæmoniorum autoproſopos ad ſuperos redire, iſdemque moleſtos eſſe. Ratio fieri poſſe docet. Probat quotidiana exempla. Communis hic omnium conſpirat conſenſus. Nec eſt, quod contrarium demonſtret.

5. Dæmus quoque his, Non ſemper ad eſſe humanos Spiritus, etiam tunc, quando omnino ad eſſe videntur. Quot modis hominum ſenſibus poſſunt illudere Dæmones? Quoties nunc hos, nunc illos exhibent, quando neutri autoproſopos ad ſunt? Quoties tu multus, tragædiasque excitant, quæ ipsis authoribus fiunt, & tamen Spiritibus humanis tribuuntur?

6. Nunc in Angelos lucis ſe transformant Nequam: nunc Dei ſimulant perſonam: nunc Sanctorum hominum; quemadmodum aliàs dictum eſt. Et qui horum poſſunt perſonam effingere, atque diſſimulare; non poterunt Spirituum vel purgandorum, vel damnatorum hominum?

7. Non minor eſt Dæmonum virtus, quàm bonorum Angelorum; ſi quid beneficio naturæ habent, attendamus. at Angelos, & hominum, & Chriſti, & Dei perſonam ſuſtinuiſſe tam eſt certum, quàm quod certiffimum. Quidni igitur perſonam purgandorum Spirituum, atque damnatorum hominum referant aliquando Dæmones?

8. Beatiffimus Auguſtinus, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. quod probamus, probat; & ex illo colligit, quod eundem Spiritum quandoque, eodem tempore in diuerſis, maximèque diſtantibus locis apparuiſſe certa experientia probatum ſit: in quibus tamè locis ipſummet reuera fuiſſe perſonaliter non facilè quis dixerit. Et quis eos Spiritus autoproſopos rebus viuentiù ad eſſe aut intereſſe dixerit, quos Necromantici ad viuos reuocare ſe exiſtimant? Quales fue-

RUOT

runt; quos Osthanes, Necromantiæ nobilissimus professor, apud Plinium lib. 30. cap. 2. reuocauit: illi etiam, quos Appion per Cynocephaliam herbam, quæ in Aegypto vocatur Osyrites, euocauit. & qua patria Homerus, quibusue parentibus esset genitus, docuerunt. Præterea mortuus, qui sexto Pompeio exitum Pharsalicæ pugnæ denunciauit, excitatus ab Eriçtone venefica, apud Lucanum. Omitto his similes. Atque hæc ex sententia S. Thomæ 1. part. quæst. 89. art. 8. ad 2 à nobis sunt dicta.

Cæterum quamuis hæc ita sint, dici tamen non debet, *humanos Spiritus, tam purgandos, quam damnatos, nunquam autoprospicos, ad superos redire*, uiuentibusque excitatis tumultibus & strepitu esse molestos. An fortè loca, quibus ob merita destinati sunt, exire non permittuntur? an exire quidem permittuntur; sed virum infirmitate præpediti, exire nequeunt? An si & hoc possunt, & illud licet; frustra ad uiuos, redirent; quia nullam nec gratam, nec aduersam, cum iisdem possent habere communionem.

Primum dici non debet: *Non est ipsis omnis facultas hac loca egrediendi adempta.* Cælestium Spirituum, siue bonorum Angelorum proprius locus cælum est, non minus atque Purgatorium purgandorum & damnatorum hominum Infernus: veruntamen hi curam nostri gerunt in terris. Idem cælum proprius locus est felicitium Animarum; & tamen cælo ipsas concludere indignum censet B. Hieronymus. Tu, inquit, contra Vigilantium, Apostolis vincula inycis, ut esse ad diem iudicij cogantur in custodia? Et rursus. Cum Diabolus & Demones ubiq; toto orbe vagantur; quare Martyres post effusionem sanguinis tenebuntur inclusi?

Fortè his conceditur facultas, quia *felices* sunt; nostris purgandis, & damnatis negatur; quia sunt *infelices*. At infelices non minus sunt Dæmones, quorum proprius locus, infernus; qui tamen, ut B. Hieronymus loquitur, *toto orbe vagantur*. Præterea, quemadmodum illorum non in hoc posita est felicitas, ut ubiuis esse possint: ita neque infelicitas horum in eo; ut vno tantum concludantur loco. Illi felices sunt visione Dei, ubicunque etiam agant: hi infelices sunt supplicij ignis infernalis, quem secum, quocunque deueniunt, circumferunt.

Scio Christi lege & sententia purgandis Purgatorium, damnatis Spiritibus Infernum, esse destinatum: sed exceptionem illa admittit; quemadmodum lex omnis, omniumque Principum sententia. Bonum publicum legislatori semper propositum est. Hoc si lege præterita obtineri potest, legis ratio magna non habetur.

E 1

secus

- 38
25. Secundum quoque dici non debet. *Virium imbecillitate non impediuntur* Spiritus humani, cur minus loca sua deserere valeant. Esto, sit grauiſſimum, quod ſuſtinent, ſupplicium, vires tamen miſerorum non frangit, aut debilitat. Vruntur igne, non exuruntur; cruciantur, non moriuntur: Quocirca cum quæ in Spiritibus omnibus eſt, in iſtis non deſideretur, *ſe mouendi facultas*, virium infirmitate ne ad nos redeant, non prohibentur.
26. Et hoc non de iſt tantum Spiritibus dictum volumus, qui ad æthereas ſedes quandoque transferendi ſunt. Omnes, etiam damnatorum hominum Spiritus, oratio noſtra comprehendit; etiam eos, qui in tenera ætate ex hac vita diſceſſerunt; quibus hæc facultas non fuit, ſua, quibus, vt ita dicam veſtiti fuerunt, corpora, circumferendi; illi à corporibus expediti, ſe facile huc, illucq; transferre valent.
27. Præterea quamuis viribus Spiritus vel omnes, vel aliqui eſſent deſtituti, autoproſopos nihilominus viuentium rebus intereſſe poſſent. Nunquid aliorum opera poſſent transferri? Si damnati mox, à corporibus egreſſi, à Dæmonibus rapiuntur ad inferos: ſi purgandi à bonis Angelis deducuntur ad loca purgatoria, quid prohibet, cur minus vtrique locis viuentium per eoſdem reſtituantur?
28. Forſitan nullam cum viuſ poſſunt habere communionem hî Spiritus; vt ob id ipſos redire credi non debeat, quod fruſtra venirent. Tertium hoc impedimentum inſinuabatur ſuperius. Sed & hoc nullum eſt. *Poſſunt habere cum viu� communionem: & quidem non exiguam.* Quid ita? Poſſunt ſe in corporibus, quæ circumferunt, viuentibus exhibere: Poſſunt tumultus excitare: Poſſunt moleſtia afficere: Poſſunt his ſimilia haud pauca præſtare, quæ capite 13. ſuſius proſequemur.
29. Et vt ipſi nullam communionem haberent; magnæ tamen & graues cauſæ poſſunt eſſe, cur ipſos *Deus Opt. Max.* ad viuos autoproſopos redire vellet: quæ locum non haberent, ſi, quæcunque Spectra conſpiciuntur, Dæmonia ſint; ſi quicunque tumultus excitantur, à Dæmonibus excitentur; ſi quæcunq; moleſtiæ afferuntur, Dæmones habeant autores: has cauſas hic repetere neceſſe non eſt, alibi eaſdem proſecuti ſumus.
30. Nihil igitur eſt, quod prohibet *autoproſopos Spiritus* hos mortali-um, vel viuentium rebus intereſſe. Quid quod multa oſtendant eoſdem ſæpius interfuiſſe? Omitto pro hac re communem populi Chriſtiani vocem grauiſſimam doctorum hominum ſententiam; in pri-

in primis B. Augustini, qui lib. de Cura pro Mortuis agenda cap. 15. 16. ait, non nisi impudenter negari id posse: idemque confirmat exemplo B. Felicis Nolæ Episcopi, quem ciuibus Nolanis apparuisse testatur sibi constare certis testibus: omitto etiã exempla; Samuelis, quẽ sacrę literę offerunt, & aliorum, quos probatę historię suppeditant: ipsa quorundam Spirituum species atque forma, vox & oratio, officia, hisquę similia magnum sæpe argumentum præbent, vt omnino autoprofopos Spiritus defunctorum nobis adesse credere debeamus.

Nec Abrahami ad Lazarum facta oratio nobis hic contradicit, in qua tamen plurimum præsidij quidam ponunt. Non enim respondet Abraham non posse, aut non solere ad hanc vitam redire mortuos; quemadmodum ante responderat. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est; vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint: sed respondet: Habent Moysen & Prophetas, &c.

Constitutum ergo hoc capite sit. & *Demoniorum Spiritus* ad viuentes autoprofopos reuerti, molestosquę esse: reuerti etiam autoprofopos *defunctorum* hominum, siue ignibus infernalibus ad tempus, siue perpetuò sint adiudicati. Sed qui frequentius? Hoc sequenti capite definiendum.

CAP. X.

Qui ex molestantibus Spiritibus frequentius autoprofopos rebus viuentium intersint, & qui rarius.

QUOD coniectura, rationeque consequi possumus in propo-
sita quæstione, id tribus membris concludimus, *frequentissime* rebus viuentibus interesse autoprofopos Spiritus *Demoniorum*; *Rarius* Spiritus purgandorum; *Rarissime* Spiritus *damnatorum* hominum. In his astruendis eadem nobis hic seruiunt rationes, quibus superius, capite quinto docuimus *rarissime* molestas esse Spiritus hos postremos, *frequentius* secundos, *frequentissime* primos.

Et de *Demoniorum* Spiritibus res clara est multis argumentis. Primò, quia etiam quando plerique humanorum adsunt, ipsi non desunt: & sæpissime ipsi & suo priuato nomine molestant, & nomine Spirituum humanorum, quando omninò necesse est ipsos in propria persona adesse.

Deinde:

3. Deinde quotiescunq; sub brutorum animantium forma conspiciuntur Spiritus; quotiescunq; monstra exhibentur, dubium non est *autoprofopos* adesse Dæmoniorum Spiritus. Hæ formæ humanis non conueniunt, conueniunt tamen multis, iustisq; de causis Spiritibus Dæmoniorum. Quoties verò sub his formis conspiciuntur Spectra?
4. Tertio, sæpissimè molestias tantas, & tales sustinent viuentis, in Spirituum infestationibus; vt per humanorum spirituum vires non posse videantur afferri. Hic si quandoq; *autoprofopos* humani Spiritus adsunt, profectò non absunt Spiritus Dæmoniorum.
5. Quòd si iam *ingenium* Dæmonum attendamus, clarius, quòd asserimus, intelligetur. Cupiunt ipsi viuentibus esse molesti; quocirca & iisdem adesse. Defunctorum hominum alij, id est damnati, malunt hominibus esse ignoti: alij quamuis cognosci non refugiunt, molesti tamen esse nollent, si aliis rationibus necessitates suas explicare possent. Molesti igitur qui sunt, quicq; conditionem suam innotescere cupiunt, vt plurimum dæmones erunt.
6. Deus quoque potest velle, vt iisdem sæpissimè rebus mortalium intersint, partim ob graua, quæ in improbis vindicanda sunt delicta: partim ob profectum proborum, quorum per Dæmones virtutem exercere solet. Vtraq; enim quamuis alijs rationibus, per infestantes tamen Dæmones ob plurimas causas perficit.
7. Nam in improborum delictis vindicandis, intelligunt mortales peccatorum suorum grauitatem: defectus suos atque errata non latere Deum in cœlis: futuræ vitæ extremam miseriam, infelicissimam suam, nisi resipiscant, conditionem. Denique non fabularum loco habenda, quæ de futuræ vitæ, per Dæmones afferendis grauissimis tormentis Sacræ paginæ recensent, quando eorum etiam in hac vita obseruant, & experiuntur, quamuis leuia, argumenta.
8. Eadem possunt intelligere in proborum exercitio: Sed illud præterea, quòd verissimè ab Apostolo dictum sit, *Diabolum circuire, tanquam leonem rugientem, & querere quem deuoret*: hoc inquam possunt intelligere, quando non ex insidijs tantum, & occultè nos adoritur, sed palam quoque infestationibus, molestiis & terriculamentis oppugnat, & exagitat.
9. Hinc tot exempla infestationum Dæmoniacarum, non Ecclesiastici solum, verum etiam profani Scriptores literis consignarunt, & posteritati tradiderunt. Hinc tot nostris temporibus, si non apud probos, quorum minor numerus, certè apud improbos dæmonum, nunc ludificationes, nunc infestationes.

Cæterum, vt Dæmoniâ Spiritus frequentiffimè: ita *pariffimè* autoprofopos adfunt Spiritus damnatorum hominum. Neque enim ipfi caufas habent; cur, vt ad viuos redeant, affectare debeant. Neque vt Deus Opt. Max. ipfos itentidem redire velit, rationes iuftæ inueniuntur. Neque per Dæmones, fub quorum poteflate funt, redire frequentius coguntur. Hæc, quia fuperius docuimas, hîc repetere non eft neceffe.

10.

At non ita rarò autoprofopos viuentiũ rebus interfunt Spiritus purgandi. Quæ enim caufæ prohibent damnandorum hominum Spiritus redire; illæ hos ad reditum prouocant. Arcet illos fuperbia: at hi Spiritus humilitatis funt alumni, & honoris per hunc reditum vel iacturam non faciunt, vel fi faciunt, tanti non faciunt, quanti bonum, cuius confequendi fpe lactantur.

11.

Bonum his proprium magnum eft propositum; libertas videlicet à grauiffimis pœnis; hoc illi fperare non poffunt. Quocirca hi, non illi in hoc fuo reditu fingularem Dei clementiam agnofcunt. Eft & aliorum ipsis bonum propositum, quibus fe exhibent; hos partim de futuræ vitæ, fupplicijs inftituunt, partim ad opera mifericordiæ Spiritualia cum magno ipforum emolumento inuitant. Neutrum propositum eft damnatis, licet prius aliquando eueniat.

12.

Volet eodẽ etiam fæpius ad nos redire Deus Opt. Maxi. non propter iam dictas caufas tantum; verum etiam, quia filiorum loco habet, dignosque cenfet, quibus vberiora fuæ clementiæ argumenta aliquando exhibeat. At hæc in damnatorum hominum Spiritus non conueniunt.

13.

Nece adẽ neceffitate hi Spiritus ad purgatoria loca, quâ illi ad infernum, alligati funt. Huius illud haud leue eft argumentum, quod his nulla fit fpe infernum aliquando relinquendi; illi certiffimi funt, quod purgatorijs locis perpetuo concludi non poffint.

14.

Hæc confirmant ipforum Spirituum, qui plerumque moleftant cõfefsio. Exorcifmis enim adiurati plurimi; vt qui funt, quasue ob caufas ad viuos redierint, prodant; miferiam fuam explicauerunt, feque fuffragiorum obtinendorum caufa adefse

15.

profefsii funt, & fidem verbis fuis fecerunt; quia

post fuffragia exhibita, omnis per illos allata moleftia & infeftatio

conquieuit.

F

CAP.

An, & unde possit constare Spiritus humanos autoprofopos rebus uiuentium interesse.

1. **N**on propositum nobis est hoc loco explicare, quæ res Spiritus humanos prodant: id ad secundam huius Disputationis partem pertinet, ibique multis capitibus docetur: inquirendum est Quibus signis deprehendi possit autoprofopos rebus uiuentium interesse. Multùm differunt Spiritus humanos adesse, & autoprofopos adesse. Adesse possunt, & tamen non autoprofopos adesse.
2. Neque hoc mirum alicui debet videri. quia & beatorum hominum Spiritus, qui cum Christo in cælis degunt, sæpe mortalium rebus interesse leguntur, quando tamen autoprofopos affuisse dicendi non sunt. Cuius D. Augustinus lib. de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. hoc non leue censet esse argumentum, quod eundem Spiritum quandoq; eodem tempore in diuersis, maxime que distantibus locis apparuisse certa experientia probatum sit, in quibus locis ipsum autoprofopos fuisse nemo facillè dixerit.
3. Et Christi apparitiones quædam, nobis hic patrocinantur. Sæpe ille aliquibus legitur adfuisse, quibus non essuit autoprofopos. Et doctissimus nostræ Societatis Theologus, Franciscus Soarez, tomo 2. in 3. partem D. Thomæ disput. 51. Sect. 4. hoc duobus ferè modis putat accidisse; scilicet, aut per solam imaginariam visionem; qualis, inquit, credi potest apparitio facta S. Martino. & similes, quæ in somnis factæ referuntur, ut de Constantino memorat Eusebius. lib. 1. in vita eius. cap. 23. Et Socrates, lib. 1. Hist. c. 2. & de quodam Iosepho refert Epiphanius, Hæres. 30. Aut per representationem extrinsecam & visibilem in aliquo corpore aëreo, ad eum modum, quo olim, ante incarnationem solebat Verbum diuinum in specie humana apparere. Et hoc modo exponi possunt apparitiones factæ S. Carpo, Antonio, & nullo magis aliæ, quæ leguntur factæ S. Brigitta & Catharina Senensi, aliæq; id genus. Hæc Soarez.
4. Itaque & nostri Spiritus; id est, damnatorum, purgandorumque hominum, possunt dici rebus uiuentium interfuisse, & tamen non autoprofopos, sed hetroprofopos interfuisse, & ob id ex alijs rationibus colligendum Spiritus humanos rebus uiuentium interfuisse, iis que molestias atque tumultus tribuendos; ex alijs humanos Spiritus esse presentes autoprofopos, & per se tumultuum, molestiarumque esse authores.

Porro

Porro quod in rebus plurimis vsu venit, vt facilius sit de-
monstrare, quod res non sint, quàm quod sint; & quid non fiat,
quàm quid fiat; id hic in primis locum habet. Haud difficile est de-
monstrare quâdo autoprofopos non intersunt viuentium rebus,
difficillimum docere quando intersunt.

Fallit hic *forma* Spirituum, qua conspiciuntur: quia quacun-
que apparent, aliis quàm humanis Spiritibus potest attribui. Fallit
tumultus; quia possunt omnes, qualescunque excitentur, auctores
habere Spiritus Angelicos. Fallit *tempora et loca*, vbi & quibus mo-
lestiæ percipiuntur; quia nulla ferè sūt, quæ iisdem Angelicis Spi-
ritibus sunt prohibita. Quid multis? Quid quid humanis Spiritibus
propriū videri potest, id propemodum Angelicis potest con-
uenire.

Sed neque Spirituum *confessio*, qua se humanos testarentur,
certam nobis fidem facere potest. Quid si non humani sunt, sed
mendacium Dæmoniorum, qui hoc profiterentur? Et si humani
essent, quomodo cōstabit, purgandine sint an damnati? Nam quā-
uis illi mentiri nec possint, nec velint; ab his tamen, tanquam Dæ-
monum sociis, mendacia aliena non sunt.

Quocirca omnino constituendum est, certò viuentibus cō-
stare non posse, quinam ex molestantibus Spiritibus humanis *au-
toprofopos*; qui hetroprofopos molesti sint, ipsorumque rebus
intersint.

De quibusdā nihil ominus facilius creditur, quod autoprofo-
pos adsint, iis scilicet, qui ex purgatoriis locis redeunt, viuentium
que suffragia postulant. Quemadmodum hos *facilius* ad viuos re-
dire, & *autoprofopos* redire demonstratum est; quàm Spiritus dam-
natorum hominum; ita credendum facilius eos autoprofopos
nobis adesse, si quando adesse certis argumentis fuerit depre-
hensum.

Et quid vetat, cur in *propria persona* adsint, suasque necessita-
tes exponant? Non prohibentur imperio Dæmonum: quia illi nul-
lum in hos Spiritus habent. Non destituuntur ministerio Angelo-
rum in hoc opere; quia promptissimi sunt ad sua obsequia charis-
simis Dei amicis præstanda. Nec volet eos Deus necessitates in ali-
ena, & non propria persona proponere: quia qui vult aliorum
patrociniū ipsos iuuari, non prohibere iudicandus est, vt in pro-
pria persona patrociniā efflagitent.

Forstian locū, cui deputati sunt, exire prohibetur. At nec dānati:
nec qui in cælo cū christo regnāt, ita suis sunt cōclusi locis, vt exire
aliquan-

44
aliquando non permittantur: quemadmodum aliàs demonstratum est.

32
Constitutum igitur sit, admodum verisimile esse Spiritus hominum purgandorum in propria persona adesse, si quando eos ad viuos redire contigit, & rebus viuientium interesse.

XII.

An Spiritus humani cognoscant, quæ aguntur, vel ab ipsis, vel ipsorum loco ab Angelis (tam bonis, quàm malis) dum rebus viuientium interesse dicuntur.

1. **D**ifficultatem in proposita quæstione quædam Scripturæ loca efficiunt; quæ omnem omnino cognitionem hisce defunctorum Spiritibus adimere videntur. Nam Psal. 147. dicitur: *in illa die* (quando scilicet Spiritus exierunt ab homine, & reuersi fuerint in terram suam) *perituras omnes cogitationes ipsorum.* Et Salomon, Eccles. 9. docet, *Apud inferos non futuram, aut sapientiam, aut scientiam. Meliorem etiam esse canem viuum leone mortuo: propterea quòd viuentes sciant se esse morituros, mortui autem nihil amplius norint.*

2. Difficultatem hanc auget Beatissimus Augustinus; qui libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. asserit *nescire animas defunctorum, etiam sanctorum illa, quæ geruntur apud viuos: putatque sibi hic seruire primùm illud, quod Isaia 63. dicitur, Abraham nesciuit nos: Israel non cognouit nos.* Deinde illud 4. Reg. 2: quod promisit Dominus Iosifæ Regi. *Colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum super locum istum.*

3. Et hæc quidem ad omnes defunctorum Spiritus, quomocunque ad nos redeant, pertinerent; sed tamen in ijs, qui heteropopos rebus humanis intersunt, locum maximè habent. Si enim beati Spiritus ignorant, quæ apud viuos geruntur, quomodo cognoscent miseri? quamuis etiam rebus humanis autopropopos intersint? quomodo cognoscent, si heteropropopos intersint?

4. Possemus Disputationem hanc ad omne humanorum Spirituum genus extendere; etiam illos, qui felices sunt, & cum Deo in cælis regnant: sed nolumus nobis propositos terminos transgredi: ne-

di: nostris sumus contenti. De nostris, id est, purgandis & damnatis Spiritibus definiendum est, utrum norint qua geruntur, vel ab ipsis, vel ipsorum nomine ab Angelicis Spiritibus, dum rebus viuentium interfunt.

Quia verò rebus nostris eisdem dupliciter interesse contingit; & hetroprofopos, & autoprofopos; primùm quidem definiendum erit, utrum dum hetroprofopos adsunt, que geruntur, norint: tum deinde utrum norint eadem, quando adsunt autoprofopos.

Initio hinc statuendum est, in graui eos errore versari, qui hoc esse expertes. Quid? An fortè censent animas cum corpore simul interire? Si verò non intereunt, nullamne vitalem exercere operationem? Si verò exercent, quam possunt, nisi intellectus, quæ & prima est, & sine qua aliæ esse nequeunt?

Manet in anima vis intelligendi: eiusque illa est facultas, ut in operatione sua à corpore non dependeat. Docet hoc fides, non repugnat naturæ Magister Aristoteles. Cur igitur perpetuò otiosum torpentemque dicemus?

Mihi nunquam persuaderi potuit, inquit præclarè Cyrus moriens, apud Zenophontem, tum animam esse insipientem, cum ex insipienti corpore euadit. Non possumus incorporalem, & æternam animam in modum glirium immobilem, torpentemque sentire. Sententia est D. Hieronymi epistolæ ad Pammachium, aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, de anima extra corpus constituta.

Sunt quoque hic ipsorum Spirituum pro nobis exempla. Vni ipsorum ab Abrahamo dicitur, Lucæ 16. fili recordare, quia recepisti bona in vita tua. Idem ipse & fratrum meminit, & multa cum eodem Abrahamo disserit. Sunt alij, qui de malè transacta vita sua per Salomonem, Sap. 4. introducuntur ratiocinantes. Erunt, inquit, gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi; & traduent eos ex aduerso iniquitates ipsorum. Hæc paucis, qui plura velit Tostat. legat Abul.) in cap. 25. Matth. 9. 570. & sequentibus.

Quid igitur est, dicet aliquis, quod in illa die, quando Spiritus corpora egressi, dicuntur periturae omnes cogitationes eorum. Respondeo non peritura dicuntur, quasi nullæ sint futuræ; sed quia non futuræ fructuosæ. Dicuntur periturae cogitationes; quia adueniente morte peribunt quæcunque cogitauerunt miseri, & facere constituerunt, nec optatos fines ipsorum consilia consequantur.

F 3

Et quid

26
 11. Et quid est, quod apud inferos *neq. scientia, neq. sapientia esse* dicitur? Quia scilicet nullum hæc emolumentum miseris afferunt. & ob id, ita erunt, quasi non essent. Quocirca idem Salomon, qui scientiam atque sapientiam apud inferos futuram negat, optimè hortatur viuentes, vt dum hîc vita superstes est, *operentur, si in futura vita fructû sperent; hîc seminent, si metere ibi volent.*

12. Sed mortui dicuntur nihil amplius nosse: Sap. 9. Impiorum hæc vox est, non Regis sapientissimi Salomonis. In impiorum ille sæpe persona loquitur: quemadmodum hîc, quando *mortuos nihil post hanc vitam asserit nosse.*

13. D. Augustinus porrò nullo modo, omnem defunctorû hominû Spiritibus scientiam rerum, quæ apud nos geruntur, adimit. Præter plurima, quæ naturaliter cognoscunt, docet quædam, quæ apud nos geruntur non per se, sed Spiritu Dei reuelante, cognoscere. Possunt, inquit, eodem libro, cap. 15. *Spiritus mortuorum aliqua, quæ hîc aguntur, quæ ne essent, est eos nosse; & quæ necessarium non est eos non nosse, Spiritu Dei reuelante cognoscere.*

14. Constitutum igitur sit *cognitionis expertes non esse defunctorum hominum Spiritus.* An verò nostra, & quæ per ipsos geruntur cognoscunt, dum rebus nostris interesse dicuntur? Respondemus *nec nostra ipsos; nec quæ ipsorum nomine apud viuos geruntur; nec quidem, quod rebus viuentium intersunt, vi sua aut cognoscere, aut posse cognoscere: si quid cognoscunt, sola id sibi aliunde facta reuelatione cognoscere.* Atque hoc de ipsis dictum esse volumus, dum *heteroprofopos* viuentium rebus intersunt; & quæ fiunt, non per ipsos, sed per Angelicos Spiritus perficiuntur.

15. Non negamus quin multa Spiritus illi cognoscant: & quidem *vi sua atque naturaliter* cognoscant. Cognoscunt aliorum hominum Spiritus: cognoscunt quoque Spiritus cœlestes, quanquam illos perfectè, hos imperfectè: vt post D. Thomam, Gregorius de Valentia in q. 89. D. Thomæ art. 2. prim. part. cognoscunt res naturales; in confuso tamen atque communi: vt art. 3. ibidem S. Thomas. Cognoscunt & distinctè, ex naturalibus rebus, illa; ad quæ, dum in corporibus essent, peculiarem habuerunt habitudinem vel per cognitionem, vel per affectionem, vel per necessitudinem aliquam. Et hoc S. Thomas art. 4. legendus Tostatus Abul. in 15. Matth. qq. 185. 186. 187. &c.

16. Non negamus quoque Spirituum Angelicorum reuelatione posse cognoscere & nostra, & quæ ipsorum nomine apud viuentes geruntur. Nunquid sibi mutuò loqui possunt Spiritus? & humani
 Ange-

Angelici? & Angelici humanis? aut quæ apud nos geruntur pleraq; ignota possunt esse Spiritibus, aut Dæmoniorum aut bonorum Angelorum?

Vtrum verò Angelici nostra ipsis reuelent, quæq; ipsorum nomine illi apud viuos agunt, postea dicendum. Hoc nunc certum esse existimamus, quòd nisi illi reuelēt, humani Spiritus, siue damnati illi sint, siue purgandi, *cognoscere hac nequeant.* 17.

Quòd dicimus, *ex modo*, quo Spiritus à corpore separati intelligunt, facile cognoscitur. Duplex ille est S. Thomæ q 84. art. 1. ad 1. Nunc enim per species, quas in hac vita sibi compararunt, intelligunt: nunc per alias, quas, ubi corpora reliquerunt, Deus infundit. Iam verò rerum nostrarum, quæcunq; per Angelos ipsorū nomine geruntur, species ex hac vita secum non deferunt. Sed nec earūdem species Deus ipsis à corpore separatis infundit. Quomodo igitur vel res nostras, vel quæ Angeli ipsorum nomine operantur, intelligunt. 18.

Fortè rerum harum species secum ex hac vita deferunt? Non deferunt. Species, quas secum deferunt, à rebus iam præteritis sunt abstractæ, easq; repræsentant. & ob id rebus præteritis, non autem futuris, aut præsentibus, quales sunt, de quibus nobis sermo est, seruire possunt. 9.

Quòd verò Deus mox è corporibus egressis Spiritibus nouas infundat, & quidem rerum harum, quarum aut nullus, aut rarissimus est vsus, quis credet? præsertim cùm vel necesse non sit Spiritus nosse, aut nostra, aut quæ eorū nomine apud viuentes geruntur; vel hæc Angelorum reuelatione facili negotio innotescere valeāt. 20.

Non igitur *per se* hæc Spiritus cognoscunt. Atque in hanc sententiam locutū esse S. Thomam arbitramur in 1. part. q 89. art. 2. ad 2. verba eius hæc sunt: *Huiusmodi apparitiones fiunt per operationes Angelorum bonorum, vel malorum; etiam ignorantibus mortuis: sicut etiam viui ignorantes alijs viuētibus apparēt in somnis. vt Augustinus docet li. de Cura pro Mortuis agēda, c. 10.* Ita Thomas. Sed an quod ex se nō habēt; ex reuelatione habent Angelorum, qui illis sua ministeria hīc exhibent? *Existimamus habere, vt plurimum.* Neq; enim damoatis Spiritibus vlla esset pœna: neque purgandis vllum solātium (quæ dici non debent) si se, quamuis in aliena persona, rebus viuētium interesse ignorarent. Atq; hoc de priori. 21.

Restat doceamus, vtrum, quando *autoprosopos* rebus viuētium intersunt & nostra norint: & se rebus viuētium interesse sciant. & cognoscant, quæ ipsorum nomine, vel gratia, ab Angelicis Spiritibus aguntur. 22.

Et quis

48
 23. Et quidē omnia hæc ex aliorū reuelatiōe ipsos cognoscere posse dubiū non est. Neq; enim deterior est ipsorum conditio, dum autoprofopos, quā quando heteroprofopos viuentibus adsunt. Quocirca si hīc possunt, poterunt & ibi, Spirituum aliorum reuelatione, hæc cognoscere.

24. Sed vi sua num cognoscunt? Non vna responsione quæstioni propositæ potest satis fieri, quia non vnum quæritur, sed multa.

25. Primum igitur, si quando autoprofopos ad viuos redeunt, redire se non possunt ignorare. An ignorare possunt se de loco ad locū transire? aut esse, vbi reuera existunt? vbi agunt? vbi patiuntur? vbi tumultus excitant? vbi sunt molesti?

26. Sed tamen (quod secundo loco sit dictum) viuentium res, ad quas redeunt, non per se omnes intelligunt. Dum heteroprofopos adsunt nostra non intelligunt, propterea quod rerum speciebus atq; simulachris careant; at iisdem etiam, quando autoprofopos præsentibus sunt, sunt destituti: & præterea plurima ipsorum possunt iis esse occulta.

27. Sic (quod tertio loco dictum volumus) nec intelligunt semper quacumq; ipsorum nomine Angelici Spiritus operantur. Varia illa sunt, quemadmodum Capite vigesimo quinto à nobis explicabitur. Et quædam quidem vi sua cognoscunt, quædam minimè: quæ tamen, vt plurimum Angelorum, qui ipsis quasi deseruiunt, habent reuelatione. Sed hæc ad Scholas magis pertinent.

CAP. XIII.

De causis & finibus, qui tam Deo, quā Spiritibus & Spectris, in locis infestis, propositi sunt.

28. **C**ausæ & fines, ob quos loca à Spiritibus infesta sunt, vel ex Dei, vel ex Spirituum voluntate petendæ sunt. Hoc Capite, quid vel illi, vel his propositum sit inquirimus.

Quia verò Spirituum infestantium tria sunt genera; vtrum idem omnes quærant, an aliud illi explicandum erit.

29. Et quamuis res hæc non prorsus humanum ingenium superet, difficultatem tamen aliquam habet; propterea quod Dei hic, hominumque atque Dæmonum voluntatis rationes, causasque scrutamur; quas cum per se intueri nequeamus, necesse est ex aliis coniectura assequamur. Ab humanis autem Spiritibus principium facimus. Horum

Horum duo sunt genera Vnum purgandorum, alterum damnatorum. Vt vtrumque alia, atque alia conditio; ita alii atque alij fines; vbi cumque tandem locorum mortales tentare atq; molesta-re deprehendantur.

Purgandi vnum omnibus actionibus, & tumultibus, quos excitant, per se propositum videtur; vt *viuentium opera iuuentur*. Neque enim excitati ab ipsis tumultus pœnarum ipsorum aliquod leuamen sunt res per se clara est. Neque his incommodare, aut molesti viuentibus esse desiderant: boni enim sunt. Neque eorum est viuentes aut à vitiis deterrere, aut ad virtutum studia excitare hac ratione. Hic Moyses, Prophetæ, & aliæ rationes viuis seruiunt. Sicutam igitur tantum modo causam agunt. Et quemadmodum singulari in privilegio, alius ipsis, præter communem, pœnarum locus concessus est; ita facta potestas, vt, si possint, viuentium se iuent subsidiis.

Aliis *damnatorum*, inquam, *hominum Spiritus* non hic finis est. Veniæ ipsis spes nulla est. nec vllis possunt viuentium subsidiis iuari. Vtrumque probè norunt infelicissimi. An quærunt hac ratione aliis aliquod afferre emolumentum? Non quærunt. boni faciunt nihil. boni cupiunt nihil. nullis, quantumuis optimis olim in sæculo sodalibus, aut amicis bene volunt. Omnis voluntas damnati iniusta est. inquit B. Gregorius 8. Moralium cap. 1. Quid igitur infestationibus quærunt? Hoc ipsum ferè, quod ipsorum loci *Dæmones*. Sicuti amborum eadem societas; ita eadem ferè studia: infelicissimorum infelicissima.

Et quid *Dæmones*? Id ipsum quod omnibus temporibus, omnibus locis, omnibus conatibus, omnibus studiis: quæ hominum causa, vel sponte, vel pro Dei imperio suscipiunt. Quemadmodum semper humanæ salutis & incolumitatis sunt hostes, ita his terri-culamentis, quæ diuersis locis excitant, hominum molestiam, perniciemq; quærunt impensè; & præter hanc vix aliquid. Nequam sunt semper nequissimi.

Nullum ipsis in pœnis quas maximas sustinent, hæc terri-culamenta leuamen afferunt. quid quod nec gaudium, aut voluptatem ex iisdem capiunt, quamuis etiam vehementer Nequam Spiritibus arri-dant? sicuti felices mentes, etiam ex aduersissimis rebus, nullam percipiunt molestiam atq; dolorem; ita ex prosperis Spiritibus miseri nullam voluptatem. Purus est infelicium dolor. nullo gaudio, respersus. Purum est felicium gaudium, nullo dolore permixtum. Vide huius duplicem causam apud Ludouicum

Molinam q.64. Disp. 3. in 1. part. D. Thom.

9. Sic nec miseri vllum volunt bonum mortalibus, quos infestant. Quod si quædam ab iis in speciem bene fieri videntur; si in quibusdam videntur commodare; id totum, vt incommodent, faciunt. Quæcumque ab iis fiunt, qualiacunq; ab iis fiunt, omnia ex prauis finibus, quos sibi propositos habent, vitium contrahunt. Quemadmodum ex B. Gregorio doctum est Thef. 6. huius cap. Quid verò in omnibus machinentur, Capite 15. fusius demonstrandum erit.
10. Porrò Deo, quemadmodum omnibus in rebus, ita in his infestationibus; non nisi bonum propositum est; siue ipso tantum permittente, non autem imperante; siue etiam imperante, à quibuscunque licet Spiritibus, loca infestentur. Docemus in singulis Spiritibus.
11. In purgandis præcipuè misericordiæ, & bonitatis suæ dat documenta; quæ non ipsi solùm defunctorum Spiritus; verum etiam viuentes adhuc homines experiuntur. Illi quidem; quòd hac ratione viuentium subsidia quasi mendicare valeant, & peccatis debitas pœnas, aliorum piis operibus redimere: hi verò, quòd intelligant, ex his, peccata sibi esse cauenda: digna pœnitentiæ opera magno animo subeunda: non expectandas futuræ vitæ grauissimas pœnas; denique materiam sibi benefaciendi, & proximum piis misericordiæ operibus iuuandi præberi.
12. In damnatis peruersorum hominum Spiritibus præter misericordiæ, præbet etiam exemplum iustitiæ. Quid ita? quia grauissimis remediis & machinis vrget immeritos mortales ad peccatorum, & malè transactæ vitæ pœnitentiam, hoc summæ misericordiæ est. Et dum easdem pœnas quodã modo hominum sensibus obliicit; & iis locis exigit, vbi peccatorum meritis contractæ sunt; se æquissimum probat iudicè: vt qui & scelera vindicet, & ibi cum summo miserorum dolore vindicet; vbi cum voluptate plerumq; contracta fuerunt.
13. In Dæmonum infestationibus duobus modis se Deus habet. Nunc Dæmonum opera vtitur; ipsoq; imperante fit, vt spectris loca sint horrida; nunc permittit iisdem, vt pro libidine sua suas nequitias exercent, & spectra exhibeant. Sed tamen vtrobiq; cum hominũ, si modò volunt, emolumento. Permisit Dæmonibus potestatem in Iob: in filios eius; in filias, vniuersamq; sanctissimi hominis substantiam, quanto verò cū Iob emolumento? Præcepit iisdem (vt non malè creditur) subuersionem Sodomorum, & vicin

& vicinorum populorum: & si non illis, quantus aliis horum exemplo metus iniectus? quot, horum pœna, perculsi, à fœda peccandi libidine reuocati, saniora sectati sunt consilia?

Quęcunque infestationes locorum, Dæmonum opera patratę sunt, si bene ratiocinabimur, hominum emolumenta in iisdem Deum (quo permittente, vel imperante factę sunt) Spectasse obscurum non est. id tum in *omnibus*, tum in *singulis* facile est deprehendere. 14.

In *omnibus* ostenditur, præter corpoream, esse quandam naturam Spiritualem: illam hominum saluti, & incolumitati esse infestissimam: vires illius in corpora, resque corporeas esse maximas: eiusdem nobis societatem, communionemq; peste & angue peius esse declinandam. 15.

In *singulis* alia emolumenta capere possumus. In illis, quarum in fodinis mineralibus author est, discere licet, eos, qui diuitias quærunt, incidere in laqueos Diaboli: in illa, fundi Hesperiam, magnam esse vim atque virtutem Reliquiarum: in alia domus infestę, à Theodoro Sicæorum Archimandrita liberatę, plurimum valere, contra Diabolicos insultus, res consecratas. Sic Deum esse ultorem scelerum, quibus charitatis fraternę, iustitię, & honestatis iura violantur, docent illę, quę propter Pausaniam, Neronem, atq; Ottonem excitatę fuerunt. Alię alias habent commoditates. Consule. i. caput de his omnibus. 16.

CAP. XIII.

Inter loca esse quedam alijs magis infesta: & id contingere, non ex locorum natura & conditione, sed pro Dei atque Spirituum voluntate.

 Vamuis nulla propemodum loca sint, quę non infestantes admittant Spiritus; quędam tamen esse, vbi frequentius inueniantur, haud pauca sunt, quę probant: quę vbi indicauerimus, vnde id accidat explicandum erit. 1.

Igitur inter horrida magis, & Spirituum infestationibus æposita loca, primò sunt *deserta & inculta solitudines*. Hoc insinuare vide- 2.

52
 videtur Isaias Propheta, cap. 34. quando desertas Idumæorum ciuitates docet futuras domicilia Lamiarum, Dæmoniorum, onocentaurorum, & pilosorum. Idem sanctissimus Ioannes in sua Apocalypsi cap. 18. dum desertam Babylonem, habitationem vocat Dæmoniorum, vt ibidem explicat Ribera. Idem Euangelista Matthæus, cap. 4. cum Christum asserit in deserto Dæmonis insultus sustinuisse. Sed & suo exemplo hoc obseruare potuerunt olim Eremitæ incolæ: imprimis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in deserto sustinuit, Spectris, sic B. Athanasius. *Dæmones* (inquit, in vita Antonij) *b. stiarum & serpentum feminas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuere phantasiis leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentium, scorpionum: necnon & pardorum atque vrsorum. Et hæc singula secundum suam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens. Taurus rugitu & cornibus minabatur. serpentes sibilo personabant; Luporum in petus inhiabat. pardus discolor aurohoris sui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus.* Hæc Athanasius. De Antonio etiam, per Eremum ad Paulum iter faciente, sic habet S. Hieronymus: *Conspicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomen dedit. & paulò post inter saxosam conuallem, haud grandem homunculum videt ad uncis naribus, fronte cornibus asperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Hic Antonio respondit: Mortalis ego sum, & vnus ex acrolis Eremitæ, quos vario delusa errore, gentilitas Faunos, Saryosq; & Incubos vocans, colit.* Hanc ob causam idem Hieronymus Eremum dicit *monstroforum animalium feracem.* Cyrillus verò in cap. 34. Isaiæ: *Spiritus mali, inquit, libenter dicuntur in desertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiusdem, *Desertis, inquit, incuit isq; locis in se Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipsorum, cum iam eijciendi essent ex hominibus, à S. Germano, Parisiensi Episcopo, rogabant, vt saltem per desertam solitudinem ipsis errare concedatur, si inter homines versari non liceret. ita Fortunatus Pictauro- rum Episcopus in vita S. Germani, cap. 30. Valet pro his locis exemplum Gordiani, spectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, lib. 2. Genialium dierum, cap. 9. Hic cum Aretiam, cum familiari suo proficisceretur. & ab itinere longè aberrassent, per difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, sed saltem nemora; vergenteque ad occasum sole, labore fessi confedissent; tandem hominis vocem procul audire visi sunt: quam secuti, trium hominum conspiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles ultra humanum modum; nigris & dimissis tunicis, in veste lagubri funestaque, barba capilloque summisso, horribili facie. Ita

Alexan-

Alexander. Valet & Adriani Patricij Nouarchi, cuius Ioannes Cu-
ropalates meminit, in Compendio Historiarum fol. 43. hic cum
ad liberandos Syracusanos cum exercitu à Constantinopolita-
no Imp. mitteretur, & haud prospera navigatione vsus, in portu
Peloponensi, qui Accipitris vocatur, hæreret; urbem intellexit
captam esse à Dæmonibus loca deserti incolentibus. *Locus est,* inquit
Curopalates, *in Peloponeso, qui vocatur Palus, propter syluam, quæ ibi est,*
densitatem, hoc sortitus cognomen. Hic Romanorum classis in statione e-
rat. *Quadam igitur nocte cum Dæmones illic habitantes, inter se colloque-*
rentur, audierunt Pastores heri captas & solo aquas Syracusas, diuulga-
taq; ab alio in alium fama ad Adrianum quoque peruenit, qui accersitis
pastoribus, diligenterq; interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis
confirmata: cumq; ve et suis auribus ipse ea percipere, per ipsos Dæmones
percontatus, audiuit iam captas esse Syracusas. Hæc ibi.

Se. undò sunt *lo. a humida & paludosa* Asserit hoc quidem Io-
annes Bodinus; sed Dominus insinuat alicubi, apud Euangelistam
Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis*
inaquosis non inuenire requiem, & idcirco ad priores sedes reuerti:
significans eosdem *in lo. is aquosis* requiem inuenire, atque ibi se-
des suas fig. re. Hinc est, ut apud Aquilonares populos Spectra plu-
ra inueniantur: & flammantes ignes, quæ sæpè vel Spectra sunt,
vel non sine Spectris, secundùm aquas conspiciantur, & ad aquas,
ut incautos homines suffocent, prouocent. Hinc in Cracouiensi
tractu, infestus lacus ab omni piscatione incolas prohibuit; & an-
no 1283. nouo Spectro factus est celebrior. Rem totam his verbis in
sua Polonia refert Cromerus. *Memoratur, inquit, in Cracouiensi tra-*
ctu Spectrum apparuisse. Lacum enim quendam per amplum infestatione
Dæmonum piscationibus & vsibus hominum exemptum fuisse: Ad eum, hy-
berna glacie concretum, vicinos cum sacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reli-
quias sacras, quibus vis Dæmonum propulsetur, ferentibus piscandi gratia
conuenisse: immisso autem reti primo quidem tractu, contendentes pesca-
torius tres pisciculos; altero nihil nisi retu conuolutum; tertio denique
monstrum horrendum: primo capite, & in speciem ignis ardentibus oculis
extractum esse: territis autem & disffugientibus cunctis, Spectrum illud sub
glaciem se submersisse, ac toto lacu discursans, terribilem strepitum & soni-
tum edidisse, afflatusq; ab eo nonnullos homines sæda vlcera retulisse. Hæc
Cromerus lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem: fol. 169.
Rursus palustris locus est decem circiter passuum millibus ab O-
depe, quod prædium est neui Episcopatus Vendæ, in Liuania.
Est enim hic lacus, (teste Michaelæ ab Isselt, circa annum 1535.

Commentariorum Rerum in orbegestaram) qui à Dæmonio sic infestabatur; vt nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affligeret vicinos, & plurima damna accolis circumquaque inferret.

Tertiò sunt *specus supterraneæ*, præsertim vbi metalla, & alia vsibus hominum necessaria effodiuntur. Vix aliquam inuenias, quæ non Spectrorum nomine sit infamis. Pro horum confirmatione, exemplorum gratia, produximus superius cap. 1. illam *Anbergicam*, quæ Corona rosacea dicta est: & aliam *Georgianam*, cuius Georgius Agricola meminit, libro de Animantibus subterraneis. Nunc aliã adiungimus ex supra dicto Cromero. Is ita loquitur. *In saluis Bochnensibus exaudiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilata voces in profundissimis Specubus: idque mali & incommodi alicuius imminentis portentum vulgo habetur.* Cromerus libro priore Poloniæ suæ fol. 485. Refert quoque Georgius presbyter, in vita Magistri sui, Theodori Archimandritæ, apud Suriũ Tom. 2. fol. 741 quod cum Gratianopolis, in Gordiana regione, incolæ pro ponte construendo, in lapidibus eruendis occuparentur, magna vis Dæmonum eruperit: quorum pars viros & fœminas illius loci inuaserit, & torserit; pars cæteris graues morbos attulerit: complures occuparint vias, & transeuntibus atque bestiis molestiam peperint. Idem Georgius ibidem refert, quod sequitur. *Ex Ponti oppido Heraclea, inquit, Theodorus, cognomento Latzeas, diues, & claro loco natus ad piũ virum (Theodorum) accessit, & ad pedes eius prostratus, lachrymans supplicabat; vt ad urbem suam veniret, & in sacra ad sanctissimam Dei genitricis pro domesticorum suorum salute precaretur. Cum enim domi suæ foderetur, ex ea fossione contigit, vt magna Spirituum immundorum multitudo, cum familiares suos, tum alios ciues inuaderet, & acerba vexaret. Beatus igitur vir, cum in ad illa sanctissimam Dei genitricis precari cuperet, abiit cum illo, & desiderio suo satisfecit, familiamque præclarĩ viri & reliquos ab immundis Spiritibus, precibus & supplicationibus liberauit. Ita Georgius, Sic collis quidam fuit in oppido Sandi, in quo plurima Dæmonia fuerunt, eodem Georgio teste. Cum enim Eutolmius quidam aream suam cuperet reddere ampliorem, & collis iam dicta lapidem amoueret; immundi mox Spiritus egredientes, inquit Georgius, greges armenta atque homines inuadebant & excruciant, nec finem malorũ fecerunt donec adueniens Archimandrita Theodorus omnes rursus in locum vade egressi erant, compulit.*

Quar

Quartò sunt *vasta & ampla arces atque adificia*. Nouimus quaf-
dam ab hominibus desertas esse, quod Spectris essent horridæ. f.
Nouimus alias, in quibus plurimas molestias indigenæ sustinent;
nunc intempesta nocte, nunc etiam clara luce. Superius quoque
Scoti & illius facta est mentio, quæ à gemitu & eiulatu Spiri-
tuum nomen accepit, & Mons dolorosus dicitur. Caput 1.
Disput. huius.

Quintò sunt *locamemorabili, & crudelicæde clara*. Hoc no- 6.
mine *Marathonius campus*, vbi aliquot millia ex Darij exercitu
cecidere, nocturnis Spectris horridus est. Hoc *campus VVormatiensis*,
cuius Spectra longiori oratione Tritemius profecutus est. Referri huc
debet *Kerope* in *Liuania castrum*, vnum ex iis, quæ *Moschus* Polono
cessit; in quo multi Germani à *Moschouitis* occisi sunt. Castrum hoc,
& tota vicinia, illusionibus diabolicis aded fuerunt, nostro adhuc
tempore, infesta, vt *Dæmones* palam, & in conspectu omnium,
cùm luna nocte splenderet, in equis sedentes, effulis habentis,
circum mœnia, tanto cùm impetu, currebant, vt equi defatigati,
sub onere corruerent, & subinde morerentur. Interdum quoque
more *Moschorum* vestiti, integros currus onustos frumento in
humeros suos ferentes, omnibus aspicientibus, in vicinum lacum
villæ cuiusdam, arci proximum, coniciebant. Hæc *Michael* ab
Isselt circa annum, 1585. suæ Historiæ. Referri etiam huc potest
incredibile, vt *Bonfinius* rerum *Vngaricarum*, Decad. 3. lib. 3.
vocat, miraculum, quod in *Valachia quodam campo* obseruatum est,
post cruentam admodum pugnam inter *Dæan* & *Merchen* eodem
genere natos, & de *Valachia* dominatu contententes Principes.
Miraculum *Bonfinij* verbis ascribimus. *Secundò*, inquit, *tertio*
anno, cùm plerique in eum campum descendissent, vbi *patratam*
stragem fuisse memorat, editissimumque cadauerum acervum
spectarent; emissam inter ossa vocem subinde exaudiuere,
tristissima *Iesu Christi* *Sauatoris*, & *Diæ Mariæ* *virginis* *nomen*
resonantem. *Admiratio* simul & *pauor* hos incesit. Cùm ad
verba subticuissent, eadem paulò post, quasi difficulter
expressa; accepere. Dum vocem inter ossa disquerent,
portenti desiderio succensi, loquax inter cadauera caput
inueniunt: quod vbi homines sibi adesse agnouit. *Quid tam*,
inquit, *stupidi hinc statis viri? Christianus ego sum, & magna*
Matri D. Ma-

*Sup
abiquitas
et
impietas!*

DE LOCIS INFESTIS

76
ria semper addictus, inexpiatus, inconfessus, in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam dedi, me aeterni supplicij reum esse non patitur. Hic me adhuc lingua compotem seruauit, ut & delicta fateri, & animam sacris ritè Apostolicè lustrare queam: proinde sacerdotem, qui Confessionem exaudiat, & me expiatum reddat accersite, quaso. Rogatus, quo tantum à Dea beneficij promerisset, respondit: peculiare fuit id in vita fuisse numen, serena quotannis in vita sua festa reuerendissimè celebrasse, religiosissimèq; ieiunis, ex pane duntaxat & aqua decorasse. Iarris fuisse quàm studiosissimè operatum, illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito è pago proximo sacerdote, Confessionem ritè transiegit, & impetrata errorum omnium remissione, accepta, nouissima lustratione id defuncti caput repente conticuit perpetuo, quicquid Hec Bonifinius.

7. *Dicitis locis sextò adiungimus illa, vbi innocenti sanguinis effusi versantur rei, & crudeles homicida. Quomodo enim quaedam loca ob memorabiles cedes clara, spectris infesta sunt; ita quosdam crudeles homicidas Manes sequuntur, & infestant; omniaque, quibus ipsi degunt, reddunt horrida loca. Docent hoc cum alii, tum sæpius repetiti Imperatores, Nero, Otto, Pausanias Cap. 1. Disput. præsentis.*

8. *Adiicimus septimò illa; vbi homines quidam grauius Deum offenderunt, pœnasq; quas iam vita defuncti sustinent, meruerunt. Hic nobis seruiunt Thermæ B. Gregorii, in quibus Felix Portuensis Episcopus à presbytero quodam cognouit, idcirco ibidem illius loci dominum, post mortem, obuersari, & pœnas sustinere; quod ibidem diuinam in se iram, viuens adhuc prouocasset. Gregorius lib. 4. Dialog cap 40.*

9. *Sunt præterea, præcæteris, infesta loca vbi sedes suas habent, quæ in grauib; versantur peccatis: iis maximè, quibus pietatis, iustitiæ, mutæ charitatis, & honestatis iura enormiter violantur. His enim proximos esse spiritus; cum alia probant, tum exemplum illustre, quod verbis Alexandri ab Alexandro, nos cap. 30. Disputationis de Dæmoniis, retulimus. Ad hæc loca, illa pertinent, vbi vel Gentilium vigent superstitiones, vel exulat vera religio. Quàm molesti Idolorum cultoribus fuerunt Dæmones? Et in Luconia, quid nõ passi à si de Apostetæ? Vide cap. 1. Thei 28 & 29.*

10. *Denique illa sunt loca, in quibus insignis sanctimonia, & pietatis homines commemorantur. Hoc, quamuis recentibus exemplis docere difficilius sit, præteriorum tamen sæculorum historia tot exempla demonstrant, ut propemodum sit oleum & operam perdere ijs recen,*

lis recensendis immorari. Refert Cassianus, Collatione 7. c. 23. in ipsis Cœnobiiis, vbi olim degebant Monachi, vel octo, vel decem; ita Dæmones grassatos fuisse, & frequentes: vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire: sed vicissim aliis degustantibus somnum, alios vigiliis celebrantes, psalmis & orationibus & lectionibus inhæsisse. Maximas quoque à Dæmonibus molestias sustinuisse Monachos, vbi B. Gregorius Oratorium suum habuit, in eius vita docet Diaconus, cap. 89. Sic in monte Serrato, in ludiis dæmonis (qui eremitam simulabat) tentatum atque superatum, & grauissimis se criminibus, fornicationis atque homicidij obtrinxisse virum alioquin sanctum, solitudinis cultorem, Ioannem Garlinum referunt Annales Hispaniæ, & ex his Patritius quidam Augustanus germanico idioma te. impressus Monachii Anno 1588. Legendus Palladius, qui plurimi pro hoc argumento exempla suppeditat.

Et hætenus quidem prius huius Capitis membrum explicatum sit Sed *Vnde accidit, vt his potius, quàm illis locis Spiritus sint molesti?* Hoc secundo loco inquirendum est. Ego verò sic existimo, huius rationem, vel ex naturaliorum, vel ex Dei Spirituumq; voluntate petendâ esse. Neque enim tertium video, in quod huius causam conicere debeamus.

Porò *naturaloci* nullius illa est, vt hos infestantes Spiritus ad se rapiat atque deposcat. Quod dicimus, facillè intelliget, qui quæ Spirituum conditio sit; quæque ratio locorum, probè perspectum habuerit. Conditio Spirituû est, vt omnis corporeæ concretionis sint expertes: locorum ratio postulat, vt corporum sint fines; corporumq; quorum fines sunt, afficiantur qualitatibus. Cùm igitur inter spiritum, corpusque distantia maxima sit; non est, quòd locum per se Spiritus aliquos ad se rapere existimemus.

Magna est inter Spiritus & corpora, si locorum attendamus conditiones, differentia. Corpora quædam non omnibus, sed certis, definitisq; locis producuntur: & quædã non omnibus, sed certis locis conseruantur & promouentur: Spiritibus, vt perinde est omnibus locis produci, ita & omnibus esse, & omnibus conseruari. Nec malè, quoniam corpora à cælestium orbium pendent influxu & motu, circumstantiumq; corporum proprietatibus & affectionibus, Spiritus ab his subsidij habent nihil.

Quæ temporum, eadem est locorum, apud Spiritus, conditio. Valent illa in corpora, quoniam, vt quidam loquitur, *tempus facit omnia senescere*; & teste poëta; *tacitisq; senescimus annis*: at nihil valent in Spiritus. Hi nec senescunt tempore, nec tempore languescunt.

Hic opus huiusmodi. Tam

Tam sunt hodie vegeti, postquam aliquot annorum millibus fuerunt; quam fuerunt primo, quo creati sunt, die. Nihil igitur mirum, si nec quicquam in ipsos possint loca.

15. Ex voluntate igitur, vel Dei, vel Spirituum locorum pendet infestatio? Omnino pendet. Quia enim Spiritus quibusdam locis volunt esse molesti; & quia Deus quædam loca Spiritibus vult esse horrida & infesta; idcirco infestantur; idcirco sunt horrida.

CAP. XV.

Quæ cause, ob quas Spiritus, maxime Diabolici, hæc magis, quam alia, loca infestent.

1. Hoc Capite, non cur loca; sed cur certa loca, id est. hæc potius, quam illa, Spectris infesta sint, inquirimus. Prius enim illud, superius, Capite sexto, declaratum; posterius hoc, non sine fructu; ut credimus, demonstrandum.
2. Et quamvis quid singulis Spiritibus infestantibus propositum sit, inquirendum esset: modus tamen orationi imponendus est; & solum rationes, cur Demones his potius, quam illis, locis infesti sint assignandæ. Etenim, quid humanis Spiritibus propositum sit; & quas ob causas Deus has infestationes permittat, aut præcipiat; quæ Capite sexto dicta sunt, satis superque demonstrant.
3. Quid igitur Demombus singulis locis propositum est? Respondeo in omnibus quidem terrarum, quem hominibus incutere affectant: in quibusdam præterea nocumentum, quod ipsæ cupiunt, afferre (qualecumque tandem illud sit; siue in corpore, siue in anima, siue in bonis fortunæ) in aliquibus etiam horum nihil moluntur, sed sua tantum seruire videntur libidini: Sed singula loca, quorum Capite superiori meminimus, perlustremus.
4. In desertis igitur, & ab hominum consuetudine alienis, de quibus Theoz Capitis superioris, suæ libidini seruiunt, dum infesti sunt & tumultus excitant. Ne enim nihil agere videantur, dum hæc degunt; artis suæ & potestatis, histerriculamentis, aliquot dant indicia. Fortè etiam hic (quod probabile credimus) brutis animantibus hæc locis & gentibus tanquam Dei, hostis ipsorum hominumque; bonis incommodant. Docet hoc B Hieronymus in vita S. Hilartonis. Quid quod & hominibus, his locis, obesse studeant,

& eos, vel ad mala prouocare, vel à bono reuocare? Olim, quando infidelibus erant omnia plena, idcirco desertis locis apparebant, vt persuaderent mortalibus, Deos quosdam in terra versari; quibus curæ essent montes, & rura, & pecora; quibus ob id sacrificia offerri deberet. Hoc facilius tum persuadere potuerunt, cum communis omnium sensus sit, *Deos cum hominibus non conuersari*, vt apud Daniele Prophetam, cap. 2. testantur Magi. Et in animalium tum figura, quæ rarò videbantur, apparebant; vt & maiorem sibi reuerentiam conciliarent, rarò visi: & cum animalia illa viderentur, etiamsi in iis non essent, in illis tamen ipsi adorarentur. At post Christi aduentum, apud infideles quidem idem illis est propositum: apud fideles verò. (præsertim homines sanctiores) vt à bono auocarent. Detertere voluerunt Monachos ab incolenda Eremo, quæ ab ipso ferè Apostolorum tempore coli coepta est: *fuit que* (vt verbis vtar Cassiani Collat. 7. cap. 23.) *tanta eorum hic feritas vt vix pauci, & admodum stabiles, atq; a se prouecti, tolerare habitationem solitudinis potuerint.*

Idem ferè propositum est secundis locis; *paludosis* inquam, & humidis. Neque enim vllam aliam, cur loca hæc infestent, si hominibus inculta sint, causam dare possumus. Si verò ad ipsa hominibus aditus pateat, præter terrorem, quoque damna afferunt. hoc superius Thesi 3. Capitis 14. allata probant exempla. Nam illo, ex Cracouienti tractu desumpto, clarum est ipsos à piscatione incolas impediuisse: fatuos verò in iisdem locis ignes, ad interitum incautos inuitare, communis est plebis vox; & pluri mi suo periculo experti sunt. Sed & hæc loca Dæmones affectare, ob id, possunt videri, quod signa sint eorum, quibus Nequam delectantur & afficiuntur; luxuriæ inquam, atque nefandorum carnis operum. vt enim rebus, ita rerum signis delectantur Spiritus.

In *subterraneis specubus* damna mortalibus afferri, aliàs à nobis (id est Thesi 4. Capite 14) allata probant exempla. Quid si etiam bona, quæ his locis colliguntur, ipsos mortalibus inuide redicamus. Hoc omninò probare videtur exemplum ex Glyca, primo Capite, Thesi 6. allatum. Fortè & hîc volunt persuasum mortalibus, se bonorum subterraneorum esse dominos; hæc que ab ipsis petenda: quemadmodum illorum quidam, cum Christum tentaret (Matth. 4.) impudenter omnium, quæ Christi oculis subiecerat, se Dominum esse, hauè obscure insinuauit. Quicquid sit, siue hæc bona inuideant; siue se bonorum horum Dominos esse persuadeant, nobis incommodant.

7. *Ar.ibus, & amplis aedificijs* plures ob causas possunt esse Dæmones infesti; quamuis omnes hæ non in omnibus locum habeant sæpe his locis grauissima perpetrata, & perpetrantur, scelera; quibus Dæmonibus seruitur: vt ob id, iis locis ipsi scelerum quoque esse & molestare debeant, tortores. Sæpe his grauiter afflicti & ruciatu Innocentes; quorum Manes hac ratione iustam vindictam postulant. Sæpe miserorum sanguine & sudoribus illa constructa, ob id iusto Dei iudicio, non tam hominum, quàm Dæmonum conueniat esse domicilia & receptacula.
8. *In locis memorabili, & crudeli caede claris,* quæ etiam Spectris infesta esse diximus, *Thefi 7. Capitis 14.* alia Dæmonibus proposita esse videntur. Nunc enim hæc Dei sunt ministri, & carnifices: nunc propria voluntate tumultuum authores. Ibi non tam placet, quòd iustitiæ sint ministri, quàm quòd in homines sauire valesnt. hæc forsitan, in errorem moliuntur inducere viuentes: vt damnatorum animas credant non infernalibus supplicijs torqueri.
9. *Quando Innocentium homicidas* suis locis persequuntur; si id Deo imperante non faciunt (qui hac etiam ratione scelera vindicat) certè, vt ipsos molestant; in desperationis foueam præcipitent; sibi que crudeles manus afferant, quærunt versipelles.
10. *Delectantur quoque locis, vbi grauia commissa sunt crimina.* Et quid mirum? grauia ipsius crimina perplacent: ipsis authoribus sæpe perpetrantur: ipsis tortoribus vindicantur. Tumultus igitur iisdem locis, quasi lætitiæ quædam signa exhibent: & de misera mortalium conditione, ob perpetrata, iis locis, crimina, triumphant; & ea quasi sui iuris loca esse, quibus ipsis strenuè seruitum est, his molestus insinuant.
11. *Et quemadmodum Deus singulari ratione adest sibi seruentibus, suamq; voluntatem, pro virili exsequentibus.* ita ijs locis libenter inueniuntur præsentem, præsentiamq; suam testantur Dæmones, quibus ipsis seruitur. Hanc ob causam superius, *Thefi 9. capitis 14.* inter loca Spectris infesta illa posuimus; *vbi sedes suas habent, qui grauibus peccatis se inuoluunt;* in primis verò ijs, quibus pietatis, iustitiæ, fraternæ charitatis, atq; honestatis iura violantur apertius. Ita propter incolarum scelera Dæmonibus infestus fuit fundus Barbilianus, quemadmodum in vita S. Gregorij testatur Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.
12. *Cur Sanctus viris inhabitata loca* Dæmonum infestationi frequenter exposita sint quod *Thefi 10. Capitis 14.* asserabamus, per se clarum est. Quas ob causas viros Sanctos persequuntur; easdem ob causas

causas tumultibus & infestationibus excitatis vbiq; locorum possunt, iisdem sunt molesti. Quidni persequerentur, quos oderunt? At, *Credite mihi*, inquit B. Antonius, (vt in vita eius testatur Athanasius) odio prosequitur, & pertimescit Satanæ Sanctorum vigiliis, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, humilitatem; maximè autem ardentem amorem in Christum Dominum.

CAP. XVI.

*Non equales omnibus locis, omnes homines à Spiritibus molestias pati, sed quosdam alijs plures
& maiores, & in quo inæqualitas
hæc posita sit.*

I. Oca infestari demonstratum est. demonstratum quoque ita infestari. vt infestationes ipsæ atque molestiæ ad homines perueniant. Vtrum verò ad omnes equaliter pertingant, an quidam præ alijs, vel sæpius, vel grauius molestentur, quæritur. Nos vbi, in quo hæc inæqualitas consistere possit, primùm exposuerimus, ad quæstionem propositam, quod res esse videtur, respondebimus.

2. Molestiæ igitur hæ; vel modo, quo accidunt, differre possunt: vel malis, quæ afferunt: vel actu numero & frequentatione. In modo considerandæ sunt variæ molestandi rationes: In malis, damna, quæ rebus mortalium, spirituum opera, accidunt: In numero, multitudo & pluralitas molestiarum.

3. Diuersæ molestandi rationes in his consistunt; vt vel solùm tumultus & strepitus à Spiritibus excitentur: vel solùm, sine strepitu, viuentium conspectui ipsi se obijciant: vel primò quidem præsentiam suam aliquo strepitu indicent, deinde mox se videndos exhibeant. Rursus, hæc omnia, vel fiant sine oratione & sermone: vel ita, vt etiam loquantur Spiritus. Præterea, fiant vel sine vlla viuentium alia, quam quæ his actibus percipitur, molestiis; vel cum alia aliqua; vt si dormientibus stragula detrahant; ipsos lecto eijciant, candelas extinguant, suppellectilem, qualiscunque illa sit, euertant, &c.

4. Mala, quæ afferre possunt, præcipuè cernuntur in duobus bonorum generibus; corporis & fortunæ. Animæ siquidem bonis,

6. nobis inuitis, incommodare Spiritus non possunt. In corporis malis pono verbera, vitiones, mutilationes, & his similia; in fortunæ verò damna, quæcunque in externis bonis accidunt.

7. In numero diximus pluralitatem molestiarum attendi, & certum quibus molesti sunt, frequentationes. Quocirca illis molestiores Spiritus dicendi sunt; qui ipsorum insultus plures sustinent; contra illis minus; qui eandem vel semel vel non ita frequenter experiuntur. quamquam accidere possit; ut vna aliqua, quæ accidit molestia. grauior dicenda sit, vel ex modo, quo accidit, vel ex malo, quod affert; quàm alioquin multæ, in quibus minus malum offeratur, aut minus molesti sunt Spiritus. Ex dictis æqualitatem, inæqualitatemque molestiarum metimur. Nunc æqualesne omnes omnibus sint, definiamus.

6. Pro huius definitione haud parum seruit quam superius (cap. 2.) posuimus distinctionem; qua loca alia per se infesta diximus, alia propter homines. Etenim in iis, quæ propter homines infesta sunt, res difficultatem vel nullam, vel paruam habet. Certum omnino est, in his certos homines, & plures, & grauiores molestias sustinere. Cùm enim per se hæc loca infesta non sint; sed infestatio homines sequatur, & persequatur; quis dubitabit, quin illi, quorum causa loca infesta sunt, vel soli molestias sustineant, vel aliis plures grauioresque sustineant?

7. At in per se infestis, vna omnium, quæ iis degunt & versantur, videtur esse ratio & conditio; ut quemadmodum communis est locus, ita communis sit omnium locum inhabitantium, molestia. Neque enim propter homines hæc loca infesta sūt, sed per se. Quocirca fit, ut quicumque & qualescunque homines loca hæc accedūt, ipsas locorum molestias sustinere debeant.

8. Et ita quidem non malè aliquis iudicauerit. Sed tamen qui exemplorum rationem habere velit, etiam his locis molestiarum inæqualitatem deprehendet, obseruabitque; quosdam præ reliquis minus infestatos: rursus, alios præ aliis grauiores molestias sustinuisse. Prius illud confirmant Spiritus in Idolis latitantes, quorum quosdam statim conticuisse, & responsa negasse legimus; postquam iisdem locis Christiani vel essent conspecti, vel se signo crucis munuissent. Posterius in omni genere Spirituum clarum est. In genere Dæmonum probant spectra; quæ Antonium, Paulum, Hilariorem, aliosque Eremitas, præ cæteris afflixerūt: & illud, quod in agro Bingenfi à rustici latere discedere voluit. In genere Spirituum

tuum *purgandorum* anima Paschalis, & cuiusdam alterius (de quibus Thesi 3. capituli primi) qui non quosuis, sed certos aggressi sunt. In genere denique damnatorum hominum, Spiritus sociorum Diomedis, de quibus 18. de ciuitate Dei, Cap. 18. B. Augustinus.

Spirituum quoque ingenium, si rectè perscrutabimur: & hominum conditiones, si attentius intuebimur, inæqualitatem molestiarum admittit. Non omnium Spirituum idem est ingenium: nec idem omnibus in infestando propositum est sic hominum qui iam sunt, quos præ cæteris iustius, etiam in ijdem locis spiritus molestare & tentare desiderare possunt. Quòd si igitur hinc iudicium aliquod peti potest; & *purgandas animas* & *animas damnatorum* & *malignos Spiritus*, quosdam præ cæteris molestare, vel certè molestare desiderare, credi potest.

Purgande anime præ cæteris molestæ erunt duobus hominum generibus, primùm catholicis, tum deinde affinitate vel consanguinitate, vel quauis alia ratione magis coniunctis. Ratio huius ex fine, qui hisce Spiritibus propositus est, petitur. Subsidium uiuentium illi quærunt, à quo igitur sperare hoc possunt; hos præ cæteris tentabunt. At ab infidelibus, & non Catholicis, qui nullas animas purgari credunt, sperant nihil. Sciunt hos uiuorum, quæ fiunt pro defunctis, suffragia subsannare. Inter Catholicos autem, qui defunctorum Spiritus uiuorum meritis iuari credunt, ab ijs maximè sperabunt, quibuscum magis coniuncti. quocirca & Catholicos pro subsidio tentabunt; & inter Catholicos sibi maximè coniunctos.

De his Spiritibus crediderim verum esse, quod vulgo dicitur, rarius Hæreticos, quàm Catholicos à Spectris infestari: & magis infesta esse Spectris Catholicorum, quàm Hæreticorum loca, quia, scilicet, ad Hæreticos redire non affectabunt Spiritus, qui spem vitæ æternæ consequendæ habent.

Animæ damnatorum, quamuis nulli bene, & omnibus molè velint; erga eos tamen infestiori animo sunt, qui pœnarum atque suppliciorum infernalium ipsis sunt authores. Res hæc dubia non est. At odium sequitur vexandi, persequendi, molestandi libido. Hos igitur præ cæteris persequentur.

In infestatione *Damonum* potest habere ratio vel criminum, ob quæ Spiritus iustè mortales persequuntur; vel libidinis peruer-
tæque

facque voluntatis, qua nocere desiderant. Ratione prioris maiores molestias patientur, qui grauioribus pluribusque criminibus sunt implicati: ratione posterioris qui integrioris sunt vitæ.

14. Et quamuis vtrique grauioribus molestias sustineant quandoque: in posteriori tamen genere, illorum scilicet, quos *ob sanctioris vite studium* Dæmones persequuntur, plura sunt exempla. Omitto celebres illos Eremitas incolas, Paulum, Hilarium atque Antonium, religiosorum & ordinum primos auctores, quorum aliquorum vires sub onere molestiarum propemodum defecisse videri poterant: quanta ab iisdem tortoribus passus V Vilhelmus Pictauiorum Comes? quanta Macharius Alexandrinus? quanta Guthlacus atque Abbas viri sanctissimi? priorum Eremitarum egregii æmulatores?

15. Nec Eremitis tantum molesti fuerunt hi Spiritus, alios eiusdem propositi, quamuis alterius sexus, quoque infestant. Euphrosiam virginem sanctam, de tertio solarario aliquando præcipitauerunt: aliquando in puteum detruserunt: aliquando grauissime fauciârunt. S. Catharinam, sanctæ matris Brigittæ filiam nunc è lectulo excusserunt; nunc etiam miserè cæciderunt. Sic sanctissimæ Marinæ fuerunt molesti, partim terribilibus formis quas finxerunt; partim execrandis sibilis; & grauibus, quos in aëra sparserunt, doloribus: quemadmodum res earum geste, per insignes Auctores descriptæ, demonstrant. Apud Surium in Tomis, quos de sanctis edidit.

16. Causam verò huius pulchrè ostendit Fulbertus in vita S. Aichardi Abbatis Chimesiësis, apud Surium Tom. 5. *Sublimiora studia,* inquit, *Diabolus subtilioribus infestare non desinit insidijs Carnalibus namque & huius mundi amatoribus, quos in presentis vite voluptuosa latitudine ambulantes comperit, quasi parcendo blanditur: quia nimirum de his securus ad Spirituales se conuertit, & his acrius instat: more latronum ad prædam festinantium: qui dum fugientem innocuam turbam insequuntur, quoscunque cursu superant, hos transilientes à tergo relinquunt: in eos verò, quos præ oculis conspiciunt eminens fugientes, in eos, inquam studio consequendi, vires totas effundunt, & impetu maiore prosequuntur. Verum amen si reliquis captis ex omni turba vnus euaserit, ex hoc vno inter eos sapius magis fit quereulosa recitatio, quam ex vniuersis captiuis exultatio. Ita Fulbertus.*

Quinam præ cæteris, Spirituum molestiis & insultibus expositi sint, & quibus de causis quosdam Spiritus, præsertim Diabolici, hostilius persequantur.

Quinam in locis per se infestis, insultus molestiasque sustineant, ex iam præcedenti capite dictis clarum est. Certum quoque est in iis locis, quæ propter homines infesta sunt, eos vel solos, vel sæpius, & grauius infestari, quos propter loca sunt infesta. Explicandum nunc est, *Qualesnam illi sint, propter quos loca hæc infesta reddantur, & spectris horrida: siue, vt clarius dicatur, Quosnam homines Spiritus singulariter persequantur & molestant.*

De duobus verò hominum generibus, bonis inquam, & malis quæstio est: & de vno Spirituum, qui molestias afferunt *Demonibus*. In reliquis res non magnam habet difficultatem. Quod igitur in disputationem vocatur, hoc est; *Verum quicumque persecutiones malignorum Spirituum sustinent; suis semper meritis exigentibus sustineant: an etiam aliqui præter vlla sua merita, has patiantur.*

Atque hoc definiendum nobis est præcedenti Capite. veruntamen non hoc solum: *speciatim etiam explicanda sunt crimina eorum, qui ob sua merita Dæmonum insultus, atque molestias sustinent: vt non solum sciatur, quosdam ob peccata, Dæmones molestantes sustinere; sed etiam, quænam illa peccata sint (neque enim vnum est peccatorum genus) ob quæ sustineant, intelligatur.*

De priori verò sic sentio: Non vnius generis hos esse; sed *tam malos, quam bonos, Spirituum insultus sustinere: hoc est; quosdam ob sua merita; quosdam absque vllis suis meritis; & priorum quosdam, ob graues excessus eosdem sustinere; alios ob leues defectus vt tria, in vniuersum loquendo, sint hominum genera, qui Dæmonum persecutiones sustineant.*

Quod enim de vniuerso persecutionum genere dicitur: id in molestantibus Spiritibus locum habet. Non omnes persecutiones ob peccata accidunt: nec omnes sequuntur viros innocentes. Quædam sunt, quæ peccatorum, nunc enormium, nunc leuiorum sunt vindictæ: quædam, vt innocentium patientiæ, atque probitas innotescat, afferantur. Eodem prorsus modo, quosdam idcirco

maligni Spiritus molestant; quod suis peccatis id meruerint; quosdam absque vlla sua culpa, magna tamen diuinæ prouidentia dispositione.

6. In locis *per se* infestis, rem ita se habere, dubium non est. Ob graui delicta persecutionem à Spiritibus passi olim plures Gentiles. Ob defectus leues, si non omnes, certè plurimi in agro Bingenli Absq; vllò suo merito, Eremitæ cultores. Quod si igitur in *per se* infestis locis, non vna molestia ratio: quid mirū, si & in locis propter homines infestis, ob diuersas causas molestia adferatur diuersa.

7. Quocirca prauum est, & peruersum eorum iudicium, qui mox criminis eos damnant, quos Dæmones persequuntur. Quemadmodum non omnes, qui à Spirituum infestationibus liberi sunt, integre sunt, & inculpatae vitæ; ita neq; omnes, qui ipsorum insultus sustinent, meritis suis ita exigentibus, illos sustinent.

8. Sed in re clara pluribus opus non est. *Crimina*, & quidem *maiora illa, quæ Spirituum hæc quasi carnificina vindicantur*, inquiramus. Illa, ni fallor, *duplicis sunt generis*. Quædam sunt, quibus apertius Christianæ Charitatis iura violantur. Quædam quibus Deo grauior ignominia irrogatur. In priorigenere sunt iniustæ cædes, pauperū oppressio, atque in parentes impietas. In posteriori blasphemia violata religio, hæresis et traditio sui ipsius Dæmonibus facta.

9. Non negauerim *alios* ob culpas, alios sustinere persequentes Dæmones: sed tamen hæc crediderim esse præcipuas; quæ vel his molestiis vindicentur; vel vt vindicentur, magis mereantur. Ostendamus in singulis generibus, quod asserimus.

10. *Cædes & neces iniuste allatae, his infestationibus vindicate sunt*, in Nerone, Pausania, atque Ottone Imperatoribus, de quibus i. capite. His addimus hominem, quem se in vinculis vidisse scribit, lib. 2. cap. 3. de Dæmonomagia, Bodinus; qui, ira percitus, vxorem occiderat: & pòit, singulis noctibus, ab vxoris Spiritu se miserè cædi conquestus est. Addimus aliud Aristidemi, viri nobilis, familiae Aepiradarum, apud Messenios; qui cum oraculo Delphici Dæmonis intellexisset diuturni belli, quod Messenij gerebant cum Lacedæmoniis, victoriam penes ipsos futuram, si puram Virginem deo immolarent; gratificaturus ille patriæ, primùm vnicam quæ habuit filiam destinavit sacrificio; deinde vbi intellexisset corruptam à quodam, qui vt miseram conseruaret, à se grauidam fingebat, ex eandescens iracundia, interfectam filiam dissecuit. Huic enim post mortem scæda specie apparuit filia, adeoque perculsit, vt ad tumulum eiusdem sese miser iugularit. Casparus Beucerus lib. de Diuinat.

De pass.

De pauperum oppressoribus suppetunt plurima exempla dome- 12.
stica: sed quia odiosa, proferenda non sunt. Iustissimam verò hos,
cum homicidis, Dæmonum molestiam sustinere inde colligitur;
quòd vix alio, quàm homicidarum, loco Deus Opt. Max. ipsos
habeat. Ita sacra docet eloquia, Ecclesi. 34 panis egentium vit a paupe-
ris: qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem;
quasi qui occidit proximum suum.

Impetacem erga parentes gravissimum esse crimen, cum alia multa 13.
doceant; tum illud, quod ad honorem parentibus exhibendum
in signi præmio Deus nos inuitet. Et hanc igitur iustè, per infestâ-
tes Dæmones, vindicari credi debet. Est pro hoc insigne exemplū:
quod, quia ad longum, in illa de Dæmoniacis disputatione, ex
Alexandro allatum est Capite 30. hic repetere superuacaneum est.

Blasphemos Spirituum insulibus iustè puniri, vel ipsi blasphemi, 14.
si non verbis confitentur, certè rebus ipsis probant. Quomodo ve-
rò? quia nullo loco sibi sunt tuti. Sicuti suam semper secum fe-
runt carnificinam, conscientia; ita ubiq; blasphemix ultores cre-
dunt adesse Spiritus. Sed nec hic desunt blasphemorum exempla,
quos in hac vita Spiritus sunt persecuti. Notum est, quod de blas-
phemo puero scribit B. Gregorius 4. Dialog cap 18. Verba eius ef-
scribimus. *Quidam vir cunctis in hac vrbe (Roma) notissimus, ante trien-
nium, filium habuit, annorum, vt arbitror, quinq; quem nimis carnaliter
diligens, remissè nutriebat, atq; idem paruulus, quod dictu graue est, mox vt
eius animo aliquid obstiteret, maiestatem Dei blasphemare consueuerat:
qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cum què
eum suus pater in sinu teneret, sicuti hi testati sunt, qui presentes fuerunt,
Malignos ad se spiritus venisse, tremētib; oculis puer aspiciēs cepit lamma-
re: Obstapater oblapater Qui clamans declinavit faciē vt se ab ijs in sinu
patris abscederet. Quē ùm ille tremēntē requireret, quid videret: puer ad-
iunxit dicens: Mauri homines venerūt, qui me tollere volunt. Hac cū dixisset,
maiestatis nomen protinus blasphemauit, & animā reddidit. Ita B. Gre-
gorius. De alio blasphemo aliud pro præsentī argumento exem-
plū recenset alius Gregorius, Turonensis in quā li. de Gloria con-
fessorū, cap. 67. Ad Basilicam S. Lupi, inquit, Maurus cuiusdam seruus,
negligenti admissi: confugit frandens verā Domini eius de vestigio profectus, i gr. f-
sus Basilicā, nec oratione prostratus, blasphemias in Sanctū euomere cepit, ac dicere. En-
tu Lepes: ruiā meā auferes, & propter te nō licebit mihi in eum vltionē debitā exercere. &
Et ini. Et amans forā trahere cepit dicens: Nō mittet hodi. hic lopus manū suā de se
pulchro, vt ruat te de manibus meis. Hac dicente misero, extēplo lingua, que in Sanctū
blasphemias effudit, diuinitus obligatur: atq; mutus homo, debachare cepit per totā
adē, dans mugitum vt pecus, sermonem vt homo non profrens: tertia deniq; cū
grā cruci. su vitā finiuit. Hoc Turonensis.* Reli.

24. Religionem violari multis modis contingit. Sacramentorum profanatione; Templorum euerfione atq; spoliatione; Imaginum, statuarumq; & Ecclesiasticæ suppellectilis confracti one: Reliquiarum Sanctorum contemptu atque irrisione &c. Quibuscunque modis violetur dubium nullum est, *ipsius violatores iustissime posse pati Dæmones infestantes*: quando pluribus exemplis, tam recentibus quàm veteribus, clarum est; & olim passos esse Dæmoneum molestias; & nostris temporibus, in Galliæ atque inferioris Germaniæ tumultibus; pati quàm plurimos.

25. *Hæresum sine prauorum dogmatum inuectores, atq; doctores sibi à Spirituum malignorum infestatione posse timere* docent, post alia, Lutheri, Zvinglii atque Carolstadii nota exempla. Lutherus ipse testis est Dæmonem à se visum; se salutasse; multis argumentis Missam oppugnasse; socium in comedendo fale fuisse. Zvinglius testatur, se suum, de Eucharistia, dogma à Spiritu (haud dubium) nigro accepisse. Carolstadium à Dæmone fuisse interfectum. haud obscure docent Basilienses. Vide Caput 12. de Dæmoniis.

26. Quod qui Spiritibus malignis se tradunt, à malignis Spiritibus molestentur, mirum non est. Mirum verò valde, si quandoq; nullas molestias sustineant. An fortè Nequam Spiritus ignorare possunt, quod ipsis miseri mortales sese dedunt? an acceptare volunt se vitro offerentes? Vbiq; præsentés sunt nobis, &c. censores, etiam non vocati. Si tamen nomē suum audiant, (probat exemplo B. Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 20.) mox aduolant, obsequiaq; sua præstant. Sed & studiosè ipsos quærere nostram perniciem, probat ipsorum summum, quo erga vniuersum mortalium genus flagrant, odium. Nec hîc defunt exempla. Quot ferè sagæ sunt atque Malefici, tot pro huius rei confirmatione exempla suppetunt. Infestantur plerique Spectris, quia plerique se Dæmonibus deuouent.

Est & horrendum huius rei exemplum apud Surium Tomo 4.

in vita S. Bernardi, in muliere, quæ fœdam aliquot.

annis cum Dæmone consuetudinem habuit,

quod quia capite 92. referemus,

hic ascribere necesse

non est.

CAP.

CAP. XVIII.

Quibus temporibus Spiritus & Spectra mole-
stant, & cur nocte potius, quàm interdiu.

Variae temporum sunt distinctiones: sed quæ argumen-
to nostro deseruit, vna potissimum; qua in nocturnum,
& diurnum distribuitur. Nunc hæc quæstio est, Hocne
potius, quàm illud, id est, nocturnum potius, quàm diur-
num Spiritus deligant, vt viuentium rebus intersint, eosque tentent,
vel molestant.

Ad neutrum Spectra sic alligata esse, vt necessitas ipsis incum-
bat, hoc & non illo, tumultus, si velint, excitare, certum est. Spi-
ritus sunt; & ob id, quemadmodum non à loco: ita neque à tem-
pore dependent. Non iuuat Spiritus locus ad tumultus excitan-
dos; non iuuat tempus. Vt omni loco; ita omni tempore possunt:
nocturno diurno, inter vtrumque; medio.

Prorsus à voluntate dependet, quòd hoc potius, quàm illo mole-
stant. Cuius verò? Deinde, an ipsorum Spirituum? Et Dei & Spiritu-
um. Fit Dei, & Spirituum voluntate, quòd rebus viuentium inter-
sint: fit Dei, & Spirituum voluntate, quòd his vel illis temporibus
intersint.

Sed tamen à propria Spirituum voluntate præcipuè esse dixe-
rim; vt, quod ipsi sibi maximè commodum his molestiis excitan-
dis tempus nouerunt, id deligant. Cuius hæc argumeta sunt, quòd
infestationes in sua potestate habeant: non iisdem semper tempori-
bus excitent: non ad eundem semper terminum producant: quan-
docunq; etiam velint, ab iisdem cessare valeant.

Et nocturno tempore sæpius loca infestari, hominesque vexari
plurima probant. Nam & Spiritus, qui interdiu molesti esse solent, et-
iam noctis quietè interturbat: & plurimi nocturno tempore mo-
lesti sunt, qui interdiu ne obseruatur quidè. Exempla pro his ex
primo Capite petenda sunt. Sed multis modis hoc probat Spiritus,
qui ædes Alexandri ab Alexandro infestabat, qui noctibus tantum
molestus erat; & lumen si quando ille impediabatur, extinguebat,
si verò extinguere non posset, in fugam conuertebatur. Vide
eundem lib. 5. Genialium dierum cap. 23. Probat Idolum senis
macie & squallore confecti. quod per noctis silentium insultabat
Athenodoro Philosopho, de quo Plinius lib. 7. Epist. Silentium in-
terpretatur Censorinus de die Natali cap. 9. in tempestam noctem.

Probat quod Livijs scribit, super ædem Vestæ vocem noctis silentis auditam, clariorem humana. Probat quod profundam & ferè mediam noctem Plutarchus in Bruto nominavit, ubi verba facit de monstrosa horrendaq; illa imagine, quæ M. Bruto ex Asia exercitum trajicere volenti apparuit. Apollonius quoq; probat in confutatione contra Hieroclem. 4. ubi de Umbra Achillis à se visa refert miraculum, hanc enim evanuisse ait, post colloquutiones aliquot, quòd iam cantus galorum audiretur. Vnde refert Eusebius Cæsariensis, noctem in emp. stam, quæ gallicinium proximè antecedit, convenientiorem esse malo Dæmoni. Et de pluribus Sagis refert Nicolaus Remigius, lib. 1. de Dæmonolatria, cap. 14. quòd affirmarint eam tempestatem, quæ vna atque altera hora mediam noctem præcedit, apprimè idoneam esse, non modò illis conuentibus, sed quibuscunq; alijs Dæmonum terriculamentis, ludibrijs, occurfationibus, strepitibus.

6. Cæterùm, quia hoc Spirituum, ut diximus, voluntate fit; voluntas verò rationem sequitur; non sine ratione noctem præ die, à Spiritibus deligi credi debet. Quæ igitur huius ratio? Alia hinc movet malos Spiritus, tam Dæmones, quàm damnatorum hominum: alia illos, qui purgantur adhuc, & cœlestibus mentibus aliquando associandi sunt.

7. Mali Spiritus, quia malè faciunt, noctem quærun & tenebras. Qui malè agit, inquit Dominus, Ioan. cap. 1. odit lucem. Ipsos Rectores tenebrarum harum vocat Apostolus, ad Ephes. 6. Ipsorum tandem habitatio in tenebris exterioribus. Matth. 8. Sed & ipsorum infirmitate nox atq; tenebrae feruunt. Cùm enim terrere desiderent excitatis tumultibus & exhibitis Spectris; etiam id tempus, quod per se terrorem affert, deligunt; scilicet, ut tumultus atque Spectra, cum nocte coniuncta terrorem augeant, magisque mortales percillant.

8. Purgandi Spiritus ad quietem & solitudinem noctis attendunt. Vtraque ipsis seruiunt. Solitudo externorum tollit societatem, qui mentem sæpe cogitationesque distrahunt: quies efficit, ut facilius, qui excitantur, nocturni strepitus percipiantur. Vtrunq; affectant hi Spiritus; ut commodius suas necessitates mortalibus insinuare, his tumultibus & terriculamentis, valeant.

9. Pater hæc, cum unia aliqua virique, tam boni, quàm mali Spiritus habere possunt, propter quæ noctem eligant. Fugiunt, videlicet, hominum conspectum plerumque. at hinc serui-

feruiunt optime noctis tenebræ, cum visus in suum obiectum, non, nisi illustratum, feratur, quemadmodum in Scholis loquuntur Philosophi.

Rursus plerumque satis habent Spiritus excitatis tumultibus, & allatis molestiis. quocirca nec semper, vt postea docebitur, corpora vera assumunt: at tumultibus non seruit lumen diei, & quamuis nec per se nox seruiat, efficit tamen vt propter summum ipsius silentium, facilius percipiantur. 10.

Accedit, quod pluribus opus sit, si interdum sub spectabili specie Spiritus apparere debeant, tumultusque excitare; quibus opus non est, si tumultus solum excitent, & sub spectabili forma se non exhibeant. quid si igitur his velint superfedere? & paucioribus ad propositos fines tendere? 11.

Denique nigricantes se plerumque exhibent, vnde & *Vmbra* dicuntur, & hic nox seruit, quæ, vt omnia propemodum nigra appareant, efficit. Sed difficilia non sunt. Pergamus ad alia. 12.

CAP. XIX.

De varijs modis, quibus Spiritus locis infesti sunt: sed, qui omnes, vel auditu, vel visu, vel tactu percipiuntur.

Ariis modis infesta esse loca, tam certum est, quam certum esse infesta. De his cum multa dicenda sint, principio omnes infestationes ad pauca quædam summa genera sunt reuocanda. 1.

Infestationes igitur, prima sui diuisione, possumus distinguere; vt alias dicamus esse *apertas*, alias *Occultas*. In illis aperto quasi Marte nos aggrediuntur Spiritus: in his quasi per insidias tentant. *Prioris* ferè generis sunt, quæ vt plurimum interdum, & clara luce fiunt, & maiori cum Spirituum nunc impetu, nunc molestia, nunc manifestatione. *Posterioris*, quæ nocturno tempore: quibus vel se non ita produnt Spiritus, vel non tanto nos impetu aggrediuntur; vel non tam graues afferunt molestias: 2.

Ad *apertas* infestationes referrem illas in Insula Islandiæ; vbi occisorum spectra tam sunt manifesta; vt tanquam viuentes accipiuntur 3.

DE LOCIS INFESTIS

pianur ab ignaris mortis ipforum: Illam item, cuius in vita Theodorici Siccorum Archimandritæ mentio fit, in qua proiectis lapidibus res agebatur: & Illam, quam ex Bingenfi agro Litanis, & lustrali aqua profligauit Clerus Moguntinus qua integræ ædes atque horrea conflagrarunt, & c. de quibus primo Capite, Theſibus 22. 5. 18. & c. Denique Illas, quarum mentio fit Capite 16. Theſi 14. & 15.

In *Occultarum* numero haberem, quam in domo ſua perpeſſus eſt Hesperius, vir Tribunitius: & in ſua, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro: Illam præterea, quæ domum, in qua Caligula Cæſar occubuit, horridam reddidit: denique quæ Neronem, Ottonem atque Pausaniam ſecutæ ſunt; & in fodinis metallicis, operariis sæpe incommodarunt. Et de his in primo capite, Theſibus 2. 14. 11. 12. & c.

Altera diſtinctio infestationum conſtitui poteſt, pro ratione ſenſuum, quibus percipiuntur. Aliquando *auditu* percipiuntur; aliquando *viſu*; aliquando *tactu*. Aliorum ſenſuum etiam aliquando, rarior tamen, in infestationibus eſt *uſus*.

Leuiſſima eſt prima illa, quæ *auditu* percipitur; grauior, quæ *viſu*; grauiſſima, quæ *tactu*. Sed vt hæc grauiſſima, ita rariſſima. non ita inuſitata priores. prima frequentiſſima.

Auditu non vna moleſtandi ratio deprehenditur, ſed admodum variæ. Nunc Spiritus ſolum præſentiam ſuam, agitato quali ſere, & ventulo leui, inſinuant: nunc ſtrepitus excitant: nunc ſimulant inceſſum; nunc cachinnos edunt & riſus: nunc promunt ſuſpiria & gemitus: nunc vociferantur, & clamoribus loca implent: nunc ſuauius loquuntur: nunc cantillant, & c.

Exemplis pro his non indigemus. Lares domeſtici, quos concubia nocte, in ædibus, verſari diximus, ſolo ſerè ſtrepitu, quo aliquid ſe facere ſimulant, terrent: quamuis etiam aliquando cachinnos edant. In fodinis metallicis, quidam ſe ſtatu prodiderunt. In domo, quam Alexander inhabitauit, nocturni audiebantur tumultus, & horrendi fremitus cum eiulatu, ſtriduloq; voci ſono; quemadmodum & in arce Scotiæ, Sterlingi. Qui Athenis aliquando obſeruatus fuit Spiritus; *catenarum ſtridore*, quibus victus videbatur, ædes replebat. Qui Monafterium Verretenſe moleſtabat, voces formabat, & ad ſe Virgines inuitabat. Qui apud Aquilonares ſunt populos, *concentu* recreant viatores, & gregum armentorumq; cuſtodes. Qui, anno 1444. ante pugnam illam, quam pauci Heluetij, contra ingentes Ludouici Delphini Franciæ copias, propè

propè mœnia vr̄bis Basiliensis, commiserunt; aliquot noctibus, circa illa loca auditi sunt, militum edebant clamores, armorum sonitus, pugnantium strepitus. Teste Lauatero, prima parte de Spectris, c. 17. De his & reliquis vide cap. primum; & Thesin 3. cap. 67. Meminit & cuiusdam Theodoretus in vita S. Iacobi, sect. 21. qui à Marcionistis excitatus in tempesta nocte, lingua Syriaca molestauit his vocibus Theodoretū (erat hic Martionistis contrarius) *Cur tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is vnquam te affecit molestia? Desine belligerari, desiste à maleuolentia: aut disce experientia, quantum bonum sit quies. Voces hæc audiebantur, nemo verò conspiciebatur.* Meminit & alterius Cardanus lib. 19. de Subtilitate, qui in Germaniæ oppido Schiltach dicto (abest à Friburgo, octo millibus germanicis magnis) sibilo terrebat dominum domus: quem cum ille, furem suspicatus, persequens neminem deprehendisset, & aliquoties repetito sibilo delusus esset, post per sacros homines adhibitum Exorcismum cognouit esse Dæmonem, qui postea graue damnum toti oppido dedit. Hæc Cardanus ex Erasmo, qui totam rem longius prosequitur, quemadmodum ex Henrico Glareano didicerat. Denique cuius nos Capite primo Thesi 7. mentionem fecimus auditu, non visu perceptus est. de hoc in hunc modum Ioannes Curopalates in Historia Basilij & Constantini. fol. 97. *Hoc tempore, inquit, incredibile prodigium accidit in Tracensum regions, ad radices montis Cura, vbi fons est pulcherrimæ & limpidissima aqua. Vox quedam audiebatur miserabilis, cum lamentis, & vah, & ploratu: & mulieris eiulatus similis; idq; non semel aut iterum. sed à Martio mense vsq; ad ipsum Iunium, dies noctesq; cumque abijissent quidam locum exploratum, vbi vox illa emittebatur, eiulatus alio euasit.* Ita Curopalates.

Visui atq; oculis se variis formis obiciunt Spectra & Spiritus. Nam vt alias formas, quæ difficultatem singularem non habent, 9. omittam; nunc humana, nunc brutorum animantium, nunc horrendorum monstrorum conspiciuntur. Nec hæc vnus generis atq; modi sunt omnes; in quolibet genere sunt varix.

Quàm varij Spiritus, sub forma humana, sed tamen alia atq; 10. alia, visi? Aliquando prorsus sub ea apparuerunt, quam viuentes homines habuerunt: vt Paschasij Spiritus: quem ob id visum statim agnouit Germanus Capuanus Episcopus: Spiritus item matris Neronis; & illi, qui in Islandia Insula obseruati sunt, de quibus primo Capite. Aliquando sub tristi, & macie quasi confecta imagine; vt Spiritus, cuius Plinius meminit. Aliquando sub forma

DE LOCIS INFESTIS

nigrescentis hominis; ut ille, qui Verretensibus Virginibus fuit ma-
lestus. M. Bruto suus genius apparuit tanquam Spectrum dirum
& prodigiosum immanis & horrendi corporis: teste Plutarcho in Bru-
to. Qui circa annum Domini 1098. in agro VVormatiensi con-
specti sunt; pedites instructos bene armis referebant, & equites.
Qui in fodina Georgiana visus, nigrum erat indutus cucullum.
Qui domum infestabat Alexandri, referebat hominem squalida
facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili. De his omnibus
1. cap. Eidem Alexandro (ipse testis est lib. 2. Genialium die-
rum cap. 9.) retulit Gordianus spectatae fidei homo, quod cum
Aretiam proficisceretur cum familiari; & ab itinere longè aber-
rassent per difficilia & deuia loca, vergenteque ad occasum sole,
labore fessi confedissent, hominis vocem procul audire visi sunt;
quam sequuti, trium hominum conspexerunt imagines immanes, &
formidabiles vltra humanum modum, nigris & dimissis tunicis, in veste
lugubri, funestaque, barba capilloque submisso, horribili facie. Mirabile
est, quod Krantzius habet lib. 8. Vandalia, capite 29. Anno
1351. inquit, grandis vbiq; per Germaniam sauijt pestis. Lubeca in con-
uentu Pradicatorum audiuit frater ex conuersis, qui curam habebat, pro-
terteris, coquina, nocte vna subter se, cum in strato esset, in hospitali
domo, strepitum; & interea vocem loquentis ad fenestram coquina: Co-
ce, para cibum abituris fratribus. Et ille intus: Quot sunt transitu: i?
Tam ille; Triginta sex de Conuentu, & duo aduena cum illis profecturis
Miratus ille intempestam euocationem; de lecto surgens, intuetur per so-
ramen in domum hospitalem. videt mensa asidere numerum fratrum,
quem audierat; in albis, velatis frontibus, vt fieri solet iam tumultuandis.
Horrens redijt in lectum, nec audebat rem detegere. Sed cum euentus om-
nia probasset, funeratis 36. de Conuentu fratribus, & duobus, qui
Hamburgo venerant, tum palam dixit, quod ante vidisset. Ita Krantzius.

ii. Sic non vna fuit brutorum animantium forma, sub qua Spi-
 ritus conspecti sunt. Nunc canum fuit, nunc catorum, nunc lupor-
 rum, nunc vrsorum, nunc murium atque serpentum, &c. Ne hinc
 exempla desideramus. Diximus superius in ea, quæ est circa Syr-
 tes Libya, in aëre apparere diuersarum animantium formas, qua-
 rum quædam quiescant, quædam moueantur: & has aliquando
 fugere, aliquando fugientes insequi. Spiritus Annebergicus,
 cuius cap. primo Thesi 26. meminimus, in specu, cui nomen Co-
 rona Rosacea, videbatur sub forma equi, habentis procerum col-
 lum, & truces oculos. Sic vel Spectra ferunt & Spiritus; vel à
 Spiritibus facti, mures atq; serpentes, qui in domo per Theodorum,

Sicæo-

ficorum Archimandruā liberata, molesti fuerunt: quemadmodum & mures, quos Princeps quidā, nec in medio Rheni declinare potuit: & aues Diomedæ, quas Plinius Barbaris infestas fuisse commemorat. Meminit & B. Athanasius, in vita S. Antonij, *leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum, pardorum atq; vrsorum*. Sub iisdem formis spiritus molestos fuisse Guthlaco Anachorete & confessori, testatur Vvtilhelmus Ramesey Anglus, apud Surium, Tomo 2. de Vitis Sanctorum: & Vvtilhelmo Pictaorū Comiti & Eremitæ, vt habet in ipsius vita Theobaldus: & Sabæ Abbati, vt est videre apud Metaphrasten in Cyrillo, qui eiusdē res gestas descripsit. Sic ipsorum quidā molestus fuit sub specie *tauri* bubulcis, in fundo Barbiliano, teste Ioanne Diacono, in vita S. Gregorij, lib. 4. cap. 93. Alius sub specie *bovis* cornupetæ S. Catharinæ, filix Brigittæ; apud Surium Tomo 2. Alius in forma *serpentis* adolescenti, qui S. Nicetam consilium rogaturus accedebat, teste Theosterioto, Oratione de S. Niceta, apud eundē Surium, Tomo 2. Alius in forma *merulae* auis Benedicto; vt in eius vita refert B. Gregorius, cap. 2. Alius in forma *volantis corui* Machario Alexandrino, apud Palladium Episcopū Cappado, in vita duorum magnorum Macariorum. Alius in forma nunc *passeris*, nunc *simiæ* S. Dominico; sicut in vita eius docet Theodorus de Apoldia, li. 3. cap. 7. Alius in forma *caii* religioso cuidam, teste Ioanne Diacono, in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 89. Sic Duci cuidam Palestino, sepulchrum Domini visitare cupienti alius plurimum molestiæ attulit sub forma *arietis*, sepiusque accessu sepulchri eundem prohibuit, quemadmodum ex Prati Spiritualis, cap. 49. pluribus refert Cæsar Baronius, Tomo 6. anno Domini 13.

Monstrorum quoq; sub forma conspecti spiritus. Conspexit, teste B. Hieronymo, B. iam nominatus antonius *hominem equo mixtum*; cui opinio Paetarum Hypocentauro nomen dedit. Idem vidit *hominiculū adum isariū* fronte cornibus asperata, cuius extrema pars corporis in caprarū pedes desinebat. Visus eidē est spiritus, teste Athanasio, in eius vita, *ea forma qua describitur à B. Tob. cap. 41. Diabolus: Oculi enim eius, inquit, erant sicut species Luciferi: ex ore ipsius procedebant lampades ardentes: crines incendijs spargebantur: ex naribus egrediebatur fumus, quasi fornacis estuantis ardore carbonum: halitus eius, vt pruna: flamma vero ex ore ipsius glomerabatur*. Huc pertinet forma Diaboli, qua se B. Dominico exhibuit in specie *lacerta deformis*, & abominabilis, duo grandia capita circumgerētis; vt in eius vita legitur li. 3. c. 7. Rursus illa, qua terruit Mariam Virginē, cui se exhibuit per modum

modum *draconis multicoloris*, & *serpentibus per totum corpus cincti*, ter-
trumque odorem emittentis, quemadmodum testatur frater ip-
sus Gregorius Nissenus. Illa quoque, qua *centimanus* & *centipes* ag-
gressus est Brigittam, puellam adhuc teneram: vt Surius habet To-
mo 4. Sanctorum. Denique illa, qua in Præmonstratensi monaste-
rio se cuidam Religioso exhibuit *tria* ostendens *capita*, Trinitatem
se esse contestans, sicut refert Sigebertus circa annū Domini 1125.

23. Tertia molestandi ratio *tactu* percipitur. Et hæc plurimis mo-
dis cōtingit. Primo absque *vlla corporis læsione* & *doloris sensu*. Sic sæ-
pe dormientes. sentiunt molestantes Spiritus; qui nunc lectum
detrahunt, nunc aures vellicant, &c. Huc pertinet exemplum,
quod libro 2. Genialium dierum cap. 9 refert Alexander de fami-
liari suo amico. Curauerat is amici funus. Cumque Romam re-
uerteretur, nocte adueniente ad hospitium viæ proximum diuer-
tit, seque quieti tradidit. Dum solus in lecto degit, & adhuc vigi-
lat; accedit Imago defuncti, summo pallore & macie confecta, ad
cubantis lectum. in eodem se lecto collocat, & non nisi v ipulsa,
iacentem relinquit. Hic primus modus, ad quem & puto pertine-
re, quod lib. 7. Epistolarum, Epist. 27 refert his verbis Plinius. Est
libertus mihi, inquit, Marcus, non illineratus, cum quo minor frater eodem
lecto quiescebat. Is visus est sibi cernere quendam in toro. residentem admo-
uentemque capiti suo cultros, atque etiam ex ipso vertice amputantem ca-
pillos. Vbi illuxit, ipse circa verticem tonsus capilli iacentes reperiuntur.
Exiguum temporis medium, & rursus simile aliud priori fidem fecit. Puer
in padagogio missus pluribus, dormiebat. Venerunt per fenestras (ita nar-
rat) in tunica albis duo, cubantemque totonderunt: & qua venerant recesserunt.
Hunc quoque tonsum, sparsosque circa capillos dies ostendit. Ita Plinius.

24. Alter est, quod contactu hoc non contenti Spiritus, viuentes
etiam aliquando propellunt, & protrudunt, atque precipites agunt. Hoc
modo molestos fuisse Spiritus seruis Hesperii, indicat B. Augu-
stinus, lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 8. Sensit & has molestias Otto
Imperator, qui à Spiritibus proprio lecto aliquando exturbatus fuit.
Sensit operarius in fodina Georgiana; quem ex infimo loco ad su-
preum, non sine corporis attritu subuexerunt, de his 1. cap. Sensit
Sanctus vir Nicolaus Tolentinus, quem improbus Spiritus nunc in
terram prostrauit; nunc egregie sustibus excepit; nunc dire ad an-
gulos quosdam allisit, vt in eius vita scribitur apud Surium, To-
mo 5. Sensit Euphrasia virgo, ab eodem Spiritu ex tertio solario
aliquando precipitata; aliquando etiam in puteum deiecta. Et hoc
apud Surium, Tomo 2.

Tertiū.

Tertiò molestant *uisione & inflictis verberibus*. Confessus est Imperator Nero, se non præsentia solùm matris defunctæ molestari; sed etiam *verberibus* furiarum, & ardentibus *tadu* cruciari. 17.
 Virginitibus Verrerenfibus sæpe *particula carnis* ex corpore detrahebantur: in aduersam verò partem nunc tibiæ, nunc brachia intorquebantur. & Euphrasia, cuius præcedenti Thefi mentionem fecimus, aliquã do à Spiritu miserè *sauciata est*, aliquando *olere ebulliente* perfusa. Hæc confirmant exemplum, quod B. Augustinus Sermone 117. eorum, qui recens Louanii impressi sunt, commemorat. Refert ibidem Ciuem Hipponensem quendam, quia iusiurandum ei detulerat, què periuraturum nouerat; ad Dei tribunal raptum, & grauissimè *casum esse*: & postridie plagarum vestigia in dorso eius apparuisse.

Molestant quartò, *nece allata* uiuentibus. De Spectro in balneis, cuius meminit B. Gregorius Nyssenus, notum est, aded hominibus infestum fuisse; vt omnibus propemodum *mortem* intulerit. Spiritus Annebergicus in fodinis metallicis duodecim amplius homines, vno flatu, *interfecit*. Hudekin in Saxonia miserimè puerum sibi insultantem *strangulauit*; in frustra cecidit, & coxit. Potest hîc seruire exemplum horrendum, quod Michael Isselt refert contigisse anno 84. in Apeldorn Veluxæ pago. Duo nobiles Germani, inquit, (folio 1191) *ordinibus militantes, inter se conuenerant, vt vino adusto sese tamdiu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Siquis prior surgeret, in eum Diabolus potestatem haberet. Accidit dum strenuissimè hac lege potarent, mercatorem illac fortè transire, quem vt se tertium adiungeret coegerunt. Inuitus ille huc inductus est mortisq; metu. Paulò post malignus Spiritus ingressus locum, vbi sedebant; vtriq; ceruicem fregit.* Hoc Isselt. Potest quoque seruire historia, quam Sifridus Presbyter Misnensis affert lib. 2. suæ epitomes, anno 1260 studiosus quidam miserè deperibat puellam, cum alia ratione non posset, ipsius sibi copiam fieri per Nicromanticum, data pecuniæ summa, cupit. Hic se adolescentemq; circulo includit, seuerissimè ne eundem egrediatur imperans. Mox ad coniurationes conuerso, plurima se species phantasmatum offert, tandem ipsa quoque quæ quærebatur, imago puellæ. Hîc adolescens, libidine victus, præcepti immemor manum extendit, amatam apprehensurus; sed maximo suo malo: siquidem à Spiritu Nequam parietiallisus, miseram *exhalat animam*.

Addo dictis quintum, quòd *fortune bonis etiam Spectra* incommodant. Qui Hesperij domum infestabat Spiritus, non hominibus

78
 rātūm erat molestus; sed etiam *animalia* affligebat. Qui à Theodoro Sicæorum Archimandrita pulsus est; mulierum *telas*, præter alia, rumpebat. Qui in agro Bingenſi sæuiebat; & horrea, & rusticorum *casas* incendebat, & ad extremam paupertatē miseros redigebat. de his 1. capite. Qui sibili molestus fuit in oppido Schiltach, de quo Theſi 8. capitis præcedentis *conflagrationis totius oppidi*, adminiſtra infelici muliere, causa fuit. Cū fortunæ bonis coniungo *infantes*, eos maximè, qui baptisatis sacramento initiati non sunt. In his haud rarò parentibus incommodatur; dum priorum loco, per Spiritus, alii supponuntur, qui vel graui morbo plerumque tota vita laborant, vel vbi adoleuerunt, corruptis moribus magnas difficultates parentibus afferunt.

8.
 Sextus modus esse potest, quòd ad *stuprum atque nefandos congressus* quandoque sollicitant: aliquando etiam vim tentant adferre inuitis. Huius exemplum obseruatum est, in oppido Flāndriæ Boerburgi, haud procul à Grauelinga, anno Domini 1587. vbi post quatuor annorum molestias, quas vir doctus atq; pius, Ioannes à Porca, ibidem Plebanus, cum castissima sorore passus est; Spiritus tandem compti adoleſcētis personam induit: & sororem solam domi deprehensam, primò muneribus, deinde minis ad *stuprum* sollicitauit: tandem etiam, vbi sic nihil proficit, vim virginis pudicitæ afferre cœpit: & perfecisset, nisi superueniēs frater sororem ex Dæmonis manibus eripuisset. quemadmodum patet copiosius ex Appendice ad historiam anni 87. Michaelis Iſſelt. Similia duo habet Cæsarius, quorum alterum Bonnæ accidit, apud Coloniā Agrippinensem, alterum Prumiæ in Eistia Bonæ cū quidam filix suæ pudicitæ timēs, illam in solario domus suæ, si quando exiret, includeret; spiritus in forma adoleſcentis ad virginem ingressus, cum illa *rem habuit*. Aegerrimè tulit illa se à spiritu deceptam, tantumq; nō in furorē rapiebatur. Pater filix casum miseratus; vt in posterū à Spiritu molestatione libera esset ipsam aliò misit. Apparet mox Dæmon, vxorē suā repetit: & stomachū ita pectus parētis percussit, vt post sanguis vomitū tertia die exspirauerit. Prumiæ verò nō fœmina, sed vir Diaboli versutias expertus est. Verū tamen iusta sua culpa. sollicitauerat ille puellā, vt ad se intēpeſta nocte, libidinis explendę causa, veniret. Venit non illa; sed in illius forma spiritus Nequā, *ſædumq; concubitū* perficit. Prius illud Cæsarius cap. 8. posterius cap. 10. lib. 3. recenset. Addimus his, quod Sozomenus in Trip. lib. 8. cap. 1. refert de Apelle eremita, & fabro ferrario. Huic, cū nocte quadam pristinum exerceret, apparuit

paruit Dæmō, sub umbra, ut loquitur Sozomenus, *sive forma speciosa mulieris*, inuitans eundem ad *turpem libidinem*, nec non ad labefactādam corporis, & vitæ, quam diu coluerat, puritatem. Statim ille ferrū quod elaborabat, ē fornace extrahens, in faciē eam percussit. Et Dæmō stridēs ac ingemiscens, procul aufugit. Fuit & Menippus Lycius annos natus 20. & quinq; in huius familiaritatem tñ hunc modū se insinuassee dicitur Spiritus sub forma mulieris. Pergebat quandoq; Menippus Corintho Cēchras solus. Et ecce phantasma quoddam illi occurrit, quod se in mulieris speciē conformauerat: atq; ex manu apprehendens Menippum, iam pridem, inquit, se illius amore teneri captiuam. Eius blāditiis delinitus Menippus vesperi ad mulierē pergit, ac deinceps frequenter, perinde ac ad suas delicias, donec tandem à Mago edoctus intellexit Lamiā esse seu Spiritum Nequam. Rem pluribus prosequitur Rodoginus Cælius, lib. 16. c. 4. Vide aliud huius rei exemplum capite 92. huius Disputat.

CAP. XX.

Quæ ratio & conditio Vocum, Sonorum, atque Tumultuum, qui auribus viuentium percipiuntur, & à Spectris, siue Spiritibus, locis infestis excitantur.

Non solum quomodo Voces, Clamores, Gemitus, Ritus, Cætus, Strepitus, Tumultus, & quæcunque sub auditu sensum cadunt, & à spiritibus infestis locis excitentur, hoc capite nobis explicandum erit: sed & An hæc verè excitentur, & verè talia sint, qualia vulgi opinione putantur, definiendum. Imò verò hoc prius constituendum; ut illud facilius docere valeamus.

Voces igitur, quæ audiuntur, si propriè loquamur, voces non sunt Vox, inquit Aristoteles, *est ictus aëris respiratione attracti: qui quidem ab anima fit ea, quæ his partibus collocatur, ad eam partem, quæ gurgulio appellatur.* Solorum animalium est Aristoteli, habere voces: & non quidem omnium; sed respirantium tantum: quorum etiam non quicumq; sonus Vox est; sed is tantum, qui per respirationem attractus, & qui animalis vel affectum, vel conceptum significat. Iam verò Spiritus animalia non sunt. Nulla est in iis respiratione; nulla anima; nulla pars, quæ animæ motionem excipiat; nullus gurgulio.

Quòd si voces non sunt, quas Spiritus formant; nec veri erunt, quos

quo excitant, *Clamores*. Quid ita? Quia ea ratio Clamoris est, ut sine voce esse nullo modo queat. Neque enim aliud est Clamor, quàm intensa vox: nec ullus Clamores aliis, quàm uiuentibus, tribuerit.

4. *Gemitus* affectuum, eorum, à quibus eduntur, sunt signa; quemadmodum & *Suspiria*: qui igitur affectibus carent, *Gemitus* edere nequeunt. Sed tamen non apud quoscumque affectus esse possunt, possunt & *Gemitus* esse. Eas etiam partes, quibus vox ad sui formationem indiget, requirunt; quibus cum Spiritus careant; possunt quidem videri *Gemitus* edere, sed reuera non edent.

5. *Risus* eadem est ratio. Omnis qui à Spiritibus fit, simulatus est, specie sui fallit. Sed & *Risus* ridendi potentiam sequitur, quam Philosophi contendunt effectum quendam rationalis esse animalis. Quis verò Spiritus animalia rationalia dixerit?

6. *Cantus*, *Concentus*, & *Melodia*, qua Aquilonares Spiritus nocturnos viatores, armentorumque & gregum custodes recreant; à sono, qui fistulis, organis, alijsque musicis instrumentis excitatur, non differt. Quemadmodum igitur huc sonum propriè *Cantum* non dixeris; ita neque *Melodiam* atque *Concentum*, cuius Spiritus sunt authores. Sonus tantum est, & præter sonum nihil. Quid quod *Cantus* vocis quædam sit modulatio? Quomodo igitur *cantare* Spiritibus conueniet, quibus vox negatur?

7. Hinc est, quod spiritus in voce, clamore, gemitu, risu, cantu formandis, *nullis organis*, quemadmodum homines atque animalia, quæ voces formant, opus habeant. Non indigent ore; non lingua; non palato; non labijs; non dentibus; quæ in articulata magis voce requiruntur. Non pulmone, arteria, siue gutture, corde, gurgulione, cum viginti suis musculis; quæ ad alias, non ita articulatæ, necessaria sunt.

8. Sed & plerunque cum voces simulant, *nihil horum* possident Spiritus: ut illi in primis, qui clam & secreto, voces fingunt. Cur assumerent, quod ad nullos usus ipsis seruire debet? Possunt simulare voces absq; vlllo prædictorum instrumentorum auxilio; quemadmodum & simulant, ut plurimum.

9. Quando verò apparent Spiritus, ut se uiuentium oculis obijciunt; his quidem instrumentis, ore, lingua, faucibus, dentibus & instructi aliquando (*non enim semper*) sunt; nam quod his, ad voces formandas opus habeant, sed quod non ita, sine his, commode, propositis sibi fines assequuntur.

Czte.

Cæterum, quamuis omnia iam dicta *specietenus* talia sint, 10.
qualia vulgò iudicantur; *Soni* tamen reuera esse possunt. Non-
ne quandoque aures audientium percèlluntur? Nonne audi-
endo molestiam aliquando patiuntur? Et hoc forsitan sine ve-
ro *sono*?

Quocirca & ipsi infestantes atque molestantes Spiritus; li- 11.
cet verè *voces* edere nequeant; quemadmodum demonstratum
est. veros tamen possunt edere, eduntq; *sonos*. Non tot ad *sonum*;
quot ad *vocem* sunt necessaria. multò paucioribus indiget *sonus*. Et
à n in viuentibus veri possunt excitari, excitanturq; *soni*, quamuis
non verè *voces*.

Hinc est, vt translata significatio verborum non sit, quæ 12.
Spiritibus tribuuntur, & præter sonum nihil in se includunt:
translata sit, si Spiritibus tribuantur, quæ in genere sunt vocum.
Prioris generis sunt strepitus, tumultus & his similia: posterioris
clamor, risus, gemitus, illachrymationes, &c.

Dum tamen *sonos* excitant Spiritus, non vnum aliquid illo- 13.
rum sunt, quæ ad sonos formandos sunt necessaria. Tria illa sunt.
corpus percutiens: corpus percussum: & medium, in quo sonus
recipitur. Nihil horum sunt Spiritus. Veruntamen quia possunt
percutientia corpora, percussis admouere: inter quæ interce-
ptus aër ruptus & fractus sonos format; ipsi *sonos edere* dicuntur.

Sonos igitur *veros* edunt Spiritus, dum loquuntur, clamant, 14.
gemunt, illachrymantur, rident, tumultuantur, strepitus exci-
tant. An verò *semper*? An *aliquando*? An, vt *plurimum*, vel rarius?
Tria quærentur. Resp. in detur ad singula.

Non *semper* edunt. Argumento illud est, quod accidat, vt 15.
in multorum præsentia quidam nonnunquam sint, qui tumultus,
strepitusq; Spirituum se audire credant, & constanter asserant,
cùm interim cæteri præsentés percipiant nihil.

Scio & hîc *veros quandoq;* esse sonos, qui ab his audiuntur, 16.
ab illis non audiuntur. Quemadmodum organum visus atque ta-
ctus; gustus atque olfactus; ne suo officio fungantur, impedire
possunt Dæmones; ita possunt auditus: & dum in his impediūt,
in illis suis ipsis functiones permittere possunt: sed tamen, vt hoc
feri potest; ita & illud: vt prorsus auditui illudatur, & nullus ve-
rus ad ipsum sonus perueniat, quamuis interim sibi quis, quòd
veros sonos audiat, persuadeat. Si fallere possunt, vt quis videre
se credat, cùm videat reuera extra se nihil: non poterunt fallere,
vt credat, quis se audire sonos, quos reuera non audit? Non igitur
semper

semper veros sonos edunt.

17. *Aliquando tamen edunt. Pro hoc posset nobis communis omnium sensus atque consensus feruire; qui quod veros sonos, tumultus, strepitus audiant, omnino sibi persuadent, nec ut contrarium sentiant, induci possunt: sed tamen pro eodem duplex ratio militat. Altera est, quod quandocumque auditus organum grauius in horum sonorum perceptione lædatur: altera, quod ab omnibus, qui aliquo communi loco circumscribuntur, percipiuntur, quamuis etiam ex omnibus illis vnus aliquis sit, quem Spiritus persequantur.*

18. *Sed & ut plurimum, veros sonos excitari dixerim: tum quod in hoc negotio difficultatem magnam Spiritus non habeant: tum quod qui audiuntur tumultus, ab omnibus, ut plurimum, percipiuntur: quemadmodum exempla, primo Capite allata, docent; & confirmat quotidiana experientia.*

19. *Interim, quamuis veri soni audiantur, & excitentur: non tamen credendum est, semper ijs corporibus excitari, quibus excitari videtur. sæpe disiecta putatur suppelles, quando illa prorsus mansit immota. Sæpe excitatus malleus sonus, quando nullus in domo malleus. Sæpe armorum collisione iudicatur fieri tumultus, quando nulla arma, sed armorum tantum inanes formæ.*

20. *Hic plurimum Spiritibus seruit aer. hunc illi concitant huius varia collisione, constrictione, disruptione, allisione, & ut ita dicam, inundatione; nunc rugitum leonum simulant, nunc mugitum taurorum, nunc serpentum sibilum, nunc porcorum grunitum, &c.*

21. *Quocirca aer hic non tantum mediū est, per quod sonus ad aures defertur: sed nunc quoque percutientis corporis, nunc percussi subit rationem. Percutientis quidem, dum percussum aliud pulso à Spiritibus aeri resistit; percussi verò; dum aliquod solidius in illum facit impressionem.*

22. *Atque ita quidem sonos formant Spiritus, dum à collisis corporibus illi excitantur, & verè veri audiuntur. Sed tamen, quemadmodum diximus, non verus semper, realisq; sonus est, qui percipitur: Ut visum, ita auditum illud contingit. Nunquid non qui phrenesi laborant, non solum se mira videre; sed & mira audire existimant? cum tamē nihil sit, quod vel extra ipsorum sit visum, vel extra auditum? Et nos, cum, somno capti, dormimus, quoties somniantes respondemus iis, quos in somnis, tanquam interrogā-*

tes, & nobis loquentes imaginamur? & tamen hæc nulla aut vox, aut sonus ad nostras aures pertingit.

Varijs igitur, & non vno, modis contingit audiri Spiritus. *Vnus* est, in quo viventibus non illuditur: quia & verus sonus est, qui ad aures deferatur; & verè ab iis corporibus excitatur, à quibus excitari creditur. *Alij* sunt, quibus viventibus illuditur: qui & ipsi *varijs* sunt. 230

Contingit primò viventibus illudi non quidem obiecto auditus (sono inquam) quasi reuera, is non sit, qui ad aures deferatur: sed soni *authore* & causa: dū malleis, vel gladiis, vel suppellectilibus iudicatur excitari, qui non nisi concusso aere excitatus est. Secundò illudi contingit, quādo iudicatur *extra* hominem factus, qui in homine prope, vel in miringa excitatur. Quemadmodum enim in externo aere sonos possunt efficere Spiritus, qui ad hominum aures deferuntur: ita possunt in ipsa aure: qui tamen ab audientibus illum, extra aurem factus credatur. Et his duobus modis, quemadmodum & primo, *verus realis*, sonus percipitur semper. 240

Aliquando nullus *realis* sonus est, qui percipitur: percipi tamen iudicatur, quemadmodum in phreneticis, & dormientibus accidere diximus. Atque hoc *dupliciter* accidit, deriuatione specierum soni ad organum sensus; & imaginatione. Hic solius imaginationis est operatio: vbi aliqua auditus. Sed hæc alterius loci. Nostra prosequamur. 250

CAP. XXI.

Quæ ratio & conditio formarum, quæ in oculos incurrunt: quibus se viventibus Spiritus & Spectra exhibent.

Vem in iis, quæ auditui obiecta sunt, ordinem seruauimus, idem in rebus visis seruandus est. Principiò de visarum rerum conditione; tum deinde de modis, quibus Spiritus, & Spectra conspiciuntur, agendum est. 1.

In priori illo *tria* quærentur. Primò, Vtrum *reuera hoc sint*, quod videntur Spectra. Secundò, si reuera hoc non sunt, An quādo ita videntur, *sint saltem res animatae*. Tertiò, An si animatae non sint, *reuera saltem sint corpora*. 2.

L 2

Quis

3. Quia verò præcipuè tribus formis diuersis se Sp. *Stræ* exhibent: viuentium conspectui; humana, scilicet, brutorum, & monstrorum: *primum* illud trium explicationem postulat: quæ sunt. 1. An veri sint *homines*; qui videntur humana forma. 2. An vera *bruta*; quæ brutorum conspiciuntur specie. 3. An vera *monstra*; dum monstrorum occurrunt formæ.

4. *Homines non sunt, qui forma humana videtur Spiritus: quacunq; etiam se forma simulent*; tristi, læta, amica, horrida; graui, leui. Id in humanis Spiritibus certum est; propterea quòd defunctos illi referant; qui ad vitam non nisi grauissimo miraculo (quod hîc nullum est) reuocari possunt. In Diabolis verò multò est manifestius; cùm & illorum proprium sit hominibus illudere: & vires ipsorum tantò non sint, vt vel hominem producant nouum; vel à morte ad vitam reuocent defunctum.

5. *Bruta quæ conspiciuntur, sæpe specie sui fallunt; aliquando etiam hoc sunt quod videntur*: atque tum, vel, opera Spirituum, de nouo producta sunt; vel aliunde adducta fallunt plerunq; illa, quæ in tempesta nocte conspiciuntur; aut, si aliis temporibus, vsum diuturnum non habent: mox quæ euanescent; qualiacunque illa sint, siue perfectorum, siue imperfectorum animalium formas referant *opera Spirituum* aliquando illa producantur: quæ animalia imperfecta, siue incisa vocantur. Quando *perfecta* conspiciuntur, & vera sunt; non à Spiritibus facta sunt, sed aliunde adducta. Postremi huius generis (nam de cæteris constat) vnum producit B. Hieronymus in vita Hilarionis. *Ad Hilarionem quoq;* inquit, *animalia quotidie pertrahébantur; in quibus Bactrum Camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, triginta & edo amplius viri, sol. d. s. mis funibus ligatum cum clamore adduxerunt: Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat; & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti Senex. Si atim verò, & qui adduxerant, & qui cū senerant, vsq; ad vnum omnes diffuzere. Porro ille solus perrexit obuiam & sermone Syro: Non me, inquit, terrore Diabole, tanta mole corporis & in vniuersa, & in Camelo vniuersa atq; idem es. Et interim perrecta h. abbat manu: Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratur a bellua peruemisset, statim corruit, summissumq; caput terra coequauit. mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subito mansuetudinem. Docebat autem Senex, hominum causa Diabolum etiam iumenta corripere; & tanto eorum ardere odio; vt non solum ipsos, sed ea, quæ ipsorum essent, cuperet interrire. Hactenus B. Hieronymus.*

6. *Monstra, si quando videntur, prope modum semper opera Spirituum sunt.*

In genere animalium nullum nō videmus quale B. Hieronymus refert hominem equo mixtum; & aliud, fronte cornibus aspera, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Quod si quidam, cum Plinio lib. 7. c. 2. Satyros subfolanis Indorum montibus tum quadrupedes, tum recticurrentes, humana effigie, admiserunt; nobis in hoc argumēto contrarij non sunt: quoniam hi ipsi Dæmonem prodent; ut per quos humanam sermonem sensumque mentitur, & humanam; aut etiam plusquam humanam vim atque sapientiā ostentat.

Igitur si reuera nec homines sunt, nec bruta, nec monstra, quæ cōspiciuntur; profectò errāt, qui in his ipsorū operationes, quæcunq; tandem illæ sint, posuerint: aut operationum principia & organa: aut quicquam, quod illa pro conditionis suæ ratione postulare potest.

An saltem sunt res viuentes & animatæ? Nec hoc sunt: Atque hoc secundo loco explicandum erat. Quomodo enim viuentes res dicemus, quæ neque in hominum sunt genere, neque in vllō brutorum animalium? Vnum genus formarum, quibus terrent & molesti sunt spiritus in numero viuētium posuero: illud scilicet, quod imperfecta animalia, quæ opera Dæmonum fieri possunt, repræsentat: præter hoc vix aliud.

Interim tamen, quod tertio loco dicendum est: corpora per se pesunt, quæ videntur Spectra; sub quibuscunq; etiam figuris videntur. Vera corpora sunt homines, qui conspiciuntur. Vera corpora, bruta animantia. Vera corpora, monstra.

Triplex autem generis hæc corpora sunt. Aliquando quidem vera & viua ipsorum, quæ videntur; quemadmodum illa imperfectorum animalium, quæ diximus: & perfectorum aliunde allatorum. Aliquādo vera quidem sed non viua, ut si hominis defuncti ex patibulo corpus circumferant. Aliquando nec vera, nec viua; ut si aliquod ex aëre forment; quod vel hominis, vel alicuius animantis externam formam simulet.

Per se pō diximus corpora esse, quæ conspiciuntur. Non enim semper sunt. Accidit nō rarò, ut corpora esse iudicentur, quæ oculis obiciuntur; corpora autem reuera non sint. Quemadmodum auditum fallunt, ita possunt fallere & fallunt visum Spiritus.

Ex dictis inferimus, quatuor modis Spectra oculis viuētium obici. Primus est in veris animalibus. Secundus, in animalium tantum corporibus. Tertius, in animalium tantum externis formis, non verò animalium corporibus, licet veris corporibus. Quartus, in animalium tantum formis, absque vllis vel alijs, vel animalium corporibus.

15. Quibus *verò modis* hac omnia Spiritus efficiunt? Hoc, quia ex di-
ctis haud difficile est conuicere, breuissimè nunc, non tam expli-
candum, quàm indicandum. *Vera igitur animalia*, si aliunde ad su-
um usum assumant Spiritus; re externa non indigent præstant ipsi
hac virtute, vt corpora possint de locis ad loca transferre. si pro-
ducant; rerum externarum operam requirunt; earum scilicet, in
quibus virtus qua animalia producuntur, quasi lateat.
17. Dum hominum, animaliumq; corpora exhibent, non plus no-
gotij habent, quàm dum viua corpora de loco transferunt ad lo-
cum: immò minus; propterea, quod hinc defunctorum corpora, quæ
resistere non possunt; vbi viua animalia, quæ resistere quodam
modo possunt, transferant.
18. Quod animalium formas in alieno corpore exhibent; ibi anima-
lium nihil est, præter externam formam, ad quam aerem, quo, vt
plurimum, vtuntur, aptant. Quemadmodum verò corpus hoc æ-
reum facillè dissoluitur; ita externa forma in aere efficta, euanes-
cit facillimè.
16. Quartus modus, quo visui maximè illuditur, varius est: pro-
ut varia sunt, quæ ad visum concurrunt: obiectum, medium, po-
tentia. Et nunc quid in obiectum aliter atque aliter afficiunt: nunc
medium: nunc potentiam. Huiusmodi adiunxero, quo visus nihil
afficitur; sed omnis occupatio est in imaginatione. & imaginatio-
ne pericitur: quamquam viuentes, visum affici existiment. Hæc
breuissimè.

CAP. XXII.

*De ratione atq; modo, quo Spectra tangunt: vti-
onem & verbera viuentibus afferunt:
& necis causa existunt.*

Quod tactu viuentes aliquando Spiritus percipiant, cer-
tum est. Superius, Cap. 19. id pluribus est probatum, &
molestia, hominibus per Spiritus allata; quam, atli quan-
doq; aliis præcipuè tamè tactus sensu perceperunt. Quinq;
autem, in modis superius recensitis, diffinitionem habent, quæ hoc
capite explicanda sunt. Primum est, Verum ipsi Spiritus *vi tan-
gendi*, valere, & verè tangere dicendi sint. Alterum, Cur frigida ferè
percipiuntur Spirituum, quæ tanguntur, corpora; aut certe non ita
calida tertium, Qua ratione *vstinou*, quam aliquando afferunt, sint
causæ. Quartum, Quomodo *verbera* & *vulnera* infligant, cum ar-
mis omni-

nis omnibus videantur destituti. Quintum, Quomodo mortem atque necem procurent.

Tangere Spectra dici posse, si quaestio est de tactu, quem Aristoteles *Mathematicum* vocat, omnino clarum est. Siquidem fieri potest, ut (in quo ratio huius tactus consistit) inter Spectra, atque aliud corpus nihil sit medium; & vtriusque extrema simul existat. At si de tactu illo sermo sit, qui *viuentium potestus* est; & primarum praecipue qualitatum est capax; nec tangere dici debent Spectra, nec virtute tangendi esse instructa: propterea, quod; principia talis tactus, anima scilicet informante, careant.

Quamuis autem verè non tangant, verè tamen à viuentibus tanguntur. Nam & virtute tangendi instructa sunt viuentia; & qualitatum tactibilibium impressionem sentiunt, quandocumque; vel tangunt Spectra, vel tanguntur à Spectris.

Subfrigida verò, ut plurimum, percipiuntur corpora Spirituum, quæ tanguntur. id obseruant, tum illi, qui nocturnas molestias à Spiritibus sustinent: tum, qui cum iisdem nefarios congressus exercent. Nec mirum. Nam, ut plurimum, vel defunctorum, vel ex aere compactorum corporum mimisterio vtuntur: quæ & natura sunt frigida; & caloris, si alicuius, certè illius naturalis viuentium; capacia non sunt.

Vruntur quandoque viui Spirituum attacku. Quomodo vero? An fortè igne illo, quo damnati torquentur, infernali? An alio aliquo corporibus assumptis ingenito? An què ipsi, sua vi, per se producant? An sublunari assumpto? An alio? *Non infernali.* Non quia illum secum ex inferno ad viuentes deferre non valent; sed quia, ut deferant, nulla necessitas cogit. Nec enim corpora, quæ circumferuntur, illo torquentur: & Spiritus extra infernum existentes, etiam illo infernali verè torquentur, quamuis inferni terminis ille maneat circumscriptas. *Non corporibus assumptis ingenito.* Nullus ipsis ingenitus est; quin potius omnem sua natura reiicere videntur. *Non sublunari.* quoniam huc, quod ex suo loco detrahant; & sibi apud nos feruire faciât, vix credi potest. Quo igitur? *Aliquo à se producto.* Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem possunt et excitare, fouere, subsidio.

Sed tamen praeter hunc, & alios duos *visionis* modos, norunt; & fortè vsurpant. Vnus est, per candâtes carbones, titiones, aliasque res, quæ ignem concipiunt, & fouere possunt; alter, per vrticas, & res, non formaliter, sed virtute calidas: quarum cum vires cognoscant,

gnoscant, miris & occultis, sed tamen veris, modis vstionem efficiunt. Nec dubitabit veris, quamuis occultis, modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ inquam, quæ in Nymphæo exit è petra, pluuiisq; accenditur: fontis quoq; Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus sit, si tamen extinctæ ipsi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in se accensas. præterea fontis frigidi in Illyriis, super quem expansæ accendantur vestes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per assumpta corpora: nunc subsidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; sed vi atq; sua potestate nuda. Prior modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuste, hasta, gladio, similibusq; instrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus assumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris fit, clarus est. Neq; enim quisquam ignorat plurimum posse concitatum aerem, argumento sunt, vi ipsius dissectæ ædes, concitata maria, contractæ arbores, &c. Tertium confirmant vires Demonum, quæ in corpora tanta sunt, vt illa disrumpere atq; distrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera, iisdem mortem consciscunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera via quædam sunt ad mortem; in qua cum longior progressus fit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare possunt.

CAP. XXIII.

Qui sint veri & proprii auctores eorum, quæ in Spirituum infestationibus, atque molestijs percipiuntur, vel visu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio. & ostenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minime.

8. **M**olestias, quibus Spiritus viuentibus infesti esse solent ad tria capita reuocauimus. & alias visu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus singularum rationes: Post hæc ipsarum verus & genuinus auctor inquirendus est,

Et formæ sunt corporum hi Spiritus: & corporum motores sunt. Hic quamuis formæ non sint; motores tamen sunt; quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Tostatus in 25. Matt. q. 773 quamuis contrarium docet S. Thomas in 1. part. q. 117. art. 4 est; & discutiendum, *Sintne singuli Spiritus, qui molesti sunt, omnium molestiarum, quæ ipsis tribuuntur, per se auctores; an potius per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum nomine, vel ipsis presentibus excitentur.*

Et de Spiritibus humanis præcipua quæstio est, non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, scientia atque potentia; quascunque recensimus molestias *per se*, suisque viribus poterunt excitare, de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non sine multis, magnisque rationibus dubitatur.

Primum enim ingenij acumine atque perspicuitate Dæmoniorum Spiritus plurimum superant humanos. Quamuis enim & hoc quidam mortales excellent; & quædam quasi naturæ monstra inter homines, visi sint; Dæmoniorum tamen quoscunque homines, tantum ingenij præstantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? vt nulla humana, eorum perfectionem attingat.

Deinde scientia Spirituum humanorum multò illorum inferior est. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vastissimo orbe, à condito mundo obseruarunt: &, quod præcipuum est, rerum omnium species atque simulachra, quæ scientiarum quoddam quasi sunt seminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi sunt) acceperunt; in quibus ob id quodcumque lubet, non minùs, quàm speculo, rerum naturas proprietatesque clarissimè perspiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obseruarunt? Quarum rerum speciebus, nisi quas ex hisce inferioribus, quasi emendicarunt, sunt instructi?

Sed etsi ingenij acumine abundarent Spiritus humani: & quibus Dæmones ornatissimi sunt, pollerent scientiis; necdum tamen illos accederent; propterea, quod *viribus*, quæ hic etiam magnæ requiruntur, multò sint Dæmonibus inferiores. Comparatur homo *fæno*, quod hodie est, & *cras in clibanum mittitur*. Comparatur *fæni flori*, quæ citò decidit. Esa. 40. At de Dæmonibus dicitur, quod *non sit potestas super terram, quæ cum eorum potestate conferri comparariq; debet*. Job. 41.

Et hæc quidem ex ipsorum Spirituum conditione rationes

M

petite

DE LOCIS INFESTIS

petitæ non immeritò dubium animum reddūt. Sed res, quæ cum molestiis coniunctæ difficultatem augment plurimum. Quàm enim sunt variæ? magnæ? multiplicæ? stupendæ? humanam fidem propemodum superantes? obseruatur primùm varius motus: deinde producuntur rerum diuersæ formæ, oculisque viuientium obiciuntur: formantur corpora, & quidem diuersissima, pro ætatum, sexumque conditione; eademque de locis ad loca transferuntur: fiunt varij soni; nunc graues, nunc leues; excitantur tumultus; audiuntur voces; vis viuentibus infertur: protruduntur, retrahuntur: Nunc mors ipsis adfertur, nunc infliguntur vulnera. Denique sexcenta his similia notantur. Hæccine vniuersa humanos Spiritus auctores habere credendum est?

7. Habere probant ipsi Spiritus, qui apparere dicuntur, hæcque hisque similia efficere. Non habere persuadet & rerum, quæ sunt, magnitudo; & Spirituum infirmitas. Nos in re difficili & ardua & dubia, quantum ratione & coniectura assequi possumus, saluo melius sentiētium iudicio, docebimus: si prius vnum atque alterum, de quo dubium nullum est, posuerimus.

8. Primum est, *Omnia hæc non malè humanis Spiritibus tribui, quando, hisce Spiritibus presentibus, Angeli (boni an mali nō laboro, posterius hoc, c. sequēti explicabitur) hæc in persona humanorū Spirituū efficiūt. vt ob id nō malè dicamus, nos humanos Spiritus vidisse; quamuis quicquid viderimus, opus fuerit Angelorum: & audiuisse humanos Spiritus, ab iisque molestiam passos; quamuis molestiarum authores fuerint Angeli. Nonne Imperatorem rectè se vidisse dicit; qui chlamydem, quæ Imperatorem texit, vidit? Nonne à Rege dicitur supplicio affectus; qui à Regiis ministris qui Regis personam sustinebāt, supplicium tulit? Non mentiebatur, qui populo Iudeorum dicebat, Deut. 6. Audi Israel: Ego sum Dominus Deus tuus: & tamē non Deus loquebatur, sed Angelus, qui dicere poterat se esse Dominum Deum, quia Domini Dei personam sustinebat.*

9. Alterum est, *Omnia illa opera, quæ recensuimus, etiam tunc rectè posse humanis Spiritibus tribui, quando ipsi autoprofopos presentes non sunt; sed tamen in ipsorum persona, ab Angelis sunt. Scripturæ mos est, vt rerum Imagines iisdem nominibus insigniantur, quibus ipsæmet res solent appellari. Cælestium potestatum imagines, quæ ex metallo formatae super arcam Testamenti collocatae erant, nomen Cherubin retinent. Exodi 25. Rex Pharaon, qui spicarum atque bouum imagines futuræ sterilitatis nuncias, viderat dormiens, nihil se nisi Spicas & boues vidisse testatus est. Genes. 41. Et Pincerna Pharaonis in carcere cum Ioseph existens vitem se in somnis vidisse dixit, in qua essent*

est tres propagines: & tamē nec vitē, nec propagines; sed rerū illarū imagines vidit. Ibidē. Et nos quoq; cū pictā videmus tabulam, eorū ipsam nominib' cōpellamus, quorū formas refert & species.

Veruntamen quamvis hæc ita sint; non tamen nullæ hīc sunt Spirituum humanorum partes. Quamvis aliquando ipsi præsentes non sint; non tamen semper sunt absentes. Quamvis non omnia per se faciunt; non tamen dicendum est facere omnino nihil. Aliquando præsentes sunt in propria persona. Aliquando quædam effluunt. Et quandoq; etiam possunt quæ tamen non faciunt.

Quando igitur sunt præsentes his molestiis humani Spiritus? Quid in his possunt? Quid faciunt, & per se moliantur? Quando sint autoprofopos præsentes, non semper clarum est. Vide quæ superius cap. 10. 11. dicta. Non certò semper constat, quid per se ipsi hīc faciunt. Quid vel possint, vel non possint sequentibus docemus Afertis.

Primum sit. Possunt defunctorum hominum Spiritus propria virtute ad alia atque alia loca transire; nec in hoc opus habent vllō vectore. Atque ita docet Toftatus in 25. Mat q 772. Cur enim non possent? An ipsis vis omnis se mouendi, postquam corpora deposuerunt adempta est? Quis credat? in se locis, vbi corpora intereunt, semper manent? quid absurdius dii potest?

Subsistentes quædam per se, naturæ sunt humani Spiritus, quando corpora relinquerunt: valentq; perfecta et intelligendi & appetendi virtute. quid si igitur tum locum quendam sibi conuenientem apprehendant; & illic esse atque conuersari desiderant; nonne eodem se suis viribus promouere, nisi superioris auctoritate (quæ tamen ius naturæ ipsis saluum relinquit) prohibeatur poterunt? Sic si præsentes, in quo degunt, sibi intelligant esse molestum & perniciosum, volentq; inde cedere; annon valebunt?

Imperfectissima illa animalia Aristoteli sunt, quæ ita locis affixæ sunt, vt se mouere inde nequeant: & tamen inter hæc ipsa, nulla sunt, quæ non aliquousq; vel aliquatenus se possint promouere. Et hominum Spiritus, qui inter naturas creatas post Spiritus cælestes principem locum obtinent, omni se mouendi virtute destituti erunt.

Valent virtute se mouendi mentes illæ cælestes; & quidem maxima. Ita constanter cum Theologorum schola docent Philosophi, sed ad harum conditionem proximè accedunt Spiritus humani, à corpore seiuncti. præstabant igitur & ipsi eadem, qua illi, mouendi virtute.

M. Sed

17. ⁹² Sed si se mouere possunt; quid est, quod anima Lazari. illius Evangelici, Lucae 16. dicitur *ab Angelis deportata in sinum Abrahae*? quid opus vectore Spiritui firmo atque robusto? Absurda nimium est sententia quorundam, hinc colligentium, Animas corporibus exutas mouere se loco non posse; quod *ab Angelis*, quasi mortuum & ignauum onus dicantur *deportari*. Nec enim *portandi* verbum eam habet vim, vt significet onus gestare; sed pro *ducere* positum est; vt in illo psalmo 90. *In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidē pedem tuum*. Non enim significat Propheta Angelos manibus suis portaturos Christum; sed ita ducturos quacunque incederet, & ita profecturos, vt non magis ad lapidem posset offendere, quàm si manibus gestaretur. Eodem modo significatur animam Lazari portatam ab Angelis. Quocirca non magis, ex hoc loco, animas quàm ex illo Psalms Christum moueri non posse, probari potest. Non Angelorum ministerio Lazari anima indigebat. Honoris officium, quod ipsi debebatur, praestabant Angeli.
18. Idem beneficium *beatis animabus*, quando ex hoc seculo emigrant, iidem Angeli praestant: quæ alioquin per se absque vllō cœlestium Spirituum subsidio & sodalitia, mox ad cœlestia regna transuolare possent. Neque enim animæ hæ locum possunt ignorare, aut quò & quâ tendunt. beatę enim sunt; & quæ ad ipsarum cōditionem pertinent, nōrunt perfectē.
- Neque deest ipsis facultas mouendi. hoc iam demonstratum est. Et cum ipsos ardens cupiditas teneat; vt Christo sint praesentes; summaque obedientia, vt sententiam, quæ pro ipsis lata est, cum corpora relinquerent, expediunt; subito se ad cœlos transferent. Vide Tostatum in 25. Matth. q. 777.
19. Et quamuis *purgandorum Spiritus*, non sine custode Angelo, ad supplicij locum descendant; non tamen ille vector, sed ductor ipsorum est. sciūt illi Spiritus, postquam è corpore egressi; quis ipsis locus destinatus sit. Et licet pœnas horreant, promptissimè tamen ad illas se offerunt: adeoque ad supplicij loca festinant, cum sciāt peccatis suis illas deberi, & iis persolutis aditum sibi ad cœlestia, sempiterna & immensa gaudia patere. Angelum verò ductorem atque socium habent; partim vt viam, quam ignorare possunt, demonstret, partim vt solatium aliquod ab iisdem percipiant. Vide Tostatum in 25. Matth. q. 778.
20. Similiter *damnatis Spiritibus*, si quidē per se, diuinam sententiã exequi vellent, vectoribus nullis opus esset: vectores tamen (non tantum ductores) habent, & quidem Dæmones, (quamuis Hiero. in 7. cap.

in 7. cap. Daniel. & Ambros. lib 5. Epist. Epist. 21. bonos Angelos videantur asserere): tum quia locum supplicij sibi destinatum ignorant: tum quia supplicia, suppliciorumque locum, quæ ad eunda sunt, horrent & aduersantur; quemadmodum & Deum ipsum, cuius sententiam detestantur & blasphemant. vt ob id, nisi vis illis à Dæmonibus, quasi diuinæ iustitiæ ministris, fieret, atque ad inferos raperentur, loca inferni nequaquam per se peterent. Vide de his Dominicum Soto in fine Comm. in 4. Sententiarum, & Theodorum Peltanum de Purg & Sedib. Anim & Tostatam in 25. Mat. q. 779. *Valent igitur vi mouendi defunctorum Spiritus.* Atque hoc primum est Assertorum nostrorum.

Secundum sit. *Possunt iidem defunctorum Spiritus propria virtute ad viuentes redire; quãuis, vt redeant, non semper permittatur.* Cùm enim virtute se mouendi sint præditi, & loca mutare valeant; cur minus poterunt ad superos redire, quàm ad quæcûq; alia loca penetrare? Et cùm bonum propositum ipsos ad loca petenda inuitet, poterit hoc æquè apud superos inueniri, quàm quibuscunque locis aliis.

Veruntamen quod virtute naturali sibi cõgenita possunt, hoc non semper ipsis permittitur; & imprimis illis, de quibus nobis est sermo, molestantibus Spiritibus Hi certis locis, pro ratione futurorum meritorum, sunt deputati. ex quibus non nisi pro eius, qui supplicia decreuit, voluntate exire licet. Sed aliud est quærere, quid culparum merito debeant, aliud quid viribus naturæ possint.

Tertium Assertum. *Defunctorum hominum Spiritus, rerum Species per quas in viuentium oculos incurrunt et conspiciuntur, si ibidem vera desint corpora, per se efficere nequeunt.* Explico quod obscurius dicitur. Duobus modis cõtingit, vt defunctorum Spiritus sub visus sensum veniant. nunc in nudis tantum, quæ fiunt speciebus, nunc in veris corporibus. quæ species sui ad oculos transmittunt. De priori nobis sermo est. sed hic duplex est. Aliquando enim ipsæ Species non extra humanos sunt oculos, quemadmodum neque ipsæ, quæ videri videntur, res: aliquando in aere factæ ad oculos transmittuntur. Neutro modo opera sunt humanorum Spirituum.

Quo enim dici debent? Dum nullum esse extra visus organum habent, ingenio magno, acrique industria fiunt; & nunc quidem humorum varia multiplicique compositione, nunc phantasmatum cõmotione. quid autem hinc possunt humani Spiritus, quibus neque in humores, aut phantasmata potestas data; neque sciunt, quomodo vtraque cõponi, misceri que debeant, vt quas vellēt formas exhibeant?

25. Ita cum in aere compacto atque composito formantur *Species* humanos Spiritus non habent auctores. Et hic magna scientia, & excellens necessaria est potestas: quæ si non in omnibus, certè & pluribus, qui molesti sunt, Spiritibus, desideratur: ut taceam etiam fortè posse in hoc genere non posse Spiritus hos à corpori u liberis, quod non potuerunt (quemadmodum hoc non potuerunt) corporibus coniuncti.

26. Quartum Assertum sit. *Nec his defunctorum Spiritibus authoribus hominis Imaginatione immediate perturbari, aut affici potest.* Omnis, quæ in *imaginationem* hominis impressio fit, rerum *Species* & simulachris, tanquam quibusdam instrumentis, perficitur. Quocirca qui potestate has *Species* producendi carent, in hominis *imaginationem* possunt nihil. At carent hac Spiritus defunctorum. Nec mirum quia etiam uiui in *imaginationem* hominis potuerunt nihil *immediate*, quicquid potuerunt, interueniente exteriorum sensuum ministerio perfectum est.

27. Hinc iam ad quintum Assertum descenditur; quo dicimus, *Molestias, quas in somno quidam patiuntur, ob simulachra atque idola variasq; formas, quæ phantasiam occupant humanos Spiritus auctores habere non posse.* Si vigilantibus has afferre nequeunt, potuerunt dormientibus, & somno pressis? Somnus forsitan aliorum vel scientiam Spiritibus addit maiorem; vel vires robustiores?

28. *Corpora quoque propria virtute, viq; sua assumere nequeunt hi moestantes humani Spiritus.* Hoc sextum sit eorum, quæ asserimus. Ceterum nomine assumptionis, hoc loco, non illam unionem intelligimus, qua Spiritus corpori tanquam mobili uniantur, in eoque apparere & se exhibere affectant, sed compositionem atque aëris coagmentationem talem, quæ prorsus humanam formam, figuramue referat. In priori illa admittenda difficiles non sumus, at posteriorè ob duas causas humanis Spiritibus suspicamus impossibilem. Prior est, quod non inter Philosophos, etiam excellenter doctos, cõueniat, qua ratione assumptio illa perficiatur, posterior, quod vires humanorum Spirituum, dum corpora sua sustentant, huic negotio sint impares.

29. An fortè maiores sunt vires Spirituum separatorum, quàm coniunctorum? Vires naturas sequuntur: quo illæ habent perfectius *Esse*; eò integriores vegetioresq; vires, at *esse* Spirituum corpora infirmantium perfectius est eo, quod habent à corporibus separati: quemadmodum docet Tostatus Abulens, in 25. Matth. quest. 185.

Fortè

Fortè tunc scient, quod in corporibus constituti in hoc corpore & aeris coagmentatione ignorant. At vnde scire possunt illi, de quibus nostra est disputatio, damnati, vel nondum beati Spiritus? Ex se non intelligunt. Vnde igitur? forsitan statim aliquis seip-
 30

Et vt intelligant rationem, modumque componendi maxime: vires etiam habeant non inferiores abstracti à corporibus, quã corporibus inclusi: necdum tamen tantum creduntur posse, vt corpora hæc forment; quod nõ pares, sed multò maiores vires hic necessariae videntur, quàm humanis Spiritibus à Deo Opt. Max. sint communicatæ.
 31

Porrò quemadmodũ corpora hæc coagmentare atque cõden-
 32

fare per se nequeunt humani Spiritus: ita neque ipsi sunt, qui formas atq; figuras, sub quibus conspiciuntur à viuentibus, conferunt. Hoc 7. Assertorum. Eisdem authores habent figuræ atque formæ; quos habent ipsa cõdensata corpora; propterea quòd fines condensatorũ corporũ sint figuræ, atque à cõdensatis corporibus re nõ differant.
 33

Non igitur Spirituum humanorum opera sunt facies tristis, & macie confecta, aut vultus hilarior: non forma virilis aut foeminea: non species senioris aut adolescentioris. non intonsa & prolixior barba: non truces oculi; & quæcunque tandem ad formam spectare possunt. Quemadmodum vestis authorem habet non illum, qui ipsa vtitur; sed sartorem; ita formæ hæc non Spiritus, qui illas circumferunt; sed illum, qui corporum, in quibus formæ sunt, est compactor & fabricator.
 34

Eadem ratione colores, qui in hisce corporibus conspiciuntur, his Spiritibus, tanquam authoribus, tribui non debent. Hoc octauo assertum esto. An in formata iam corpora colorem per se valent inducere? Nec ipsi quidem hoc possunt (quamuis longè his excellentiores) Angeli: qui quotiescunque colorem rebus addunt, non per se, sed subsidio aliorum corporum addunt. Colores igitur, quoniã corpora sequũtur, eosdẽ cum corporibus habebunt authores.
 35

Interim tamen, quamuis corpora assumere *visua* non possint humani Spiritus; possunt tamen iam formata, & sibi quasi commodata, mouere & circumferre. Atque hoc nonum sit nostrorum Assertorum. Quid enim, cur minus possint, prohibet? si sua potuerũt, quæ olim fouebant; non poterunt his similia, quæ non fouent? Et formæ sunt corporum hi Spiritus: & corporum motores sunt. Hic quamuis formæ non sint; motores tamen sunt; quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Tostatus in 25. Matt. q. 773. quamuis contrarium docet S. Thomas in 1. part. q. 117. art. 4.

Venun-

36. Veruntamen non quacunque sibi commodata & tradita mouere possunt. Quid si mole ingentes excedant montes? quid si enormi magnitudine superent quacunque humana; & nihilominus humanam retineant formam? Spirituum humanorum in assumptis corporibus non maior virtus est, atqui eorundem fuit in corporibus propriis. Quocirca si quæ corpora disdiapason humana excedant, humanorum Spirituum vi tantum illa non mouebuntur, sed etiam virtute aliqua superiore. Hoc decimum sit Assertorum, ex sententia Tostati Abul. in 25. Matth. q. 774.

37. Quod si verò assumpta infra humanorum corporum sint quantitate, multò illa facilius mouebunt, quoniam facilior motus; vbi virtus agentis maior, & minor patiētis. Si iustam humanorum staturam attingent, mouebunt: quamuis non æquè faciliè vt propria, quæ informarunt aliquando; propterea quod maior sit vis Spirituum informantium & mouentium, quàm mouentium tantum, & non informantium. Sit hoc vndecimum.

38. Præterea in hoc Spirituum corpora mouentium motu, non illa mouendi ratio seruetur, qua in corporibus propriis. Hic ita mouent Spiritus, vt parte vna mota, eadem aliam impellant & moueant: vbi ita assumpta corpora mouent, vt tota simul pellant & promoveant. Hoc duodecimum.

39. Sed & hic corpora ita mouent, vt tamen non ipsi sint, qui eadem ne condant, atq; dissoluantur, conseruent, quod ibi præstant. Quemadmodum enim dum corpora informant, eadem virtute illa, qua informant, conseruant; ita hic quia corpora nec informant, nec formant; non ipsi sunt, qui conseruant, sed illi, qui eadem formant, Spiritus. Sit hoc decimum tertium.

40. Cæterum, quia corpora hæc Spiritus mouere possunt idcirco quæcunque cum hoc motu coniuncta esse possunt, idem Spiritus prestare valent, eademq; ipsis Spiritibus authoribus rectè tribuntur. quod decimum quartum Assertorum loco volumus esse affectum. Neque hoc mirum. Corporibus his tanquam instrumentis vtuntur Spiritus, quemadmodum ergo quæcunque per instrumenta fiunt, præcipuo agentis; ita quæ per horum corporum motum; ipsis Spiritibus, qui corpora mouent, tribuenda sunt.

41. Quæ verò hæc? Ad tria genera prima reuocantur omnia, quædam percipiuntur visu: quædam auditu: quædam tactu. Visu percipiuntur ipsa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atq; motus. Auditu strepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his similia. Tactu impulsus, tractus, verbera, & quæ eiusdem sunt generis. Possunt

quædam percipiuntur visu: quædam auditu: quædam tactu. *Visu* percipiuntur ipsa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atq; motus. *Auditu* strepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his similia. *Tactu* impulsus, tractus, verbera, & quæ eiusdem sunt generis.

Possunt igitur *visum* mouere Spiritus humani. Quamuis enim ipsi colorem, figuramque, quæ visus obiecta sunt, non forment; secum tamen afferunt, & oculis viuientium ingerunt: & quia hæc species sui in sensibus relinquunt; hoc ipso Spiritus videri, rectissime dici possunt, *visum*que mouere. 42.

Possunt *excitare tumultus* atque strepitus. Quia sua, quæ circumferunt, possunt aliis allidere corporibus; ita vt inter vtraque interceptus aer ruptus, pressusque strepitum reddat. Possunt & arreptis instrumentis, non minus atque fabri, alia corpora *pulsare*. Possunt aeris commotione in ipsis, quæ circumferunt, corporibus, sibilos, sonos, aliaque quæ auditum afficiunt, producere. 43.

Et hæc possunt in sensu destituta corpora. Possunt quoque in illa, quæ sensu sunt prædita. vt ob id hîc verè dici possit Spiritus hos sensus afficere: & nunc dolorem parere, nunc voluptatem afferre; non minus, quàm viuientium adhuc corpora in viuentibus hæc efficiunt. 44.

Discrimen nihilominus aliquod est inter tria hæc; quæ sensibus percipiuntur, & humanis authoribus per assumpta corpora fiunt, rerum genera. Nam quæ sub *visum* cadunt, semper ipsis Spiritibus possunt tribui. quæ *auditum* atque *tactu* non semper. Explico. Quotiescunque oculis viuientium corpora sua Spiritus obiciunt, *visum* ipsi per se, absq; alterius Spiritus subsidio mouere dici possunt. At non quotiescunque audiuntur tumultus: non quotiescunque aliquid à similibus corporibus viuentes patiuntur, hæc in solos Spiritus humanos, qui in corporibus degunt, sunt referenda. Possunt esse tanti tumultus, vt humanas vires superent. Possunt esse molestiæ tam graues; & vis illata tanta, vt superiorum Spirituum operam, industriamque requirant. Sunt suæ certæ atque definitæ vires Spirituum in his corporibus: quæ ob id non quoscunq; sed sibi respondentem effectum producere valent. Vt cum verè hic omnia, quæ

xi Capite explicandum erit.

N

CAP.

Ostenditur quæ ex ijs rebus, quæ in molestijs atq;
infestationibus Spirituum, viuentes percipi-
unt, Spiritibus Angelicis tribuenda
sint, & non humanis: quamuis
humani illarum videantur
esse authores.

1.

Inquisitum est, quid in molestijs, quæ per Spiritus viuentibus
afferuntur, humanis Spiritibus tribui possit. Quia verò exiguum
est illud, non abs re fuerit, si doceamus, *Quinam reliquarum,*
quæ afferuntur, molestiarum, sint authores. Parum enim est scire qui
ipsarum authores non sint, multum, nosse qui sint.

2.

Et quidem si rationi consentanea sunt, & à vero non aliena,
quæ superiori Capite sunt dicta, expedita hic est responsio. Con-
cedendum enim est, *omniū, quæ ab humanis Spiritibus non efficiuntur, An-*
gelos (vtrum bonos vel malos, postmodum discutietur) authores
esse. Quid ita? quia de molestijs, quas Spiritus afferunt, tota Dispu-
tatio est. Spirituum autem horum duo tantum sunt genera: sunt alij
Angelici; alij humani. (de Deo hic nihil.) Quæ igitur ab humanis
non fiunt, prorsus necesse est, fiant ab Angelicis.

3.

Verumenimverò quia quædam hic difficultatem habent; res
etiam digna est, quæ diligentius discutiatur; opere pretium fecerim-
us, si omnes molestandi modos, quos superiori Capite percurri-
mus, hic relegamus, & in singulis non *quid possint, sed quid præsent:*
Spiritus Angelici, explicemus.

4.

Nam si quid *possint* queratur, brevis responsio est: *Omnes omni-*
no molestandi rationes, quocunq; modo illa percipiantur, Angelos posse ha-
bere authores. Possunt Angeli sensus exteriores, immutare. Possunt i-
maginationem hominis variis simulachris imbuere, mirabilesque
affectiones excitare. Possunt strepitus & tumultus edere. Possunt
viuentes protrudere, impellere, retrahere. Possunt denique vulnera
infligere, atq; ad eò mortem ipsam afferre.

5.

Atque quemadmodum hæc in his tumultibus, locisque in-
festis, *possunt:* ita multo plura *per se simpliciter possunt.* quæ quoniã
fidem humanam quasi superant, hæc, quæ diximus, iis authoribus
feri posse dubium nemini esse debet. Et quæ illa, ad duo genera re-
uocari

uocari

nocari posse videntur omnia, quædam immediata ipsorum actione fiunt, quædam interuenientibus causis naturalibus. quæ ibi fiunt, fiunt per metum localem; quæ hic, virtute rerum naturalium præcipuè. In vtroq; genere species multæ.

Motu locali *possunt primò* plurimum in elementa Nam ignem ex superioris aeris parte possunt in hæc inferiora dimittere, atque incendia excitare. Iob 7. & inmittere ventos, qui etiam vasta diruant ædificia. Iob 7. & excitare tempestates in mari vel concitatis ventis, vel aquis maris turbatis: & terram magnis motibus concutere, aut immissione spirituum vehementium in cauernas terræ, vel cõcussione conclusi spiritus in iisdè. *Possunt deinde ex vno loco in alium transferre, & homines, & animalia, & quæcunq; alia corpora. Possunt tertio* res præsentis subitò ex hominũ conspectibus subtrahere, atque ita inuisibiles reddere. *Possunt quarto* efficere, vt statũ, resq; aliæ anima destitute more hominum incedant. *Possunt efficere quinto*, vt eadem quemadmodum homines loquantur aut illoqui videantur. *Possunt sexto* facere, vt animalia ita se moueant, ita agant, ac si ratione & consilio vterentur; quemadmodum serpens Aesculapij, quem diuinitatis quædam quasi signa dantem Romani in Urbem aduexerunt, teste Valerio lib. 7. capite 8. *Possunt septimo* res certis locis ita sustinere, vt iis magna etiã vi adhibita moueri nequeant. *Possunt 8.* subitò globos igneos, ardentẽsque flammã producere. *Possunt 9.* flumina sistere, & in contrarium impellere cursum. *Possunt 10.* corpora quorumcunq; animalium formare, eaq; induere. *Possunt 11* representare varias quarumlibet rerum formas, auri, argenti, cupri, gemmarum, dapum &c. *Possunt 12.* concitare & conturbare humores, vel spiritus, qui sunt in corpore humano; distrahere item partium compages atque connexiones, cum maximo hominum dolore. *Possunt 13* spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus deseruiunt, ita mouere & conformare, vt res quasdam vel præteritas, vel præsentis, vel futuras representent. Eosdem spiritus iam speciebus rerum exteriorum informatos possunt ad sensus exteriores deuoluere, atque ita miris modis hominibus illudere, vt sibi videre ante oculos videantur, quæ extra oculos non sunt. *Possunt 14.* dormientium phantasmata mouere, atque res varias, etiam futuras, representare; quemadmodum & in Diuinatoribus faciunt. *Possunt 15.* imponere sensibus exterioribus, vel intrinsecus spiritus animales commouendo, & vt diximus ad sensus exteriores deuoluendo; vel extrinsecus falsa

obictra, & rerum tantum simulachra, non autem res ipsas offerendo. Possunt 16. omnis generis affectiones in homine excitare, gaudij, doloris, amoris, odij, timoris, spei: &c. & hoc vel species & formas rerum obiciendo, quæ dictarum affectionum sunt causæ: vel interius nunc phantasia ad similes representandas mouendo; nunc humores, qui harum affectionum materia sunt concitando. Hæc omnia motu locali possunt Spiritus dicti.

7. Mira etiam possunt interuenientibus causis naturalibus iis, quas secundas dicimus: Sunt enim harum virtutes & vires multæ, magnæ, præclaræ, admirabiles, stupendæ: vt exemplis plurimis docent Plinius lib. secundo Naturalis historię, capite nonagesimo sexto. Proclus libro de Sacrificio & Magia. S. Augustinus libro vigesimo primo de Ciuitate Dei, capite quarto & quinto. Albertus Magnus libro secundo Mineralium, Tract. 2. cap. 11. 17. Eracastorius libro de Simpathia. Ficinus libro quarto de Theologia Platonis, capite primo. Cardanus de Subtilitate & Varietate rerum. Et nõrunt Spiritus, de quibus quæstio est, quæ virtutes quibus rebus insint: nõrunt vbi locorum res lateant: nõrunt quibus cum rebus componi, misceri, quomodoque temperari debeant: nõrunt, quo tempore tempestiue, & oportune ad operandum adhiberi oporteat: hæc nõrunt omnia. & cum res maxima facilitate, celeritateque, quocunque libuerit, valeant transferre; miranda sunt, quæ harum adminiculo possunt: & miranda eo magis mortalibus; quod quomodo hæc fiant non intelligant, quamuis etiam naturaliter fiant.

8. Hæc possunt Spiritus. & possunt iis modis, quos recensuimus: vt norunt docti; & exemplis confirmat Benedictus Perierius, libro primo, de Magia, capite sexto. quidni igitur possent omnia, quæ locis infestis obseruantur? Verum, quoniam de potentia quæstio non est, sed de facto; quidnam ipsi Spiritus præstent, in his tumultibus; & quænam ipsorum hęc ita sint propriæ, functiones atque officia; vt Spiritibus humanis tribui non debeant, hoc discutiamus.

9. Huic igitur quæstioni hoc responsi datum est. In molestijs hijs atque infestationibus, duplicis generis res esse, quæ non humanos, sed Angelicos Spiritus habeant auctores. Quædam sunt, quæ ab humanis perfici

perfici nequeunt: quædam quamuis horum opera fieri possint, ut tamen fiant, non est verisimile. De prioribus, quod Angelos auctores habeant, non potest esse dubium, cum alios nequeant habere. De posterioribus, quod habeant; & Angelorum, & humanorum Spirituum conditio persuadere videntur. Vtræque variz sunt. ostendimus in singulis generibus.

In priorum genere sunt primùm *præstigia atque illusiones sensuum*, quibus viventibus imponitur, ut se percipere existiment, quæ reuera non percipiunt; sed vel in solis sunt sensibus externis; vel rerum solùm sunt simulachra in aere effecta. Diximus superius ab humanis Spiritibus hæc fieri non posse. quod fit, ut quæ hac ratione, molestia affertur, ab Angelis afferatur.

Sunt deinde *impressiones in hominis imaginationem productæ*: veruntamen tales, quæ absque exterioris corporis (quod sensus externos primùm afficiat; deinde sui species ad phantasiam transmittat) subsidio sint factæ. Nam quæ exteriorum sensuum adminiculo ab obiectis corporibus excitantur; ab humanis Spiritibus, dum corpora circumferunt, fieri possunt. At quæ hoc corporum subsidio destitutæ sunt, fiuntque humorum, Spirituum, specierumque, quæ in phantasia sedes suas habent, commotione; quia humanas vires excedunt. Angelos auctores agnoscunt.

Sunt tertio *illusiones nocturnæ, quæ dormientibus somnoque pressis accidunt*. Angelis etiam illæ tribuendæ sunt. Possunt hi in hominis phantasiam se insinuare. Possunt æquè dormientibus atque vigilantibus varia idola obicere. Et cum ad hæc quoque impares sint hominum Spiritus; auctorem nihilominus postulent, Spiritus habebunt Angelos, à quibus producantur.

Quartò opera Angelorum sunt, *quæ formantur & circumferuntur corpora*. Huius quidem eadem, quæ priorum, ratio. sed tamen quam hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipsis dicunt esse subiectam: ut & formare subitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, possint deponere.

Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita ipsi sunt, qui ne formata concidant, impediunt; eademque conseruant; & quibus eorundem tandem dissolutio tribuenda est. Et prius illud propria aliqua, distinctaque ab ipsis actione efficiunt.

Hoc idcirco ipsis tribuitur; quod ipsa desinant conseruare: patianturque in priorem, ex quo compacta sunt, aërem redire. Hoc quintum in molestiis hisce Angelorum opus.

15. Sic ipsis tribuenda figura atque forma, sub quibus humani spiritus conspiciuntur. Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora sequuntur, sunt authores. Quamuis negari non debeat, quin easdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus; corporis, quod circumferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc sextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis colores, per quos in viuentium oculos incurrunt. Quid mirum? Non sunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur sint horum. Corporum etiam sequuntur compositionem; & pro materiæ, ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij sunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ipsorum sunt opus.

17. Octauo, Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vastaque corpora, & quæ mole sua viuentes merito terrēt; quamcunque illa humanam formam referant. Communis quidem horum cum iam dictis est ratio; quod si milibus corporibus circumferendis vires humanæ non sufficiant: sed tamen ex causa reditus Spirituum idem facile docetur. Redeunt enim Spiritus hominum, ut cognoscantur. Conuenit igitur, ut non sub peregrina; & humanam formam excedente; sed uisitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conspiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando ingentes audiuntur. audiuntur maximi strepitus; qui nonnunquam integros videntur conutere domos: Atque etiam ibi audiuntur, ubi constat molestos esse humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi sunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita hos tumultus atque strepitus Angeli excitant. Illorum vires non superant: hominum vires superant.

19. Decimo. In Angelos illa molestia tactiles referenda sunt, quæcumque ab hominibus fieri non posse iudicantur. Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas certam regulam constituimus humanarum molestiarum; ita easdem valere voluimus ad molestias illas, non humanis; sed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ easdem vires excedunt. In harum ferè genere sunt incendia, euerfiones ædium, vstiones, sectiones, sine armis inflictæ vulnera, atque his similia, quæ videri quidem possunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen sunt ab Angelis plerumque.

Dictis

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunque aliquibus inuisibilibus in assumptis corporibus redduntur humani Spiritus; opus Angelorum agnoscere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non est. quia eodem loco existentes ab his videntur, ab aliis nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus sit, tam est certum; quàm quòd humanorum Spirituum esse non possit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum sunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuuntur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia sunt, quæ quamuis per humanos fieri possint; & humanas vires non excedant; ob iustas tamen causas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere sunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia sunt mors, contractio membrorum, & his similia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri possint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in secunda nostra Disputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifestum est, quid discriminis sit inter molestias, quas Angeli mali, atq; illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, si ad molestiarum authores respiciamus. Possunt Angeli absque humanorum Spirituum opera molesti esse. non possunt Spiritus humani absque Angelorum. Quotiescunque molestiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotiescunque molesti sunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

C A P. X X V .

Quibus Angelis authoribus tribuenda sunt illa, quæ cum molestiis, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur viuentibus, coniuncta sunt: bonisne an malis.

Durima esse in infestationibus atque molestiis, quæ per humanos Spiritus afferuntur, & non his, sed Angelis authoribus sunt, ex duobus præcedentibus Capitibus certum est, & manifestum. Verùm, quoniam Angeli duplices sunt; quidam mali, qui propter peccata sua, à Dei gratia exciderunt, & infernalibus pœnis adiudicati sunt; quidam boni, qui in gratia perstiterunt, & vitam æternam, quã iam felicissimam agunt. 24.

sibi promeruerant; meritò quæritur, *Veròsnam veros auctores atq; effectores molestiarum agnoscere debeamus*; bonosne, id est, beatos Spiritus; an malos, id est, Dæmones. Cui quæstioni præsentè Capite respondendum est.

2. Et quidem ab vtrisque molestias omnes, qualescunque etiam illæ sint, omniaque, quæ ad molestias concurrunt, *posse* procurari, nemo ignorat. Cùm enim hîc tria necessaria sint, voluntas, vt velint; scientia, vt norint; potestas, vt valeant; hæcque omnia & singula, tam in bonis, quam malis Angelis reperiantur; quid prohibet cur molestiæ hæ vtrorsq; authores habere possint.

3. Et de *voluntate*, quòd velle possint, dubium non est. potest à Deo ipsis officium hoc imponi; voluntati autem eius quis resistet? Possunt & ipsi vltro hæc officia suscipere. Non enim ab ipsorum conditione sunt aliena. Deniq; hæcque, hisq; similia vtrique non rarò præstant apud viuentes.

4. Sic de *scientia* ipsorum res est extra controuersiam. Pollent scientia maxima vtrique ob rerum omnium sibi in principio mûdi congenitas species, in quibus veluti in speculo quas. & quot, & quando volunt, res possunt perfectissimè intueri. Ad hanc cùm rerum multarum obseruatio, experientiaq; accesserit; non potuit non magna incrementa rerum successu accepisse.

5. Nec est dubium de *potestate* vtrorumque, Natura corporalis, inquiunt Philosophi, ad omnem localem motum Angelis subiecta est. An bonis tantum? Etiam malis. Iam verò molestiæ hæ, & quęcunque cum ipsis sunt coniuncta, motu corporalis naturæ fiût & perficiuntur omnia.

6. Obstat fortassis dictis, quod quidam ipsorum, à *statu perfectiori*, in quo conditi sunt, exciderunt? Non obstat. Non ob hoc vires ipsorum, quæ hîc requiruntur, labefactatæ sunt: non sunt diminutæ. Natura tam in his integra, perfectaque permansit; quàm in aliis, qui à statu suo non exciderunt, sed maioribus transnaturalibusque donis sunt cumulati.

7. Sic nec à bonorum Angelorum conditione officia hæc aliena sunt. quamuis enim hi in diuinæ maiestatis contemplatione sint toti; humanarum tamen rerum curam, cogitationesq;, quas Deus Opt. max. illis commendauit, non deponunt; quin eò & diligentius & ardentius exequuntur sibi imposita officia; quò diuinæ benevolentię in se sentiunt & obseruant argumenta clariora & maiora.

8. Et possunt *boni* Angeli etiam esse authores molestiarum, quæ *damnatorum* hominũ Spiritibus tribuuntur. Et possunt *mali* Angeli esse au-

esse authores earum, quæ tribuuntur *purgandis Spiritibus*. Cur enim non possunt? An quod suis viribus possunt, id ne præstare valeant, prohibet conditio Spirituum humanorum? Non prohibet.

Possunt igitur utriusque omnium molestiarum, & quæ cum ipsis coniuncta sunt, esse authores, siue à bonis, purgandisque Spiritibus afferantur; siue à malis damnatorum hominum Spiritibus. *An etiam authores sum?* Hoc maiorem habet difficultatem.

Quæstioni verò huic ita rectè responsum existimamus, si dicamus *Omnium, quæ malis damnatorum hominum Spiritibus tribuuntur, ab ipsis autem fieri nequeunt; non bonos, sed malos Angelos authores & Architectos esse. Præterea Omnium, quæ à purgandis Spiritibus fieri putantur, ne tamen ipsorum virtute fieri possunt, Angelis bonis, tanquam causis efficiendis ascribenda. Ut breuiter dici possit: Damnatorum Spirituum ministros in molestiis esse Dæmones: Purgandorum verò in iisdem ministros esse Angelos beatos. Vide Thom. 1. p. quæst. 89. a. 2. ad 2.*

Quod dicimus utrorumque conditio postulare videtur. *Que enim participatio iustitiæ cum iniquitate? quæ societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial? qui consensus templo Dei cum idolis? Ita D. Paulus 2. Cor. 6. Et hæc docere possunt bonos Angelos non hinc perditæ salutis Spiritibus seruire: sed eadem inuersa probabunt malos Angelos non se ingerere in res, atque negotia purgandorum Spirituum. Quæ enim participatio iniquitati cum iustitia? quæ societas tenebrarum ad lucem? quæ conuentio Belial ad Christum? qui consensus idolis cum templo Dei?*

Veruntamen, ut ad singulos Spiritus descendamus, *dici non debet, damnatorum hominum ministros in his molestiis esse Angelos bonos. Ipsi ut communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deseruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. ut ob id horum, non illorum Angelorum, si qua in re opus habent, ministeria expectare debeant.*

Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius persuadet. *Cum enim incredibili odio erga miseros flagrent; quis eradat, quod in ipsorum potestatem redactos, sibi que plenè subiectos, vel ad breuissimum tempus, vel ad latum vnguem deserant? quocirca non in inferno tantum infelicibus adsunt, sed eosdem, si quando ita Deo iubente redire coguntur, sequuntur ad viuos proficiscentes; eorumque prauos conatus, quibus possunt modis promouent.*

14. Et quamuis inuiti uiuentium rebus intersint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adsunt, quin uiuentibus male uelint, suosque rebus detrimenta illis adferre desiderent. *Damnatorum* uoluntas omnis iniusta est, inquit B. Greg. 18. *Moral. cap. 1.* Ad hæc uerò bonos Angelos operas suas locare quis credet? malos recusare cui persuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic rebus esse creditur. Quamuis enim extra infernū propter uagandi libidinem, esse percipiant: ut tamen uiuis appareant; uiuis ipsorum misera conditio innotescat, refugiant. *Superbia eorum ascendit semper.* Iam uerò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; sed Demones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc molestandi genere obseruantur, tribuuntur.

16. Mox ab ipsorum morte ut in hos Spiritus sententia iusti Iudicis fertur, miseri in Dæmonum ueniunt potestatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur iisdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et solæ molestiæ, quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum molestiis coniuncta sunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.

17. Porro ut Spirituum damnatorum hominum administri non sunt boni Angeli; ita mali; siue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum spirituum molestiis coniuncta sunt, efficiunt.* Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè sentientium opinio est, purgandos hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si uerò lateri ipsorum adhærent, dum rebus uiuentium intersunt, adeoque propemodū omnia subministrant atque efficiunt, quæ hic necessaria sunt; quomodo ab ipsis pati nihil, nulla molestia affici credi debet?

18. Viuentes quidem sequuntur Diaboli: uiuentibus molestiam pariunt: sed post in Christo mortuos, quamuis etiam purgatoriis pœnis expientur, prorsus deserunt. Ibi persequuntur; quia ruinam iisdem se sperant posse afferre: hic deserunt; quia frustra sciunt laborem omnem suscipi contra animas; de salute sua securissimas.

19. Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob causas redire ad uiuos permittantur. Sciunt esse ascriptos numero ciuium cælestium. Sciunt rebus ipsis singulari Dei beneficio concedi; ut citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas suas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam.

Ita &

Ita à potestate Dæmonum Spiritus purgandi sunt exempti; ut neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neq; in purgatoriis locis ullam iisdem molestiam afferat: sed nec adsint purgatorias pœnas sustinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1.) Et si quando ad superos, Dei benignitate redeunt, socios non hos, sed bonos Angelos habeant; quomodo igitur dici potest, ipsorum opera corpora formari, aliq; effici, quæ in hac molestandi ratione sunt necessaria.

Singulari Dei benevolentia, atque beneficio fit, quod hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non potest reditum hunc rarum quoddam Dei esse opus. In hoc verò vel necessariam esse Dæmonum operam, vel eadem Deum postulare dici potest, credi non debet.

Indignum est eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes sunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum sunt conciues: qui tantum non sunt possessores bonorum supernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt uti, nisi grauem Dei voluissent incurrere offensam. Res omnium sententia clara est. Deuncti iam, & poterunt, & debent? Non debent. non poterunt.

Finis primæ partis de infestis locis.

O 2

DE

